

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA
VLOGA ŽENSKE MED VČERAJ IN DANES

Mentorica: doc.dr. Vesna Leskošek

Vanja Dodič in Ana Barić

Ljubljana, 2009

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Dodič Vanja in Ana Barić

Naslov naloge: Vloga ženske med včeraj in danes

Kraj: Ljubljana

Leto: 2008

Št. strani: 118

Št. grafov: 3

Št. tabel: 1

Št. virov: 44

Št. prilog: 4

Mentor: izr. prof. Vesna Leskošek

Deskriptorji: materinstvo, očetovstvo, razlike med spoloma, družina, mit o materinstvu, emancipacija, feminizem, partnerski odnosi, ženskost in moškost, zakon.

Povzetek: Naloga govori o materinstvu in o tem, koliko je mit o materinstvu še prisoten v današnjem času. V teoretičnem delu naloge sva se odločili raziskati, kakšen pomen je imelo materinstvo v preteklosti in kakšnega ima danes. Raziskali sva tudi pomen zakona, družine in različne vloge v njej, tako vlogo materinstva kot tudi očetovstva, ter obravnavali spol in razlike med njima. Najin cilj raziskave je bil na podlagi anketnega vprašalnika ugotoviti, v kolikšni meri je danes še prisoten mit o materinstvu oziroma kako percepirajo mater kot žensko na vzorcu koprške populacije. Rezultati kažejo, da je mit o materinstvu še globoko zakoreninjen v nas, ne glede na vse spremembe in emancipacijo žensk.

Title: The role of the woman between yesterday and nowadays

Key words: maternity, paternity, gender (sex), difference between genders, family, myth about maternity, emancipation, feminism, partnership, femininity, manhood, marriage

Extract: the diploma project talks in general about maternity and first of all about the myth of maternity. This task tries to demonstrate how much that myth is still present nowadays. In theoretical part of the above mentioned project we decided to research the meaning of maternity in the past but at the same time also its meaning nowadays. We've been researching the meaning of the marriage, as well as the family and different roles in them. We paid a big attention to the roles of maternity as well as paternity. Also this part of diploma where we were dealing with masculine and feminine genders and the main distinctions between them is very interesting. The main purpose of this project which was mainly done on the base of enquiry questionnaire was to find out how much is nowadays still presented the maternity's myth and how they comprehend the mother like a woman on the sample of Koper's population. The results show that the maternity myth is still deep-rooted in us regardless of women's emancipation and all changes on this field.

PREDGOVOR

Družba vse življenje pripravlja ženske za to, da bi bile matere, še prej pa nujno žene, s čimer odgovornost in skrb za otroke in za vse druge, pomoči potrebne, prenaša na ženske. Ta mit predpostavlja, da se ženske že rodimo za materinstvo in da takrat, ko enkrat postanemo matere, to čustvo avtomatično vznikne in ga nagonsko gojimo tako, da delamo vedno tisto, kar je za otroka najboljše, in da svoje otroke ljubimo, ne glede na vse. Takšno materinstvo zahteva tudi prave emocije, čustva, ki podpirajo koncept, da je biti »dobra mati« naravno, kot da kultura s tem nima opraviti ničesar ali skoraj ničesar.

V prvem delu teoretične naloge sva na grobo predstavili predvsem spol, razlike med spoloma ter prisotnost spolnih predsodkov pri moških in ženskah. Povsod v zgodovini so ženske omejevali, jih podrejali in zatirali. Bile so odvisne, nadzorovane, nesamostojne, zmožne samo za gospodinjska dela, nikakor pa ne za izobraževanje in intelektualno delo. Vsi dobro vemo, da so se te razmere spremenile šele v zadnjih petdesetih letih.

Drugi del teoretične naloge je nekoliko bolj obsežen in je tudi najina glavna tema. Osrednja tema je tukaj ženska ter z njo povezano materinstvo. Predstavili sva žensko v različnih vlogah, poudarek pa je predvsem na materinstvu. Raziskovali sva, koliko je mit o materinstvu dejansko še prisoten in ali so spremembe, ki so nastale do danes, resnično izpodbile ta mit.

V tretjem delu teoretične naloge je poudarek na družini, delitvi vlog znotraj nje, in kako so se te delitve spreminjale skozi čas. Znotraj te teme sva predstavili tudi zakon, spregovorili več o ljubezni znotraj zakona, in kakšen pomen ima vse to danes na razvoj otrok ter osebno rast dveh partnerjev.

V najini raziskavi želiva ugotoviti, kako ljudje percipirajo mater kot žensko. To sva storili na vzorcu koprške populacije. Najin cilj raziskave je bil na podlagi anketnega vprašalnika ugotoviti, v kolikšnem obsegu je mit o materinstvu še prisoten med nami. Naša zgodovina nam priča o dualnosti ženske vloge. Na eni strani mati, na drugi strani pa ženska, in o tem, kako je ženska nepopolna, v kolikor v svojem življenju ne postane mati.

Zatorej naju je zanimalo, ali se tovrstni vzorci in predsodki še zmeraj oklepajo vloge ženske, ali pa se je z leti kaj spremenilo. Zgodovina je tvorba, ki se počasi spreminja. Njeni vplivi segajo daleč v prihodnost in se jih težko otresemo.

KAZALO

1.	TEORETIČNI UVOD	8
1.1.	SPOL	8
1.1.1.	Biološki in družbeni spol	8
1.1.2.	Razvoj spolne identitete	8
1.1.3.	Spolni stereotipi	9
1.1.4.	Spolni stereotipi pri vzgoji otrok	11
1.1.5.	Neenakost med spoloma	11
1.1.6.	Ženskost in moškost.....	12
1.2.	SPREMINJANJE ŽENSKÉ VLOGE SKOZI ČAS V ZASEBNI SFERI	14
1.2.1.	Ženske vloge	15
1.2.1.2.	Ženska mati	15
1.2.1.3.	Delavka.....	17
1.2.1.4.	Žena in gospodinja	18
1.2.1.5.	Usodna ženska	19
1.2.1.6.	Emancipiranka	20
1.2.2.	Materinstvo	20
1.2.2.1.	Materinstvo in feminizem.....	21
1.2.2.2.	Dobre in slabe matere	22
1.2.2.3.	Materinstvo kot dolžnost ali kot izbira	23
1.2.2.4.	Nezakonska mati – nezakonski oče	23
1.2.3.	Mit o tem, kje je žensko mesto	24
1.2.3.1.	Rojstvo mita.....	26
1.3.	SPREMEMBE DRUŽIN IN VLOG V NJEJ	28
1.3.1.	Zakon in kako so gledali na njega v preteklosti.....	28
1.3.1.1.	Zvestoba v zakonu	29
1.3.1.2.	Razporoka, ločitev in razveza.....	30
1.3.1.3.	Nove teorije razveze in ločitve	31
1.3.2.	Strukturne spremembe družinskega življenja	32
1.3.3.	Družina in delo.....	34
1.3.4.	Delitev dela med partnerjema	34
1.3.5.	Materinstvo v postmoderni	36
1.3.6.	Problemi žensk v današnjem času.....	37
1.3.7.	Delo gospodinje ali poklic	37
1.3.8.	Očetovanje in otroštvo	38
2.	PROBLEM	41
2.1.	FORMULIRANJE PROBLEMA	41
2.2.	OPREDELITEV OSNOVNIH ZNAČILNOSTI.....	41
3.	METODOLOGIJA	42
3.1.	VRSTA RAZISKAVE IN ZBIRANJE PODATKOV	42
3.2.	VZORČENJE	42
3.3.	STATISTIČNA OBDELAVA	44
4.	REZULTATI IN RAZPRAVA	47
4.1.	MOŠKI	47
4.1.1.	Matere med kariero in skrbjo za otroke	47
4.1.2.	Zaposlene matere	48

4.1.3.	Obveza mater, da ostanejo doma do določene starosti otrok.....	50
4.1.4.	Materinstvo kot izbira ali dolžnost vsake ženske	51
4.1.5.	Ženska odločitev ne imeti otroka.....	52
4.1.6.	Podpiranje samskih žensk pri želji po otrocih	53
4.1.7.	Ženske in kariera.....	55
4.1.8.	Enakovredna skrb moškega za otroka.....	56
4.1.9.	Moška prisotnost pri porodu	57
4.1.10.	Moški in porodniški dopust	58
4.1.11.	Skrb moškega za bolnega otroka	59
4.1.12.	Moški in gospodinjska opravila.....	60
4.1.13.	Prava ženska in pravi moški	61
4.2.	ŽENSKE.....	63
4.2.1.	Matere med kariero in skrbjo za otroke	63
4.2.2.	Zaposlene matere	64
4.2.3.	Obveza mater, da ostanejo doma do določene starosti otroka.....	65
4.2.4.	Materinstvo kot izbira ali dolžnost vsake matere	66
4.2.5.	Ženska odločitev ne imeti otroka.....	67
4.2.6.	Podpiranje samskih žensk pri želji po otrocih	68
4.2.7.	Ženske in kariera.....	69
4.2.8.	Enakovredna skrb moškega za otroka.....	70
4.2.9.	Moška prisotnost pri porodu	71
4.2.10.	Moški in porodniški dopust	72
4.2.11.	Skrb moškega za bolnega otroka	73
4.2.12.	Moški in gospodinjska opravila.....	74
4.2.13.	Prava ženska in pravi moški	75
5.	UGOTOVITVE IN SKLEPI	78
6.	PREDLOGI	84
6.1.	Kaj lahko naredi država.....	84
6.2.	Kaj lahko naredita partnerja skupaj	84
6.3.	Kaj lahko naredijo ženske same	85
6.4.	Ukrepi s strani podjetij	85
6.5.	Predlogi za socialno delo.....	85
7.	POVZETEK	88
8.	LITERATURA	89
8.1.	Spletne strani	92
9.	PRILOGE	93
10.	ZAHVALA.....	118

KAZALO TABEL

Tabela 1: Reprezentativni vzorec raziskave	43
--	----

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Mestno prebivalstvo po letih.....	43
Graf 2: Vaško prebivalstvo po letih.....	44
Graf 3: Primestno prebivalstvo po letih.....	44

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. SPOL

1.1.1. Biološki in družbeni spol

Haralambos (1999: 589) pravi, da se izraz spol nanaša na biološko določene razlike med moškimi in ženskami. Veliko večino populacije je mogoče jasno kategorizirati na ženske in moške glede na njihove fizične značilnosti: *»genitalije, notranje genitalije, spolne žleze, hormonska stanja in sekundarne spolne značilnosti.«*

»A počasi zori spoznanje, da spol ni nepomembno dejstvo znotraj družbene realnosti, saj se biološke razlike vzpostavijo kot razlike zares šele znotraj družbene prakse. Predstave o moških in ženskah se glede na čas in kulturo razlikujejo, pa tudi biološkim razlikam se v različnih okoljih pripenjajo različna pričakovanja.« (Zaviršek, 1994: 9)

Leskošek (2002: 29) pravi, da je, čeprav se razumevanje žensk in moških skozi čas spreminja, splošno razumevanje še vedno vpeto v dihotomije med telesom in umom, čustvi in razumom, subjektivnostjo in objektivnostjo, naravnostjo in kulturnostjo, zasebnostjo in javnostjo, civilnim in političnim ter biološkim in družbenim. Pravi, da pri tem prvi pol pripada ženskam, drugi pa moškim. Moškost naj bi bila postavljena kot norma. Za žensko pa velja vse, kar je moškemu nasprotno. Jin in jang, ženski in moški princip – dve nasprotji, ki tvorita eno celoto.

1.1.2. Razvoj spolne identitete

Leskošek (2002: 240) omenja, da za razumevanje spolnih razlik ni pomembno samo to, kako spol razume neka kultura, temveč tudi to, kako vpliva na identitete ljudi, oziroma, kako ti ljudje mislijo sami o sebi znotraj določene kulture. Pomembno je dejstvo, koliko so svojo identiteto posamezniki lahko oblikovali kot suvereni in avtonomni subjekti, koliko svobode so le-ti imeli pri samodefiniranju in kaj jih je pri tem omejevalo. Pravi, da je bistveni del identitete vzpostavitev odnosa do sebe kot spola. Izid je odvisen od tega, kako vidi posameznik sebe kot žensko ali kot moškega v odnosu do drugih ljudi, do sveta v celoti in od

tega, ali svojo ženskost ali moškost postavlja na prepričanju o spolnih razlikah ali spolni enakosti.

Zaviršek (1997: 335) v svojem delu omenja, kako v vsakdanjem življenju žensk in moških v različnih situacijah in v različnih razumevanjih sebe izbirajo med različnimi koncepti ženskosti in moškosti. Deklice imajo v odraščanju manj pozitivnih identifikacijskih figur kot dečki. Pravi, da so jim na voljo pasivnejše pravljичne figure in pogosto vidijo svoje matere kot odvisne in kot osebe z malo moči in malo želja za doseganje uspehov zunaj družine. Dečki pa imajo večjo paleto pozitivnih identifikacijskih figur in pogosteje vidijo svoje očete kot osebe, ki imajo moč in željo po doseganju uspehov zunaj družine.

Vsekakor je za pridobitev pozitivne identitete pogoj najzgodnejša identifikacija s staršem, ki pa je objekt želje. V zahodni kulturi je ženska redkeje subjekt želje.

Zavirškova (1997: 335) v svojem delu opisuje Freudovsko psihoanalizo, ki razlikuje med materinsko in očetovsko identifikacijo. Po tej teoriji naj bi bila primarna identifikacija deklic z materami, torej z osebo, ki je objekt želje, ne pa njen nosilec, dečkov pa z očeti, kar vpliva na oblikovanje občutka za delovanje in željo. Avtorica pravi, da feministična psihoanaliza poudarja, da tako dečki kot deklice razvijejo primarno identiteto z moško figuro, ki v evropskih kulturah predstavlja subjekt želje. Pogoj, da je nekdo subjekt želje je, da ima nadzor nad lastnim življenjem in svobodo odločanja. V procesu separacije in individualizacije moški in ženski otroci iščejo ideal v osebi, ki je nosilec teh atributov. Če otroci živijo v okolju, kjer je zlasti oče predstavnik aktivnosti, zunanjega sveta, dogajanja, bodo ženske svoje identitetne fantazije o moči projicirale v moškega. Ta pa jim v zameno ponuja fantazijo o njeni identiteti. Ženska se lahko tako prepozna le prek sporočil o tem, kako jo vidi moški.

1.1.3. Spolni stereotipi

Presojanje ljudi glede na njihov biološki spol že od nekdaj odločilno vpliva na zdravo razumsko razlikovanje med moškimi in ženskimi osebnostnimi lastnostmi. Velikokrat gledamo stereotipno na ženske in moške ter na njihove socialne vloge. Pri pripisovanju ženskih lastnosti še vedno prevladujejo atributi, kot so: nežna, čustvena, topla, materinska,

dovzetna za potrebe drugih, zgovorna, radovedna. Pri opisovanju moških lastnosti pa: razumski, vpliven, dominanten, močan, aktiven, pogumen, uspešen itd.

Kobal (2000: 140-143) pravi, da se takšno poenostavljeno in polarizirano pripisovanje enih lastnosti ženskam, drugih pa moškim, ne pojavlja le v vsakdanjih pogovorih o razlikah med spoloma in v šalah, temveč globoko in odločilno vpliva že na vzgojo. Še vedno je namreč med mnogimi starši povsem nezavedno usidrano prepričanje, da se mora vzgoja deklic razlikovati od vzgoje dečkov.

Haralambos (1999: 606-608) v svojem delu govori, kako je za patriarhalne družbe značilno, da imajo ženske v rokah manjši del virov in družbene moči. Gre torej za neenakopraven položaj, ki temelji na spolni pripadnosti in se imenuje seksizem. Patriarhalni odnosi, ki so med drugim spodbujali tudi neenako delitev dela med moškimi in ženskami, imajo že dolgo tradicijo. Izoblikovali naj bi se že v prazgodovini, in sicer kot posledica naravne delitve dela med žensko in moškim. Moški je prevzel vlogo zaščitnika družine, ženska vloga pa je bila skrb za dom in domače ognjišče. Takšno delitev dela je kasneje še utrdila zasebna lastnina, ki je bila v rokah moških, državna zakonodaja in cerkveni kanoni. S tem, ko so bile ženske porinjene v sfero zasebnosti, tudi niso imele možnosti spreminjati svojega položaja v družbi. Vladalo je prepričanje, da je delitev dela glede na spol edino pravilna in vsekakor naravna.

Oakley (2000: 82-83) omenja, da so se v današnjem času v družini zgodile velike spremembe, kot posledica demokratičnih ideologij, političnih gibanj in novih materialnih možnosti za življenje. Na eni strani so se ženske začele množično zaposlovati, dosegati boljše plačana dela, hitrejša napredovanja. Na drugi strani pa so moški, verjetno tudi posledično, postali bolj aktivni v družini. Danes veliko moških pomaga pri gospodinjstvih opravilih in skrbi za vzgojo otrok. Pravi, da je odkritje, kako pomemben je otrok, bolj vplivalo na ženske kakor na moške. Otroška psihologija naj bi poudarjala, da otroci bolj potrebujejo mater kakor očeta. Očetova vloga do otrok je predvsem v materialni blaginji, ki jo nudi otroku. Avtorica pravi, da fizični vidiki skrbi za otroka niso poudarjeni; in ko oče res prevzame te dolžnosti, pravijo, da je »nadomestna mati« ali »materin pomočnik«. Oče je doma potreben zato, ker daje materi občutek dobrega telesnega počutja in duševnega zadovoljstva, in ker daje materi moralno podporo. Za očeta velja: »Najprej jaz, nato pa otrok«. Materino opredelitev prebere obrnjeno: »Najprej otrok, nato jaz«. Ženske se zaradi materinstva odpovedo lastni osebnosti.

1.1.4. Spolni stereotipi pri vzgoji otrok

Prepričani sva, da stereotipne predstave o moških in ženskah vsekakor močno vplivajo na vzgojo. Od nekdaj je znano prepričanje, da mora biti vzgoja dečkov drugačna kakor vzgoja deklic. V procesu socializacije deklice in dečki ne dobivajo enakih spodbud za svoj razvoj. Tudi sporočila, ki jih prenašamo na otroke, niso enaka za deklice in za dečke. Tako tudi stereotipe, ki smo si jih sami izbrali, prenašamo naprej na svoje otroke in naprej na nove generacije. To velikokrat počnemo nezavedno.

Berger in Lukman (1988: 121-128) opisujeta družino kot družbeno skupino, v kateri si otrok pridobiva prve informacije o družbi, o odnosih med ljudmi, o pravilih, ki veljajo v družbi in o načinu obnašanja. Otroci se identificirajo s starši, jih posnemajo. Moč teh informacij je zelo velika, ker so starši in otroci med seboj čustveno povezani. Za odnose v družini je značilna dolgotrajnost in intimnost. Družina ima tudi vse lastnosti družbene institucije. Znotraj družine poteka vzreja in vzgoja otrok, ter urjenje otrok za družbeno sprejemljivo vedenje. Otroci naj bi se v družini naučili vsega, kar bodo kasneje potrebovali za samostojno življenje.

Kobal (2000: 141-142) v svojem delu piše, kako se matere pogosto odzivajo bolj na nemir svojih novorojenih hčera - misleč, da so utrujene, jih položijo v posteljo in od njih pričakujejo, da bodo zaspale. Nasprotno pa fantke spodbujajo k različnim dejavnostim. Če so nemirne deklice, matere pogosto mislijo, da so utrujene, če pa so nemirni fantki, sklepajo, da bi se radi igrali. Tudi igrače se razlikujejo: deklice dobijo predvsem igrače iz mehkejšega, nežnejšega, fantki pa iz čvrstejšega materiala. Če se vrnemo še v obdobje pred otrokovim rojstvom, spričo možnosti, da vemo za otrokov spol, čakajo nerojene deklice doma roza oblačila, dečke pa modra. Iz navedenih primerov se porajajo najmanj tri polarizirane sodbe: pasivnost - aktivnost, mehkost - trdost, toplina - hladnost, od katerih en pol pripada ženskam in drugi moškim.

1.1.5. Neenakost med spoloma

V vseh kulturah obstajajo različna prepričanja in predstave o tem, kakšne so razlike med spoloma. Vidne so razlike na različnih področjih, tako v telesnem videzu, oblačenju, javnem in družinskem obnašanju, kot tudi v družbenem položaju. Različna pa so mnenja, v kolikšni

meri vpliva na razlike biološki spol, družba, kultura, tradicija in okolje ter človekova samoaktivnost.

V patriarhatu, piše Duda (1995: 9), so bile ženskam predpisane obvezne vloge, kot skrb za dom in družino in seveda popolna predanost soprogu. Piše, kako patriarhat patologizira trpljenje žensk in ta strategija ženske med seboj odtuji. Prav tako ima patriarhat na izbiro še veliko teorij in institucij, ki podpirajo patriarhalno videnje družbe, družine in človeka. Moško se idealizira kot normalno, žensko pa se razvrednoti in marginalizira.

Vavti (1998: 96) tukaj pravi, da se, čeprav se nekateri moški in ženske že zavedajo problema neenakosti med spoloma, prepad med teorijo (zakoni) in prakso (realno življenje) žal še ni bistveno zmanjšal. Piše, kako po rojstvu otroka že zato največkrat ostanejo doma ženske, ker se družina finančno ne more odpovedati višji plači, ki jo prejema moški. Zaposlene ženske z družino pa pogosto trpijo zaradi preobremenjenosti, ker moški velikokrat niso pripravljeni prevzeti svojega deleža doma, v gospodinjstvu in pri vzgoji otrok.

Take in podobne izjave pripomorejo k diskriminaciji žensk, saj so očetje avtomatično razrešeni vsakršne odgovornosti, ki jo imajo pri vzgoji otrok. Je pa velikokrat zaposlenost ženske nujna za preživetje družine. Zato družba ne more in ne sme prepričevati ženske, da je slaba mati, ker je zaposlena in zato veliko časa odsotna pri vzgoji otrok. Poleg tega se matere soočajo tudi s problemom odsotnosti z dela v primeru bolezni otrok, še posebej tiste, ki si ne morejo privoščiti varuške ali pa nimajo sorodnikov, ki bi skrbeli za nego otroka.

1.1.6. Ženskost in moškost

Pojma ženskost in moškost sta problematična še posebno v naši hitro razvijajoči se družbi, v kateri s pomočjo virtualnega sveta lahko vsak prevzame katerokoli identiteto. Živimo v dobi liberalizma in uradno mišljenje naj bi bilo, da so ženske in moški enaki v vseh pogledih. Meniva pa, da sta si moški in ženska kljub vsemu popolnoma različna, in da je skoraj nemogoče, da se neko bitje do potankosti umesti v popolno moškost ali ženskost.

Moi (1999: 74, 75) pravi, da raba besed ženstveno in možato ponazarja družbeni konstrukt spolnih in vedenjskih vzorcev, ki jih vsiljujejo ter posredujejo družbene in kulturne norme.

Besedi žensko in moško označujeta biološki termin ženske/moškega in spolne razlike. Ženstveno pomeni vzgojo, žensko pa naravo. Pri patriarhalnem zatiranju gre za vsiljevanje nekaterih družbenih standardov ženstvenosti vsem biološkim ženskam prav zato, da bi verjeli, da so ti standardi ženstvenosti naravni. Tako lahko žensko, ki se noče prilagoditi temu, kar je za družbo normalno, označijo za neženstveno, nenaravno.

»Ženske so sicer brez dvoma ženske, vendar to ni zagotovilo, da bodo ženstvene« (Moi, 1999: 75).

Moške in ženske lastnosti, moški in ženski principi, moškost in ženskost se v večini družb vzpostavlja kot ločeni polji: stereotipna ženska in stereotipen moški imata prav malo skupnih lastnosti. V večini družb velja, da mora biti moški logičen, agresiven, borben, tekmovalen in ne sme kazati čustev, predvsem pa ne sme imeti ali kazati nikakršnih ženskih lastnosti. Nasproti temu stoji ženska, ki je čustvena, praktična, ponižna in žensko zvita.

Jogan (1995: 49) v svojem delu poudari, da v sodobnem svetu razlika v spolnih vlogah in različnosti v obnašanju obeh spolov ni več tako enostavna in jasna, kot se zrcali v tradicionalnih pojmovanjih spolnih vlog. Pravi, da je na Slovenskem še vedno močno prisotna moško središčna kultura, ki prek večine mehanizmov družbenega povezovanja in nadzorovanja omogoča reproduciranje patriarhalizma.

Riley (1990: 45) tukaj postavi kot glavno vprašanje pri ženski, kako dokazati obstoj subjekta ženske, če ta skupina nikoli ni bila enotna in tudi ne more biti, saj ženske prihajajo iz različnih kulturnih, nacionalnih, verskih okolij, imajo različne izkušnje in interese. Skozi celotno evropsko zgodovino lahko najdemo nasprotujoče si in predvsem zelo različne razlage, kaj je moško in kaj žensko. Tem razlagam skušamo slediti skozi zgodovino.

Leskošek (2002: 198) piše, kako je šlo pri razumevanju moškosti in ženskosti za preprosto dilemo, ali sta dva različna kosa iste celote ali pa med njima ni razlik. To dilemo ponazori tale slikovita metafora: ena od avtoric je zapisala, da gre pri moškem in pri ženski za dva življenjska principa, za dvojce nasprotnih smeri, dvojce polarnih struktur. Pravi, da ženska doživlja kompleksno, moški elementarno. Kar koli ženska doživlja, doživlja s celotno duševnostjo. Tako je njeno mišljenje prepojeno s čustvom, ne more ga izolirati. V praktičnem

življenju je dejstvo, da njeno razsojanje vodi čustvo, da je nepreračunljiva. En doživljaj izzove v njej cel sklop drugih doživljajev. Moški pa se duševno udejstvuje le z deli svoje duševnosti in ne s celoto. Razsoja brez čustev, dela po načrtu, ne skače, je dosleden. On je trezen v situacijah, kjer žena tega ne zmore. To, da je žena bolj čustvena od moža, ne ustreza resnici, res pa je, da moški lahko čustva loči od drugih duševnih funkcij, česar ženska ne zmore. Moško doživljanje je usmerjeno navzven, kot tudi njegovi interesi. Končni namen njegovega doživljanja je, da iz sebe spravi nekaj v svet. Zato je moški stvaren in ženska nestvarna, on zastopa objektivno kulturo, ona pa subjektivno.

Iz tega lahko sklepamo, kako je moški v resnici bolj svoboden in nevezan kot ženska. Nasploš ženske nosijo več posledic spolne združitve, ki vplivajo tako na njeno telo kot tudi na celotno duševnost in posledično njeno usodo.

Alma Sodnik (v Leskošek 2002: 236) piše, kako se spol pokaže kot podobno raztegljiva kategorija kakor narava. Avtorica omenja, da o tem, kdo je ženska in kdo moški, ne odloča biologija enega ali drugega, temveč njen družbeni spol, in sicer to, kar velja za ženskost, in tisto, kar je prepoznavno kot moškost. Pravi, da se ženska telesno lahko loči od moškega, vendar ji to še ne zagotavlja pripadnosti ženskemu spolu, prav obratno, spol s tem sploh ni določen. Ne gre za to, da ženske ne zmorejo opravljati moških del, ampak, da takšna dela ne pripadajo njihovem vedenju in značaju, z njimi izgubljajo specifično ženskost. Problem nastane takrat, ko naravo povežejo s telesno in duševno strukturo spola.

1.2. SPREMINJANJE ŽENSKÉ VLOGE SKOZI ČAS V ZASEBNI SFERI

Leskošek (2002: 15-16) v svojem delu piše o zgodovini žensk, in sicer, kako se odkrivanje nove preteklosti vselej dogaja v času hitrih sprememb. Tako bi lahko označili tudi obdobje, v katerem živimo in v katerem se je pokazala potreba po obujanju ženske zgodovine, ki bo pripomogla k razjasnjevanju sedanjosti in razumevanju ženskosti v današnjem času. Piše, da so ženske v današnjem in zgodovinskem spominu pasivne spremljevalke dogajanj, in da jih kot akterk v zgodovinopisju ni najti. Zgleda, kot da bi v času, ki je minil, ženske ne počele nič pomembnega, in da so le rojevale otroke in skrbele za družino. Če se spominjamo takih žensk, kako naj potem verjamemo, da je njihova narava drugačna, aktivna, intelektualna, kulturna? Zaviršek (1990: 129) meni, da je paradoks prav to, da nam celotna socializacija in sodobna

družba predstavljajo ženske kot nemočna bitja, a zadostuje pogled v družino, kjer lahko vidimo, da temu ni tako, saj je od ženske odvisna večina družinskih članov. Takšna stigmatizacija ženske kot nemočne vpliva na podobo ženske o sami sebi, utrjuje klasično predstavo o nemoči, o zlomljeni ženski, in povzroča, da se ženske s tako družbeno predstavo identificirajo.

1.2.1. Ženske vloge

1.2.1.1. Poročena ženska

Leskošek (2002: 7) v svojem delu opisuje, kako so se do 20. stoletja pojavljale poroke, ki so bile sklenjene iz koristoljubja, a se je družbeno ozračje počasi začelo spreminjati in take poroke so vedno bolj obsojali tudi v katoliški cerkvi. Kljub temu pa si cerkev s svobodno izbiro partnerja, ki jo narekuje resnična ljubezen, ni predstavljala enakopravnega položaja obeh zakoncev.

»Ženske so v zakonih, ki so jih sklepale iz potrebe, jemale zakon kot poklic.« (Leskošek, 2002: 266)

Zakonska zveza je za oba zakonca obenem dolžnost in poklic. Za dekleta je bila v zgodovini zakonska zveza edini način, da se lahko vključijo v skupnost, in če so ostale same, so ostale družbeno zavržene.

1.2.1.2. Ženska mati

V zgodovini so materinstvo dojemali kot dolžnost ženske, kot nekaj samoumevnega in naravnega. Ženske, ki niso imele otrok, so bile takrat označene kot čudne. Danes se pogled na to spreminja in materinstvo vedno bolj vidijo kot izbiro ženske, pa čeprav je pri mnogih posameznikih mit o materinstvu, in sicer, da je naravno biti mati, še vedno močno zakoreninjen. O tem piše tudi Zaviršek (1994: 25-26), ki pravi, da je neodvisno od tega, ali se ženska odloči imeti otroka ali ne, dejstvo, da ima ženska lahko otroka, pomembno za definiranje lastne podobe o sebi, kakor tudi za to, kakšna sporočila bo človek na temelju

biološkega spola sprejemal iz zunanjega sveta. Piše, da se nekatere za otroke odločijo in jim to predstavlja možnost, spet druge pa se odločijo in jim to predstavlja nujnost. Pravi pa, da je vsem skupno to, da so družbena pričakovanja usmerjena v spodbujanje rojstev, in da so tiste, ki otroka iz kakršnih koli razlogov nimajo, označene kot nenavadne in včasih tudi kot nenormalne.

»Za patriarhalno ideologijo je sprejemljivejša ženska, ki sama skrbi za otroke, kot tista, ki je brez njih.« (Zaviršek, 1994: 25-26)

Ann Oakley (2000: 199) na zanimiv način razlaga mit o tem, kje v materinstvu je ženski mesto. Meni, da mit o materinstvu vsebuje tri splošno sprejete trditve. Najbolj vplivna je prva, da otrok potrebuje mater. Druga, ki je obrnjena, da mati potrebuje otroka. Tretja trditev pa je posplošitev, da je materinstvo največ, kar lahko ženska doseže v življenju; samo z njim se res potrdi kot ženska. Vse te tri trditve skupaj sestavljajo zaprti krog. Kakor vsi miti, ima tudi ta velik vpliv, saj ponavlja in potrjuje tradicionalne oblike vedenja, in na eni ravni tudi drži.

»Verodostojnost mita »ženska mora biti mati« izvira iz zgodnjih procesov socializacije ženske spolne vloge, po kateri je materinstvo usoda vsake ženske, in iz psihoanalitične teorije, ki dokazuje, kako pomembna je za žensko njena starševska vloga.« (Oakley, 2000: 200)

V sodobni kulturi je materinstvo glavni element ženske spolne vloge in zgodnje učenje o materinstvu otrok ženskega spola povzroči, da trditev »vsaka ženska mora biti mati« postane resničnost.

Oakleyeva (2000: 213) piše, kako mit, o ženski, ki potrebuje svojega otroka, razlaga, da materinskega nagona, ki bi ženske gnil k rojevanju ali silil k skrbi za otroke, ni. Vez med materjo in otrokom ni biološka, temveč čustvena. Torej mit, da »otrok potrebuje mater« označi Oakleyeva (2000: 218) za del mita o materinstvu. Oakleyeva (2000: 218) tudi navaja, da je trditev, da otrok potrebuje svojo biološko mater, napačna, prav tako se ji zdi napačna trditev, da otrok potrebuje materino skrb bolj, kakor skrb kogar koli drugega. Potreba po materinstvu škodi otrokovemu nadaljnjemu duševnemu in čustvenemu razvoju, če ni zadovoljena. Mit o materinstvu je tudi mit, ki zavrača očetovsko odgovornost. Tako zaposlenost moškega ni problematična. Oakley (2000: 225-226) piše, da je v družinah, kjer

sta zaposlena oba starša, problem zaposlena mati, ker je skrb za otroka materina dolžnost. Zaposlene matere pogosto muči občutek krivde. Mislijo, da ne ravnaajo prav in skrbi jih, ali so za svoje otroke storile vse, kar je v njihovi moči.

1.2.1.3. Delavka

Vsi vemo, da je danes za vsako žensko velik problem uskladiti družinsko in poklicno življenje. Ženske so namreč še vedno zadolžene za večino gospodinjskih opravil ter vzgojo in varstvo otrok, v sodobnem času pa tudi opravljajo poklicno delo prav tako kot moški. Če vse to združimo, lahko pridemo do zaključka, da ženske zaradi različnih gospodinjskih opravil delajo kar nekaj ur tedensko več kot moški. Prav zato bi se moralo delo razdeliti tudi na ostale člane gospodinjstva.

Beauvoir (2000: 533) opisuje, kako je ženska razdaljo, ki jo je ločevala od moškega, v največji meri premagala z delom, in da ji konkretno svobodo lahko zagotovi samo delo. Pravi, da se takoj, ko ni več parazit, poruši sistem, ki je temeljil na njeni odvisnosti; med njo in svetom ni več potreben moški posrednik. Piše, da je prekletstvo, ki visi nad vazalsko žensko v tem, da nima možnosti, da bi karkoli delala; in zato poskuša zagrizeno doseči bit prek narcizma, ljubezni, religije; proizvajalka, aktivna oseba, pa si znova osvoji svojo transcendenco, v projektih se konkretno uveljavlja kot subjekt; v odnosu do cilja, za katerega si prizadeva do denarja in do pravic, ki si jih prilašča, okuša svojo odgovornost.

Večina žensk si danes želi biti zaposlenih oz. večina jih tudi je. Kljub temu pa nekateri še vedno menijo, da bi ženska morala biti doma. Danes se ženske v glavnem odločajo za zaposlitev zaradi dveh razlogov. Prvi je zagotovo dodatni dohodek za vzdrževanje družine, drugi pa je v osebni zadovoljstvu žensk in doseganju profesionalne uveljavitve, saj je danes vse več žensk z višjo in visoko izobrazbo.

Vode (1998: 154) piše, da zmaga, ko si je žena pred vojno priborila pot v poklice, še ni bila popolna, saj so ženske omejevali in niso mogle v vse poklice - nekateri ostali tako imenovani višji poklici, ki so bili dostopni le za moške; poleg tega pa so jo postavili tudi pred izbiro poklic ali zakon. Vode pravi, da so redke ženske lahko po vstopu v zakon še nadaljevale z delom v poklicu.

Videti je, da se ženska, ki izgubi zaposlitev, pogosto vrača k svoji tradicionalni vlogi, kar pa je danes ne zadovoljuje, saj tako izgubi finančno neodvisnost, izpostavljena je izolaciji, po vsej verjetnosti tudi depresiji in zreduciranim socialnim stikom.

1.2.1.4. Žena in gospodinja

Leskošek (2002: 222) pravi, da se ženska bit pojavlja v različnih vlogah, ki so medsebojno povezane in prehajajo iz ene vloge v drugo vlogo. Skrbstveno delo, negovanje, upravljanje gospodinjstva, so področja, ki imajo podrejen in manjvreden položaj v razmerju z drugimi področji človeškega dela in delovanja.

»Narava skrbstvenega dela v sferi javnosti se razlikuje z naravo skrbstvenega dela v sferi gospodinjstva zgolj po tem, da je prvo delo plačano, drugo ni.« (Leskošek, 2002: 222)

Zaviršek (1994: 32) piše, da jim to daje povsem drugačna statusa, ki le plačano skrb legitimira kot delo. Skrbstveno delo torej ne prinaša ne profita in ne ekonomske samostojnosti, pravi avtorica, saj pogosto ženske, ki skrbijo za otroke in druge odvisne osebe, ostanejo ekonomsko nesamostojne in materialno odvisne.

Gospodinjstvo je bilo od nekdaj gledano kot najbolj naravni poklic ženske. Od tega, kako dobra je bila ženska kot gospodinja, je bil odvisen njen odnos z možem. Pretekla prepričanja so bila predvsem takšna, da je dobra žena bila samo tista, ki je bila dobra in vestna gospodinja. Če je bila žena v gospodinjstvu nespretna, je to velikokrat pripeljalo do velikih nesoglasij z možem, če ne tudi do ločitve.

»Na prelomu 19. stoletja, so bile ženske prepričane, da je gospodinjstvo pomembno, ker zagotavlja družinsko zadovoljstvo. Če je gospodinjstvo zanemarjeno, se mož začne odvrnati od doma in od žene.« (Leskošek, 2002: 224)

Vode (1999: 229) piše, da je gospodinjstvo tisti ženski poklic, ki predstavlja najvažnejši naslon družine. V vseh slojih prebivalstva pa je še vedno večina zakonov, kjer je žena samo gospodinja. Od gospodinje je v veliki meri odvisen telesni in duševni razvoj otrok, pa tudi

zdravje in zadovoljstvo moža. Vpliv rednega doma, čigar središče je dobra gospodinja in mati, se čuti tako pri otroku kakor pri odraslem. Zunanja čistost, duševna vedrost, pa tudi samozavest in zadovoljnost moža in otrok, je navadno odsev nevidnega prizadevanja gospodinje.

»Ženske za podrejeno vlogo gospodinj vzgajajo druge ženske. Mati uči hčerko domestikacije, to pa je neskončna lekcija, ki temelji na psihološki identifikaciji med materjo in hčerjo.« (Oakley, 2000: 250)

Oakley (2000: 254) tukaj nadaljuje, kako družina ženskam omogoča vajeništvo za vlogo gospodinje. Zato pravi, da odprava gospodinjske vloge zahteva odpravo družine in njeno nadomestitev z bolj odprtim in drugačnim odnosom. Avtorica to opiše tako: ne mož - skrbnik, žena - gospodinja in od njiju odvisni otroci, temveč ljudje, ki živijo skupaj v zaupnosti, ki so jo sami izbrali in jo po svoji volji obnavljajo, in v prostoru, ki vsakemu izmed njih dopušča, da diha in živi svoje življenje.

1.2.1.5. Usodna ženska

Mary Ann Doane (v Kristan 2005: 135) pravi, da je usodna ženska ambivalentna in da v sebi vključuje tako žensko skrivnost, ki je ne razumemo, in ki jo moški oziroma moškosrediščna kultura ne razume, je ne pozna, in je zato vedno neke vrste grožnja, kot tudi usodno privlačnost, ki pa je, prav tako kot je zaželena, tudi ogrožujoča. Odnos do tega, kar označuje *femme fatale*, je pokazatelj naših strahov in tesnobe, ki se je pojavila s preobrti v razumevanju spolne razlike od 19. stol. dalje.

Kristan (2005: 136-137) v svojem delu piše, da gre poleg tega predvsem za to, da žensko telo, ki se ne podvrže materinstvu, ni ujeto v družbeno nadzorovane oblike vedenja, zaradi česar ostane takšna ženska tako privlačna kot grozeča. Pravi, da na nek način ostaja svobodna, zato se zdi nevarna, a obenem usodno privlačna. Moške vleče k njej, a se je obenem bojijo. *Femme fatale* opisuje kot drugo plat matere, kot zapeljivo Evo nasproti poduhovljeni Devici Mariji z detetom. In ker nanjo niso obešeni atributi materinstva, je zapeljivost na sebi. Zato pravi, da moški o njej lahko fantazirajo kot o Ženski, medtem ko je ženska - mati bolj mati kot ženska.

»Vsaka žena je za moža femme fatale, dokler ne postane mati njegovih otrok. Skrajni vidik te razcepljenosti je nevrotični moški, ki bo svojo ženo čuval in svoje seksualne fantazme realiziral drugje, pri drugih ženskah.« (Kristan, 2005: 137)

1.2.1.6. Emancipiranka

Leskošek (2002: 171) piše, da emancipirana, izobražena ženska, ljubi veliko bolj iskreno in zvesto in tudi kot gospodinja in mati je veliko boljša. Pravi, da ima taka ženska krasno dušo, kjer je prostor za čustva in dolžnosti. Pot si je emancipiranka načrtala sama, zato po njej hodi premišljeno, varno in gotovo. Svojemu možu je desna roka in tudi vdana in ljubeča soproga. Možu zna pomagati z nasveti in ga razvedriti. Tudi, če se ne poroči, išče zadovoljstvo v svoji notranjosti, v svoji duši.

Leskošek (2002: 248) v svojem delu opisuje tudi drugi model žensk. To so moderne ženske, ki so veliko hodile ven, kadile in pile, strigle so si lase, se oblačile po moško ali po novejši modi in so bile trn v peti tako tradicionalistom kot emancipirankam. Piše, da se emancipiranke z moderno žensko niso hotele identificirati, ker je bila sinonim za slabo mater in gospodinjjo, za žensko torej, ki ni služila svojemu možu in otrokom, zato je ni bilo mogoče povezati z vzvišenimi ideali, ki so bili pripisani ženskosti. Leskošek navede argument emancipirank, ki je bil prav ta, da ženska s svobodo ne bo izgubila tudi svoje ženskosti in se bo svojih dolžnosti zavedala, in če bi emancipiranke sprejele moderne ženske kot del gibanja, bi torej zanikale lasten argument.

1.2.2. Materinstvo

Od kod nam ideja, da moramo vse ženske imeti rade otroke? Od kod nam ideja, da imamo vse občutek za otroke in smisel zanje? Mit o vseobsegajoči materinski ljubezni je mit, ni resničnost. Karakterno je danes vedno manj cankarjevskih mater, zanimivo pa je, da je vedno več ljubečih, potrpežljivih, skrbnih očetov. Takim moškim sicer pravi naša družba, da so poženšчени, medve pa misliva, da ni tako. So le to, kar so, in si v tem času upajo biti. Mit o materinski ljubezni zna čez nekaj deset let zamenjati realna očetovska ljubezen.

Leskošek (2002: 211) v svojem delu piše, kako so nekoč dojemali materinstvo. Piše o ženski moči, ki je v ljubezni, zato je njeno pravo delovno področje v družini, ob domačem ognjišču, vendar se mora bojevati za pravice, da si pridobi samostojnost in enak status kot moški. Ženske, ki si ne želijo otrok, organsko niso normalno razvite, piše. Ženski naj bi dalo pravi pečat šele njeno materinstvo, ampak poudari tudi, kako ženska ne more živeti samo od materinstva, in ne le od ljubezni. Piše, kako se številne ne poročijo in niso matere, pa imajo tudi težave z izobrazbo in službo. Tudi moški niso zavezani svojemu poklicu. Veliko se družijo in se ukvarjajo s športi ter se zabavajo, le redki so zares predani poklicu. Pravi, da kulturo premikajo le genialni ljudje, te pa najdemo med moškimi in ženskami, le da one svoje načrte težje uresničijo, ker so okupirane z gospodinjskimi opravili. Pravi, da žena ni rojena za ubogljivost, temveč za svobodo. Sama naj si izbere pot, po kateri bo hodila samozvestno in s ponosom. Svojemu naravnemu poklicu na se ne bi odrekla nikoli, za to je že poskrbljeno.

»Spoznanje o tem, kako velik pomen ima naravni poklic žene kot matere, ni prirojeno, še manj pa je prirojena moč, s katero bi mati vselej ravnala v skladu z njim. Vse to ni instinktivno, temveč je posledica razvite inteligence.« (Leskošek, 2002: 234)

1.2.2.1. Materinstvo in feminizem

Materinska ljubezen ima tudi v sodobnosti posebno mesto. Še danes govorimo o nagonski povezavi ženske z otrokom, o posebnem psihičnem stanju, v katerem se nahaja mati, torej o neizogibni nalogi žensk, da se žrtvujejo.

Kristan (2005: 192) govori, da so miti, ki jih je kultura nakopičila okoli institucije materinstva, neke vrste maska, kar ima usodne posledice za dožemanje materinstva v kulturi in za dožemanje ter izkušnje mater samih. Meni, da je v zvezi s tem v naši kulturi še vedno prisotna nekakšna zarota molka, ki jo morajo ženske in matere začeti razbijati. Prav zato je potrebno začeti odstranjevati maske in spregovoriti o realnih izkušnjah materinstva. Avtorica pravi, da so samoumevnosti in pretvarjanja družbe v zvezi z materinstvom del tančice, ki služi ohranjanju obstoječih vzorcev moči v kulturi, ki je še vedno patriarhalna. Odnos kulture do materinstva pa je še vedno ambivalenten, je poln podcenjevanja in poveljevanja.

Leskošek (2002: 221) v svojem delu piše, da razprave na prelomu stoletja moramo razumeti kot dekonstrukcijo te organizacije, ki pa ni bila enostavna, saj je bila le ta obremenjena z močnimi moralnimi in etičnimi kodami. Pravi, da materinstvo namreč enačijo z ženskostjo, saj menijo, da je to najlepši in najnaravnejši poklic, ki je ženski prirojen. Ženska moč naj bi bila v materinski ljubezni, saj pravijo, da ženske, ki si materinstva ne želijo, niso organsko normalno razvite. Menijo, da ženski pravi pečat šele materinstvo, saj pravijo, da je odrekanje materinstvu egoizem in sebičnost. Izobraženost naj bi povzdignila žensko v pravo mater.

Reprezentacije idealne matere so v naši kulturi ohranjene v dveh formah, ki s svojo domnevno samoumevnostjo prispevajo k oblikovanju mita materinstva:

- dobra mati (ljubeča, požrtvovalna ipd.) in vsi stereotipi o idealni materi;
- slaba mati (nezrela, egoistična, posesivna itd.) in vsi stereotipi t. i. mačehe.

(Kristan 2005: 194)

Nancy Codorow (v Kristan 2005: 198) meni, da materinstvo ni samo eno niti samo drugo, torej ni zgolj stvar biologije ali zgolj stvar kulture. Njena osrednja teza pa je, da ženske kot matere producirajo pri hčerah materinske sposobnosti in željo po materinstvu. Drugače povedano se materinstvo reproducira skozi psihološki odnos mati–hči. Pravi, da matere producirajo hčere, ki želijo biti matere, s čimer žensko materinstvo samo sebe ciklično reproducira.

1.2.2.2. Dobre in slabe matere

Leskošek (2002: 214) v svojem delu piše, kako ženske, ki otroke puščajo same iz samoljubja in samopašnosti, nimajo v resnici ničesar opraviti z emancipacijo. Take ženske otroke začnejo zanemarjati še preden jih rodijo. Le-te hodijo na plese in opravljajo druge družabne dolžnosti. Prave materinske ljubezni ne čutijo niti po rojstvu in otroke predajo v varstvo drugim. Ko otroci malo odrastejo, pa pridejo na vrsto učitelji in vzgojiteljice. Tako v mladih srcih ostane praznina, razvijejo pa tudi prazen značaj. Takšne matere same ne vedo, kaj izgubljajo, saj tudi one po vsej verjetnosti niso bile deležne prave ljubezni. Mati mora biti močna in skrbna,

in če svojega otroka ne ljubi, ne bo nikoli deležna blažene sreče, ki jo nudi materinstvo. Mati se lahko zabava samo takrat, kadar zaradi tega ne trpijo otroci.

1.2.2.3. Materinstvo kot dolžnost ali kot izbira

»Iz zgodovinskih zapisov je mogoče sklepati, da je materinstvo dolžnost, in zdi se, da o tem ni dvoma.« (Leskošek 2002: 214)

»Tragično je, če je ženska na silo odtrgana od te izkušnje, zelo dobro pa je, če se lahko sama odloči, da ne bo mati, in tako nastopi proti vsem.« (Leskošek, 2002: 216)

»Če bi bil odnos mati-otrok res naraven in ne družben, potem bi moral biti definiran z živalskim instinktom in ne z ljubeznijo.« (Oliver, 1997: 4)

»To je seveda dokaz, da materinska vloga v družbi ni naravna v smislu živalskosti in nagonkosti, ampak je njena naravnost družbena.« (Švab, 2001: 96)

Leskošek (2002: 217) piše o krepkih in odločnih ženskah, ki potrebujejo delovanje v javnem življenju, ker morajo nekje porabiti svojo energijo. Žena, ki živi le doma in se ukvarja z domačimi zadevami, postane čez čas zagrenjena in nejevoljna, o čemer pričajo številne histerične in nervozne ženske. Z delom zunaj družine se sprosti in tako pripomore k domači blaginji. Pravi recept za srečno družino in občečloveško srečo naj bi zato bilo: iste pravice in svoboda za moške in ženske.

1.2.2.4. Nezakonska mati – nezakonski oče

»Nikdar v življenju ne čuti ženska tako strašno, kako usoden je zanjo njen spol, kakor tedaj, ko ima njena ljubezen posledice - ko postane mati izven zakonske zveze. V tej življenjski situaciji nastane med ženino in moževo usodo razlika, ki nima primere na vsej njuni življenjski poti.« (Vode, 1999: 130)

Očitno je, da ženska tako v preteklosti kot danes bolj trpi posledice neuspele ljubezni kot pa moški. Dostikrat je prav ženska tista, ki je obsojena za vse napake, in prav te močno občuti na

lastni koži. Največkrat je to povezano prav z otrokom, ki nastane izven zakonske zveze. O tem piše tudi Vode (1999: 130), ki pravi, da so matere, ki se ne brigajo za svoje otroke, nenaravne, o takih očetih pa pravi, da so nekulturni. Kako malo kulturno se še pojmuje očetovstvo in kako blizu smo še divjaštvu, kažejo zlasti nezakonski očetje, pravi avtorica. Piše, kako se moški, ki postane oče izven zakona, otepa očetovstva z vsemi štirimi in občuti otroka, ki ga je sam zaplodil, kot nekaj vsiljenega, česar noče priznati. Zato najrajši obrne otrokovi materi hrbet in jo zapusti, čim izve, da je postal oče. Potrjuje to, da včasih tudi nezakonska mati čuti odpor do otroka, da ga zapusti in celo usmrti, toda ta odpor povzroče zunanje razmere, strah pred okolico, posebno pa pred zapuščenostjo. Brez dvoma bi bil detomor in samomor nezakonskih mater nekaj redkega, ko bi moški ne zapustil dekleta, ki postane z njim nezakonska mati.

»Zakonsko in nezakonsko mater vodi v materinstvo isti klic narave; obe sledita istemu hrepenenju, ki je v vsaki ženski najmočnejša in najnaravnejša sila njenega bistva.« (Vode, 1999: 135)

Malo je deklet, ki postanejo matere izven zakona, še manj pa moških, ki bi želeli postati nezakonski očetje in tako prevzeli vse posledice. Vsem je znano, da je večino otrok, ki so spočeti izven zakona ali partnerskega razmerja, nezaželenih z obeh strani.

Vode (1999: 133) piše, kako poredkoma srečamo med nezakonskimi materami tudi take, ki so hote in prostovoljno ostale same z otrokom. Meni, da je za tako dejanje treba v današnji družbi resničnega poguma in samostojnosti. Okoliščine, ki privedejo ženske do takega sklepa, so različne, pravi avtorica. Nekatere spoznajo šele pozneje, da ne bi mogle živeti srečno z očetom svojega otroka, zato se raje odrečejo zakonu, kot da bi živele vse življenje z neljubljenim malovrednim možem.

1.2.3. Mit o tem, kje je žensko mesto

»Tiranija koncepta o materi, ki ljubi in se žrtvuje, kjer ni prostora za druga čustva kot le za ljubezen, je del podobe o ženski. Je vsakdanost, teror, ki od žensk zahteva obnašanje po vzorcu, ki ga z bolj ali manj subtilnimi, sodobnimi mehanizmi v razmerjih med posameznikom in družbo, ženskam servira družba.«

(<http://pristolic.freehost386.com/materinski%20instinkt,%20mit%20ali%20resnica.html>)

(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

Mistificiranje materinske ljubezni do skoraj edinega poslanstva žensk ima tudi v sodobnosti posebno mesto. Zdi se sicer noro, toda še danes se zdi, da resno govori o nagonski navezi ženske z otrokom, o posebnem psihičnem stanju, v katerem se nahaja mati, o nadvse plemeniti in tako rekoč neizogibni nalogi žensk, da se predajajo in dajejo.

»O tem, ali res obstaja kaj takšnega, kot govori mit o vseмогоčni materi, ki se instinktivno žrtvuje, ljubi in predaja za blagor otrok, se odgovori biologov, sociologov, antropologov, psihologov in drugih sicer razlikujejo. Povsem jasno in logično pa je, da zgolj dejstvo, da imaš otroka, še zdaleč ne ustvari odnosa. Ta nastaja skozi vsakdanje življenje in skrb za otroka, ki jo je otroku treba dajati dan za dnem. Da se ljubezen matere do otroka ne vzpostavi tisti hip, ko je otrok rojen, dokazujejo tudi izjave žensk, ki pravijo, da otroka, tako kot kogarkoli drugega, ne moreš imeti rad 24 ur na dan, 7 dni na teden. Skrb za dojenčka, zlasti v prvih mesecih, pogosto pomeni težko, ponavljajoče, delikatno delo. In pravi odnos med materjo in otrokom se začne razvijati skozi to čustveno navezo zahtev in odzivov med njima.«

(<http://pristolic.freehost386.com/materinski%20instinkt,%20mit%20ali%20resnica.html>)

(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

»Mit o materinstvu predpostavlja še nekaj. Če naj bo popolna mati, mora biti tak tudi otrok. Tudi on naj bi izpolnjeval fantazije o sanjskem otroku. Če je punčka namesto fantek, če je preveč debel ali suh, če ne ustreza podobnim kalupom, kot veljajo za ženske, matere, kakšen naj bo, se seveda pojavi problem. In postavi se bolj ali manj retorično vprašanje, ki demistificira podobo o popolni materi in kaže na očiten paradoks v te ideologije; namreč, zakaj potemtakem ljudje nismo prav takšni, ali drugače, kje so tiste popolne matere, ki producirajo tako popolne otroke. Še en odgovor, ki povsem jasno pravi, da gre za čisto konstrukcijo.«

(<http://pristolic.freehost386.com/materinski%20instinkt,%20mit%20ali%20resnica.html>)

(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

1.2.3.1. Rojstvo mita

Aktualni ideali materinstva so družbeno pogojeni, zgodovinsko specifični in predvsem spremenljivi. Različne vloge, ki jih družba v posameznem zgodovinskem obdobju predpisuje materi, so tako predvsem odraz preživetja družbe, biologije, tehnologije, upravljanja z nataliteto in pa večno aktualnih špekulacij o »ženski naravi«. Ideologije, kolektivni pojmovni sistemi, s pomočjo katerih osmišljamo svet in razmišljamo o njem, namreč služijo kot objektivi, ki filtrira in do določene mere popači naše izkušnje in razumevanje. Verodostojnost omenjenih elementov mita o materinstvu izvira iz zgodnjih procesov socializacije ženske spolne vloge, po kateri je materinstvo usoda vsake ženske, ter iz psihoanalitične teorije, ki kulturi daje psevdoznanstveno oporo, da dokazuje, kako pomembna je za žensko njena starševska vloga.

(<http://www.cityofwomen.org/2005/sl/coweb/insecurity/konstrukcija-identitete-materinstva>)
(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

Doba materinstva v državah s krščansko tradicijo je povezana predvsem z odkritjem otroštva. Doba otroštva, in pa izum moderne dobe, je bila odkrita šele takrat, ko je prišlo do zmage nad golim preživetjem in ko so si družbe lahko privoščile odvečni čas, čustva in denar tudi za skrb za otroke. Vzorci meščanskih pogledov na otroštvo so začeli nastajati v Evropi z renesanso, s tem pa se je spremenil tudi pogled na materinsko vlogo ženske. S spremenjeno vlogo družine, predvsem pa z moralnimi pritiski družbe, zlasti cerkve na to, kaj je prav, se je število otrok, ki se je prej gibalo med dvema in tremi na žensko, dvignilo na deset in več otrok. Velike družine so postale običajne, neposredni vzrok za ta premik pa gre po prepričanju mnogih zgodovinarjev iskati tudi v odkritju mita o podobi prave matere, ki se je izoblikoval hkrati z jemanjem pravice ženskam do nadzora nad svojimi telesi.
(<http://pristolic.freehost386.com/materinski%20instinkt,%20mit%20ali%20resnica.html>)
(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

V veliko primerih pa lahko opazimo, kako je mit o materinstvu dejansko le mit, pa čeprav še danes tako močno zakoreninjen v nas.

Poznamo namreč moške, za katere bi zlahka lahko trdile, da so se rodili s podobno, ali celo večjo količino ljubezni in sposobnosti skrbeti za otroke, kot jo ima marsikatera ženska. Želja po fizičnem stiku, nošenju, poljubljanju, po zaščiti takega malega bitja, kot je otrok, je po mnenju etologov, ki so proučevali obnašanje odraslih živali do mladičev in odraslih ljudi do otrok, univerzalna. Trdijo, da gre pri teh vzgibih, da bi takšna majhna bitja ljubkovali, za tipičen čustveni in vedenjski sklop reakcij, ki ni povezan s spolom. Dojenčkov jok, na primer, specifično neprijeten, pri odraslem vzbudi posebno napetost, in če jo hočemo prekiniti, je treba otroka pomiriti. Gre torej za naučene vzorce, ki jih bolj kot biologija določa kultura. (<http://pristolic.freehost386.com/materinski%20instinkt,%20mit%20ali%20resnica.html>)

(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

Ženske so velikokrat pod pritiskom podob javnosti, ki ponujajo instant materinstvo. Ženske mislijo, da je z njimi kaj narobe, če se ne odzivajo v skladu z vzorci. Mati lahko čuti mešanico ljubezni in odklanjanja, naklonjenosti in jeze, ne sme pa si privoščiti, da bi te občutke otroku tudi pokazala. Čustva, zlasti tista, ki niso prava, niso nekaj, kar bi se delilo, če pa že, je to v naprej predpisano, kako naj bi jih izražali. Kadar se ženska na otroka razjezi, ko jo jeza mine, razloge za to pogosto poišče pri sebi. Izgovarja se s tem, da je bila preveč utrujena, slabo se je počutila in priznava, da je bila verjetno preveč stroga. Ker družba ženski »ne-pravih« čustev ne dovoli, jih ne more artikulirati, to pa vodi v laganje najprej sebi, potem pa še drugim. Ženske zato pogosto povedo tisto, v kar bi rade verjele tudi same. (<http://pristolic.freehost386.com/materinski%20instinkt,%20mit%20ali%20resnica.html>)

(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

Materinstvo je ena izmed najmočnejših identitet, ki je v družbi prepoznana kot vrednota, ki si ji ne drznemo ugovarjati, saj tvegamo ostro reakcijo družbe. Problematiziranje materinstva je kršitev tabuja, izdaja materinstva, ženskosti in zanikanje lastne identitete. Živimo v družbi, ki noče slišati o težavah in pomislekih, ki jih imajo nekatere ženske v zvezi z materinstvom. Če si ženska kljub vsemu upa glasno govoriti o svojih pomislekih, jo označijo za slabo osebo, ki je izdala in zavrgla svojega lastnega otroka. Družba od žensk pričakuje, da želijo postati matere, da v materinstvu uživajo in nenazadnje, da si želijo biti najboljše matere. V družbi, kjer je mit o dobri materi neločljivo povezan z užitkom materinjenja, si ženske prizadevajo potlačiti družbeno nesprejemljiva čustva, ali jih vsaj skušajo prikriti. Ne moremo pričakovati, da se bodo odpovedale svoji materinski vlogi in zavrnile medijski pogled na materinstvo.

Ženske, ki bodo sledile mitu o materinstvu, a ga ne bodo mogle izpolniti, hkrati pa se ga ne bodo mogle osvoboditi, bodo v neposrednem pogovoru tudi same pritrjevale medijskim stereotipom srečnih, izpolnjenih žensk, ki so najprej matere, šele potem vse ostalo, ali jih celo spodbujale.

(<http://www.cityofwomen.org/2005/sl/coweb/insecurity/konstrukcija-identitete-materinstva>)
(uporabljeno dne 8. 12. 2008)

1.3. SPREMEMBE DRUŽIN IN VLOG V NJEJ

1.3.1. Zakon in kako so gledali na njega v preteklosti

»Odnos med možem in ženo v zakonu obsega vse osnove, ki so možne v medsebojnem življenju ljudi. Kolikor trdnejše so te osnove, toliko večja je možnost za trajnost in soglasje v zakonu.«
(Vode, 1999: 187)

Vode (1999: 235) pravi, da je najpogubnejše za zakon mnenje, da med zakoncema ni treba nobene obzirnosti, takta in ljubeznivosti, ter da se človek lahko spozabi do skrajnosti. Tako obnašanje, pravi avtorica, ne spodkopava le sreče obeh zakoncev, marveč pogubno vpliva tudi na otroke, ker spreminja družinsko življenje v prostaštvo. V svojem delu piše, kako starši, ki se med seboj prepirajo, težko pridobijo resnično spoštovanje svojih otrok. S prepiri staršev se začne tudi v družini nezdravo ozračje, kar ima definitivno slab vpliv na otroke. Vode (1999: 194) tudi poudari, kako pomanjkanje duševnega soglasja v nobenem primeru ne more koristiti zakonski skupnosti, kajti mnenja je, da v tem primeru med zakoncema nič ne ostane, ko postane telesna privlačnost vsakdanja in ne več mikavna. Pravi, da si mnogokrat mož in žena šele takrat pogledata odkrito v oči, šele takrat trezno premerita drug drugega, ko mine prva zaljubljenost, ko obledi prvi čar zgolj telesne privlačnosti. Slabo kaže, če med dvema razen telesne privlačnosti ne ostane nič globljega. Posledica ni samo brezbržnost, marveč utegne nastopiti celo nepremagljivo sovraštvo.

Znano je, da ženska v zakonu težje prenese odsotnost duševne ljubezni kakor moški. Odnos može do žene je ponavadi bolj seksualen, ženska pa je po svoji naravi bolj erotična. Prav zato njeno razmerje do moža velikokrat temelji na ljubezni. Več ji pomeni to, da jo ima mož rad

kot pa to, da njuno razmerje temelji na spolni združitvi. Pri ženi zajema ljubezen njeno celotno telesno duševno bistvo. (Vode, 1999: 194)

Vode (1999: 196) tu nadaljuje, da je možev duh kompliciran, mnogovrsten. Pravi, da je žena, ki je srečno poročena, duševno umirjena in zasidrana v svojem razmerju do moža. Mož pa, kot avtorica pravi, te umirjenosti tudi v zakonu nikoli ne najde. Prehitro se zgodi, da postane razmerje do svoje žene vsakdanje in če ni v sebi discipliniran, je v njegovi notranjosti prava vez z ženo porušena. Vode naprej piše, da je v ženi mnogo več smisla za trajnost spolne zveze, kar ne temelji le v njeni večji materialni odvisnosti, kot jih večina misli, ampak v njeni naravi. Pravi, da ženo veže na moža tisoč vezi, moža na ženo pa le ena. Zato je veliko takih, ki bi to vez vsak hip lahko pretrgali, ko ne bi imeli socialnih in družinskih ozirov.

Vode opisuje dojemanje zakona v preteklosti. Čeprav nas družba vedno bolj osvobaja v smislu partnerskih odnosov, je videti, da ljudje znotraj sebe še vedno težijo k tradicionalnim odnosom in da so znotraj svobode, ki je na razpolago danes, samo še bolj zmedeni in gredo velikokrat v napačno smer.

1.3.1.1. Zvestoba v zakonu

Velikokrat je bilo postavljeno vprašanje, ali je možno, da bi bil moški trajno zvest.

Vode (1999: 196) ugotavlja, da moški ne more biti trajno zvest, saj je v svojem bistvu poligamen, ženska pa monogamna, in da to ne more biti drugače in se ne more spremeniti. Tako namreč govorijo najbolj vneti zagovorniki zakonske nezvestobe. Mnogi pa so drugačnega mnenja, in sicer, da moškemu ni treba, da je zvest, mora pa biti zvesta ženska, ki je mati, saj se za mater ne spodobi, da bi omadeževala svetost svojega materinskega poslanstva. Avtorica pravi, da tako stališče najbolj ustreza dvojni morali, ki izhaja iz časov, ko je mož še sam določal število žen, ki so bile njegova lastnina.

Vode (1999: 198) meni, da je zvestoba v zakonu brezpogojno združena z resnično ljubeznijo. Vendar tudi pravi, da prav toliko kot ljubezni mora biti medsebojnega spoštovanja, zlasti pa čuta za odgovornost. Meni, da si mož, ki svojo ženo resnično spoštuje, ne bo dopovedal, da mu njegova poligamnost dovoljuje iskati spremembe pri drugih ženskah. Kljub temu pa je mnogo mož, ki trdijo, da imajo svojo ženo resnično radi, a jih to ne ovira, da bi si ne

privoščili spremembe pri privlačni ženski. Avtorica spomni na modo v srednjeveški dobi romantike, ko mož, ki je ljubil žensko z romantično ljubeznijo, ni niti mislil na to, da bi svojo romantično ljubezen združil s spolnim življenjem.

1.3.1.2. Razporoka, ločitev in razveza

Leskošek (2002: 118) piše, da se ženske zavzemajo za razporoko le, če si želijo druge zveze. Za ločitev pa je tudi cerkev, vendar pri tem ne dovoli druge zveze. Piše, da z ločitvijo kljub vsemu ostane vez, in sicer dokler zakonca ne loči smrt. Če se bo taka žena ponovno poročila, bo v duši večno nosila razdejanje. Avtorica piše, kako vest takim ženskam vselej govori, da jo na prejšnjega moža še nekaj veže, in da se je drugemu zavezala z novo vezjo, zato naj bi ji vest prišepetala, da je to prešuštvo. Taka ženska ne bo mogla nazaj, ker je prešuštnica. Poudarja pa, da bi se razvezale rade tudi verne ženske, ne samo svobodomiselne.

»Narava noče razdružljivega zakona, ker hoče zagotoviti otrokom mater in očeta. Razporoka bi bila strup, ki bi prinesel propad družine in rodbine, ki sta temelj družbe. Ko je narava hotela to zagotoviti, je tudi spola ločila tako, da se dopolnjujeta, da je težko možu brez žene in ženi brez moža.« (Leskošek, 2002: 118)

»Resnična ljubezen je moč, ki se preliva iz bitja v bitje in se pojavlja v tisočeri oblikah.« (Leskošek, 2002: 120)

Vsi dobro vemo, da je za ločitev potreben pogum, predvsem pa, ko so prisotni otroci, saj prav oni najbolj občutijo posledice ločitve. V tem primeru dostikrat ne vedo, ali je prav vztrajati zaradi otrok samih ali se odločiti za ločitev. Meniva, da ostati skupaj zaradi otrok, ni vedno najboljša rešitev. Ne zdi se nama prav, da zakonca svoje težave začneta popravljati zgolj zaradi otrok, mogoče bi bilo v tem primeru boljše, da začneta razčiščevati stvari pri njiju in zaradi njiju samih.

Vode (1999: 251) meni, da se je treba vprašati, katera odločitev je najboljša za izhod iz krize, ki nastane med zakoncema. Pri tem je seveda treba misliti v prvi vrsti na otroke. Oba, oče in mati, sta dolžna, da po svojih močeh prispevata k čim boljši telesni in duševni rasti svojih otrok. Če se ta naloga ne da izpolniti drugače, kakor da ostaneta skupaj, je treba življenje

tako urediti, da otroci ne bodo trpeli; to se pravi, da živita oba zakonca skupaj še naprej, četudi samo kot oče in mati svojih otrok, osebne zadeve pa si uredita sporazumno in individualno. Za tako ureditev je treba obojestranske uvidevnosti in tudi kulturnosti. Če sta ohranila medsebojno spoštovanje, to ni težko in velikokrat se tako zopet zbližata. Največkrat so otroci tista vez, ki ovira nešteto zakoncev, da ne gredo vsaksebi.

1.3.1.3. Nove teorije razveze in ločitve

Zavrl (1999: 154) piše o novih teorijah o razvezi, ki so se bolj osredotočile na težave pri komuniciranju in na nezmožnost reševanja sporov med zakoncema, s tem, da so različne teorije poudarile različne vidike procesov komuniciranja in reševanja problemov. V prvih mesecih, ki sledijo razvezi zakonske zveze, se morajo starši in otroci soočiti s številnimi potencialno stresnimi spremembami. Spremenjene gmotne razmere lahko pomenijo za starše selitev, menjavo delovnega mesta, dodatno zaposlitev, podaljšan delavnik, za otroke pa menjavo šole in prijateljev.

Ponavadi, kot pravi Zavrl (1999: 158), oba starša nadaljujeta s tipom vedenja, ki sta ga prakticirala v času zakonske zveze. Pravi, da se v večini primerov spremeni očetova vloga, saj otroci ponavadi ostanejo z materjo. Mnogi avtorji so opozorili, da očetovo sodelovanje v družinskem življenju vse velikokrat preneha v trenutku razveze zakona. Nekateri družinski terapevti, kot piše avtorica, pa verjamejo, da ostanejo očetje v času razveze in tudi kasneje v glavnem enaki, kot so bili v zakonski zvezi.

Goody (2003: 230) pa opisuje, kako je ženska v zgodnejših časih lahko preživela ločitev ali razpad zveze le, če si je našla drugega partnerja, ko pa je dobila možnost neodvisnega zaslužka ali podpore prejšnjega partnerja, njegovih sorodnikov ali pa države, teh omejitev ni bilo več. Danes samske matere, pravi Goody, lahko preživijo same, čeprav teže kakor v paru. Ne čutijo take nuje, da bi se znova poročile, saj se lahko preživljajo z delom, zahtevajo preživitveno od očeta ali, kar je najpomembnejše, poiščejo pomoč države. Ta možnost zdaj prevladuje, pravi avtorica. Ženski ni več treba na silo živeti s kom ali prepustiti otroka dobrodelnim ustanovam, ni več odvisna ne od velikodušnosti staršev ne od bivšega partnerja.

V sodobnem času so ženske bolj svobodne pri svoji izbiri, manj finančno in zato tudi manj psihično odvisne od moških. Za ločitev se lažje odločijo, kot so se v preteklosti, čeprav včasih zaradi tega pride do prenehanja odločitev. So osebe, ki se znotraj te svobode lahko napačno odločajo, saj se ob misli na to, da je vse dovoljeno, zmedejo in ne znajo ubrati prave poti zase. Meniva, da je takim osebam lažje biti voden, pa čeprav ne živijo najbolj v skladu z lastnimi željami. Kljub temu meniva, da je svoboda, ki danes vlada, pozitivna. Na ta način imata partnerja možnost izbire. Nekateri se bodo odločili na podlagi svojih življenjskih izkušenj, želj, interesov in čustev, drugi pa se bodo vdali »usodi« in nadaljevali pot, na kateri mogoče niso najbolj srečni in izpopolnjeni.

1.3.2. Strukturne spremembe družinskega življenja

»Zakonska zveza temelji na družini, bolj kakor družina na zakonski zvezi. Mož in žena nimata enake vloge, tudi ne oče in mati ali gospodinja in negospodinja. V moderni družini sta pomembni dve vrsti vezi: vez med spoloma (zakonska zveza) in vez med generacijama (odnos med starši in otroci).« (Oakley, 2000: 75)

Švab (2001: 177-178) piše, da število razvez zakonskih zvez hitro narašča, in da ne gre več le za naključje, ampak za novo kulturo, ki jo izkuša vedno več posameznikov in posameznic v svojem življenjskem poteku. Posledica razvez ali pa odločitve za življenje brez partnerja je tudi naraščajoče število enostarševskih družin. Vedno več parov živi neporočenih, kar pa ni več samo prehod iz samskega življenja v partnersko, ni več le »predružinsko« stanje, ampak vedno bolj tudi oblika družinskega življenja kot takega. Vedno več je samskih ljudi, narašča število ljudi, ki se za družinsko življenje odločajo vedno kasneje v svojem življenjskem poteku. Toda to je le ena plat medalje, pravi Švab (2001: 178), hkrati pa, piše avtorica, je vedno več ponovnih porok, ljudje, ki se razvežejo, si pogosto kasneje v življenjskem poteku ustvarijo nove družine. Čeprav je vedno več samskih ljudi, si mnogi med njimi družino ustvarijo kasneje, tudi po 40. letu. Avtorica piše tudi o stopnji rodnosti, ki upada, a odločitev za otroka je ena najpomembnejših odločitev v življenju. Pravi, da so otroci v primerjavi s prejšnjimi generacijami danes deležni izjemne pozornosti, kar je razvidno v fenomenu protektivnega otroštva. Še pred desetletji je prevladoval le en družinski model - nuklearna družina, pravi Švab (2001: 179), iz katerega so morale kvečjemu še redke enostarševske družine. Danes je slika drugačna, saj jo sestavljajo neporočeni pari z otroki ali brez njih,

reorganizirane družine, istospolne družine, enostarševske družine, ki nastajajo bodisi kot posledica razvez bodisi kot posledica odločitev žensk, da bodo živele brez partnerja, če naštejemo le najbolj očitne. Danes si družinsko življenje lahko vsak organizira po svoje. Družinsko življenje ni več neka statična oblika ali način življenja, ampak se vseskozi spreminja. Ljudje danes mnogo bolj pogosto kot kadarkoli prej in vedno hitreje prehajajo iz enega načina družinskega življenja v drugega. Družinski poteki niso več strogo predvidljivi, dogodke v družinskem poteku je danes zelo težko napovedovati.

»Materinstvo in reprodukcija tudi nista več vezana zgolj na heteroseksualno ureditev in zakonsko zvezo. Eden od segmentov demistificiranja materinstva je prav gotovo razbitje vezanosti materinstva na heteroseksualna razmerja in zakonsko zvezo. Na to je vplivalo več dejavnikov: feminizem, gibanje za pravice gejev in lezbijk, pa tudi spremembe v vsakdanjem življenju - število istospolnih partnerstev in družin se večja. Družbena prepoznavnost teh partnerskih skupnosti, tudi materinstva in starševstva, je novost postmodernosti.« (Švab, 2001: 113)

Zavrl (1999: 73) meni, da so danes razlogi za odlašanje starševskega statusa nepričakovani. Pravi, da za mlade ljudi danes ni najbolj pomembno, da si prej zagotovijo materialne pogoje, kot so stalna služba, prihodek ter primerno stanovanje. Njihovi razlogi imajo v glavnem psihološko ozadje, in sicer to, da se nočejo še vezati, kajti hočejo se preizkusiti v življenju. Zdi se jim, da starševstvu še niso kos, zato hočejo uživati življenje in imeti čas zase.

Tak individualiziran stil je mladosten in v številnih pogledih odgovarja občutenju življenja med adolescenco, nadaljuje Zavrl (1999: 73), kar pomeni mobilnost, eksperimentiranje z življenjskimi projekti, preokupacija z lastno identiteto. Meni pa, da starševstvo namesto tega pomeni konec tovrstnega življenja, pomeni zavezanost, oviro pri osebni iskanju identitete in samouresnitvi. Odlašanje s starševstvom ima različen pomen za moške in ženske, nadaljuje Zavrl. Za mlade ženske velikokrat starševstvo pomeni prekinitev njihove poklicne poti, medtem ko za mlade moške pomeni konec mladostništva in kontinuiteto v njihovi poklicni poti.

1.3.3. Družina in delo

Rener, Potočnik in Kozmik (1995: 3) pišejo, kako je družina skozi zgodovino neprestano menjala svojo obliko in vsebino. Pravijo, da ne gre torej za večno institucijo, ampak za specifičen odnos, ki se tako kot vse družbene institucije v svojih oblikah spreminja. Pri tem pa glede na svojo vsebino dobiva ali izgublja določene funkcije, kar pomeni, da se družina gradi na istih temeljih kot družba sama. Pravijo, da je bilo družinsko življenje ljudi vselej demonstracija različnih življenjskih stilov, oblik in funkcij.

Tudi Štukelj (1997: 4) omenja, kako se značilnosti družin spreminjajo z vidika oblik družinskih skupnosti, generacijskih odnosov in števila članov gospodinjstva. Poleg tega pa tudi z vidika vlog članov družine znotraj nje in v odnosu do drugih institucij ter z vidika življenjskih obdobj. Pravi, da zmanjšanje števila otrok pomeni, da materinstvo postaja le eno izmed obdobj v življenju in ne življenjska aktivnost. Povprečni življenjski potek ženske v preteklosti je bil bistveno bolj vezan na družinsko okolje, kajti iz družine staršev je prišla neposredno v lastno družino. Štukelj pravi, da nekatere te spremembe razumejo in interpretirajo kot znake zatona družine.

1.3.4. Delitev dela med partnerjema

»Spremembe v oblikovanju družine zahtevajo tudi preoblikovanje starševskih vlog, tako očetovske kot materinske. Vloga očeta bo morala sčasoma postati enakovredna in enako pomembna kot vloga matere, ter predvsem samoumevna. Še vedno se največja neenakost vlog kaže v izkoriščanju porodniškega dopusta.« (Kozmik, 1998: 159)

Dopust, ki ga bodo koristili očetje, bo prispeval k izenačitvi neenakih pogojev žensk in moških na trgu delovne sile in povečal vlogo očeta v družinskem življenju. Vendar bo to možno šele takrat, ko bo odstotek očetov, ki bodo izkoristili dopust za nego otroka, bistveno višji od današnjega in predvsem izenačen s tem odstotkom pri ženskah.

V odnosih med partnerjema je že opaziti spremembe v kvaliteti odnosov in pri delitvi dela znotraj družine. Predvsem je to opaziti pri mladih parih. Moški se bolj kot enkrat vključujejo v družinsko življenje in v opravljanje gospodinjanskega dela. Še vedno pa je enakomerna delitev

redka. To dokazujejo podatki iz raziskave Kvalitete življenja leta 1994. Približno dve petini mladih, ki živijo skupaj, nima otrok, partnerja sta zaposlena, delita si gospodinjsko delo. Približno isti delež je bil ugotovljen pri mladih starših. Potem pa deleži delitve dela počasi upadejo. Pri starših, ki imajo otroke stare nad petnajst let, je samo še četrtna takih, ki si delijo gospodinjsko delo. Več delitve dela je pri negi in vzgoji otrok, kar pa zopet ni opazno pri srednji generaciji. (Skladnost družinskega in poklicnega življenja, 1995: 8)

Zavrl (1999: 83) pove, da je v Sloveniji odnos do delitve dela še vedno tradicionalen. Večina žensk in moških še vedno pripisuje družino in območje gospodinjstva ženski. Mlajše generacije pa so manj tradicionalne, vendar pa v tem pogledu generacijske razlike ne odražajo kakšnih večjih kulturnih sprememb, pravi avtorica.

Zavrl (1999: 87) opisuje spremembe, ki nastanejo, ko moški začenjajo prevzemati več odgovornosti za družinsko delo. Pravi, da znotraj družine lahko pride do mešanih reakcij. Veliko je žensk, ki si ob tem oddahnejo od samostojne odgovornosti za domača opravila, in če si to resnično želijo, gre za pozitivne posledice na področju mentalnega zdravja ter zadovoljstva v zakonu in poklicni karieri. Na drugi strani pa poizkus porazdelitve skrbi z možem, ki mu gospodinjska opravila nikakor ne gredo od rok ali pa ni predan svoji starševski vlogi, lahko še poveča ženine skrbi, tako da te lahko postanejo nevzdržne.

Kljub počasnim spremembam v Sloveniji še vedno obstaja tradicionalna spolna delitev vlog in dela. Moški v družini v večji meri opravljajo dela, ki so bolj tehnične narave, bolj zabavne aktivnosti, kot so igra z otroki ali pa peka na ražnju, medtem ko se ženske še vedno posvečajo tipičnim gospodinjskim opravilom (kuhanje, pranje, likanje). Glede nege, skrbi in vzgoje otrok, je delitev dela med partnerjema vedno bolj uravnotežena, čeprav večji del bremena še vedno pade na ženska ramena.

»Očetje, ki sprejemajo odgovornost, ki zadeva njihove otroke, pogosto izjavljajo, da jim ta izkušnja omogoča, da so lahko bolj popolni ljudje; očetovstvo jim ponuja možnost za razvijanje njihove senzitivne in čustvene plati.« (Zavrl, 1999: 100)

Zavrl (1999: 109) torej pride do zaključka, da se ideja senzitivnega roditelja, ki je predan vseobsegajoči skrbi za otroke, vse bolj pripisuje tudi očetom. Pove, da so v različnih

raziskavah očetje dokazali svojo senzitivnost. Pri novorojenčkih naj bi bili prav tako skrbni kot matere, saj so se dobro odzivali na otrokove signale, čeprav so v manjši meri prispevali k dejavnostim, ki zadevajo neposredno nego otroka. Sodobni očetje torej vzdržujejo bolj neposredno zvezo z otroki, kar pomeni, da svoje odnose ustvarjajo skupaj z otroki in da so ti mnogostranski, kar pomeni, da so tako emocionalni kot strumentalni.

1.3.5. Materinstvo v postmoderni

Danes materinstvo ni več glavna prioriteta ženske. Vedno več je žensk, ki se za otroke zavestno ne odločijo. Tudi današnja družba je vedno bolj odprta do takih odločitev.

Tudi Švab (2001: 104) namenja nekaj besed večanju deleža žensk, ki se ne odločijo za materinstvo, oziroma tezi, da materinstvo ni več ekskluzivna ženska identiteta. Ta podatek, poudarja avtorica, je treba obravnavati v kontekstu spreminjanja prioritet v življenjskem poteku posameznice v postmodernosti. Bolj kot za to, da se ženske ne odločajo več za materinstvo, gre za to, da so možnosti glede odločanja za materinstvo bolj fleksibilne. Meni, da se to največkrat realizira kot odlašanje odločitve za materinstvo na poznejša leta v življenjskem poteku.

»Tako se zdi, da je ideologijo obveznega materinstva v postmodernosti nadomestila nova ideologija odloženega materinstva, ki temelji na novi podobi institucije materinstva, to je na iluziji svobodne izbire za materinstvo.« (Švab, 2001: 105)

Meniva, da prelaganje materinstva ni svobodna izbira ženske, kot mogoče izgleda, ampak je to družbeno vsiljeno, kot je bilo nekoč mnenje, da vsaka ženska mora biti mati.

Švab (2001:106) tudi piše o tem, da družbeni pogoji postmodernosti ustvarjajo le navidezno iluzijo možnosti izbir, ki je družbeno funkcionalna. Meni, da se o iluziji govori zato, ker je družbeno pričakovana opcija pravzaprav le ena, in sicer prelaganje odločitve za materinstvo, na mesto katere posameznica oziroma posameznik največkrat postavi zaposlitveno kariero. Avtorica piše, kako ima vedno več žensk le enega otroka, da le-te prelagajo odločitev za materinstvo na poznejša leta ali pa se prostovoljno odločajo za življenje brez otrok. Pravi pa,

da te strategije dovoljujejo ženskam večjo svobodo pri razvijanju drugih vidikov svojega življenja.

1.3.6. Problemi žensk v današnjem času

Kanjua Marčela (1994: 90) v svojem delu piše, kako danes ženske vse bolj težijo k uravnoteženemu življenju. Pri tem pa si zastavljajo nekaj osnovnih vprašanj: koliko naj bo pomembno delo v primerjavi z ostalimi področji življenja; kako obvladovati neizogibne naloge, kot so gospodinjska opravila; ali se poročiti; ali imeti otroke; kako ohraniti nekaj prostega časa; kako doseči ravnovesje med prioritetami in zahtevami.

Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja predstavlja danes velik problem, in sicer se z njim najbolj soočajo ženske, ki so poročene in imajo otroke. Kajti predvsem te so zadolžene za večino gospodinjskih opravil ter vzgojo in varstvo otrok. Delo v gospodinjstvu bi se moralo smiselno razdeliti na ostale člane gospodinjstva, upoštevajoč njihove sposobnosti. Vendar pa je to v realnosti večkrat le težko izvedljivo.

Mulej (1992: 13) pravi, da večina žensk problem dvojne obremenjenosti doživlja kot osebni, privatni problem, in ne kot problem celotne družbe. Pravi, da ženske neprestano spremlja bojazen, da jih bo okolje ocenjevalo kot sebične in premalo skrbne, da v družini ne bodo več ljubljene in cenjene, če bodo uresničile svoje sanje in se popolnoma predale poklicu. Piše, da jim namreč družba predvsem zaradi biološke danosti predpisuje drugačne vloge kot moškim. Če se oddaljijo od pravil, ki jih pripisuje družba, jim lahko okolje kaj hitro očita brezbriznost, zanemarjanje družine in karierizem. Zato se vedno znova sprašujejo, ali sploh imajo pravico uresničiti svoje vizije, cilje, hotenja in potrebe. Na moške družba gleda povsem drugače, pravi Mulej.

1.3.7. Delo gospodinje ali poklic

Delo gospodinje ponavadi ni opredeljeno kot poklic, piše Kanjua Mrčela (1995: 57), ker se opravlja doma, zanj se pa ne prejema direktno plačilo in ni določenih delovnih ur. Prav tako se gospodinjsko delo opredeljuje kot »nedelo«, ni del ekonomije in ni vključeno v izračun nacionalnega bruto produkta. V sedemdesetih letih so se pojavile prve analize neplačanega

gospodinjskega dela, toda do bistvenih sprememb v njegovi razdelitvi ali vrednotenju še ni prišlo, piše avtorica.

Veliko število gospodinj ni zadovoljnih s svojim položajem, saj za to nimajo ustreznega plačila in so tako odvisne od svojih mož. Prav zaradi tega trpi njihova samozavest, poleg tega pa so še brez družbenega priznanja. Pogosto se ženske, ki izgubijo delo, ne vračajo več k svojemu poklicu, ampak ostanejo doma in skrbijo za družino. Ženske, ki so bile vedno predane samo gospodinjskemu delu, so tudi slabo kvalificirane za delo izven gospodinjstva, zato težko najdejo priložnost za zaposlitev. Finančna odvisnost gospodinje od moža zelo slabo vpliva na njeno samozavest, poleg tega pa velikokrat moški to tudi izkorišča. Zato bo potrebno marsikaj storiti na družbeni ravni, da se bodo jasneje pokazale pravice žensk, ki se zaradi gospodinjstva odrekajo poklicu.

1.3.8. Očetovanje in otroštvo

Skušek (1993: 13) piše, da so spremembe v očetovski vlogi seveda v tesni zvezi s spremembami razmerij med spoloma, med generacijami, s preobrazbami v družbenih razmerjih gospodstva nasploh. Pravi, da je očetova vloga bila videti jasna in neproblematična, dokler je bil patriarhalni obrazec družine jasen in trden, dokler sta bila podrejenost in izkoriščanje žensk neproblematična razsežnost družbenih razmerij. Meni, da so prelomi na teh področjih še okrepili negotovost glede očetove vloge.

»Očetje vsekakor niso več, kar so bili. Ne zgledujejo se več po liku suverenega patriarha, glave družine, ki ukazuje ženi in otrokom, hkrati pa tudi še niso zgradili nove identitete.«
(Zavrl, 1999: 21)

Danes lastnosti, ki naj bi pripadale moškemu oziroma ženskemu polu, niso več strogo ločene, piše Zavrl (1999: 23). Skrb za otroke kljub temu še ni enakomerno razdeljena med oba spola. Starši različnega spola pri skrbi za otroke še vedno izpolnjujejo različne vloge. Zavrl (1999: 28) poudari, kako na kvaliteto družinske zveze pozitivno vplivajo očetje s sodelovanjem pri gospodinjskih opravilih. Tako namreč razbremenijo matere. Očetova vpletenost v gospodinjska opravila tako predstavlja še en način vplivanja na otroke, saj s tem lahko zagotovijo modele vedenja, ki ga otroci posnemajo ali pa se mu izogibajo.

Daniels in Weingarten (v Zavrl 1999:30) pišeta, da je raziskovanje očetove vloge prispelo do tretje stopnje. Na prvi stopnji pravi, da so bili očetje v razmišljanju in pisanju o starševstvu komaj prisotni. Na drugi je prevladovalo mnenje, da bo povečano sodelovanje moških v družinskem delu hkrati čudežno zdravilo za obremenjeno in zaposleno mater ter rešitev za napetosti, s katerimi se soočajo družine, kjer sta zaposlena oba starša, ki ju pestijo problemi skrbi za otroke. Tretja stopnja pa predstavlja spoznanje, da ima očetova večja vpletenost tako stresne kot pozitivne posledice za nekatera področja družinskega življenja in da nudi rešitve za nekatere probleme, hkrati pa ustvarja nove probleme, ki jim je šele potrebno najti ustrezne rešitve. Zavrl (1999: 33) pravi, da so po otrokovem rojstvu očetje pogosto soočeni z izkušnjami, ki se ne morejo vključiti v njihov trenutni življenjski stil. Iz tega pa sledi razvojno neravnovesje, in sicer to, da so očetje pogosto zmedeni ali preplašeni, ker čutijo, da se določeno obdobje v njihovem življenju končuje, in da niso pripravljeni za naslednje obdobje.

C. Cowan omenja naslednje pomembne spremembe:

- a) večina bodočih očetov se počuti nekako izolirano, ko poizkušajo urediti psihične spremembe glede drugačnega pogleda nase, na partnerico in na prijatelje,
- b) precejšnje število novopečenih očetov občuti žalost ali simptome depresivnega razpoloženja,
- c) ko partnerja postaneta starša, moški prevzemajo mnogo manjši delež pri gospodinjskih opravilih in skrbi za otroka, kot je predvideval vsak izmed partnerjev; možovo in ženino zadovoljstvo z razdelitvijo vlog v paru usiha v času med nosečnostjo in drugim letom starševstva,
- d) komunikacija med možem in ženo, ki sta postala starša, je zreducirana v kvantiteti in kvaliteti, nerazumevanje in spori so bolj pogosti,
- e) moški, ki niso pripravljeni ali ne sprejemajo rojstva svojega prvega otroka, imajo večkrat nizko mnenje o samih sebi in večkrat poročajo o simptomih depresije.

(Cowan, 1988: 278)

Lamb (v Zavrl 1999: 57) opozarja, da očetje ne vplivajo na svoje otroke samo neposredno, ampak vplivajo nanje tudi prek odnosov z materjo. Piše, da na interakcijo očeta z dojenčkom in malčkom mnogo bolj vpliva kvaliteta interakcije s partnerko, kot to velja za interakcijo matere z dojenčkom in malčkom. Pravi, da vzrok morda leži v tem, da je

očetovo vedenje in ukvarjanje z dojenčki in malčki nekako prostovoljno, medtem ko materino vedenje izhaja iz bolj jasno določenih družbenih vlog. Meni, da je podpora očeta in družine lahko še posebej pomembna, kar zadeva materino preobremenjenost, saj danes številne mlade matere občutijo nasprotujoče si sile privlačnosti starševstva in poklicnih aspiracij.

Švab (2001: 125) tudi piše o tem, da jenovo očetovstvo v postmodernosti definirano predvsem z večjo vpletenostjo očetov v nova razmerja z otroki. Piše, da si sodobni očetje želijo bolj skrbeti za otroke, in da s svojimi otroki vstopajo v tesnejša razmerja kot njihovi očetje. Naj bi bili pripravljeni povečati njihovo participacijo, še posebej, če so njihove partnerke zaposlene; vendar njihov način participacije vključuje prijetnejša, manj rutinska, nezavezujoča opravila, medtem ko so partnerkam še vedno prepuščena vsa ostala opravila in skrb.

Pomemben se nama zdi premik, ki se v zadnjem časovnem obdobju dogaja na področju očetovstva. Videno iz vseh perspektiv ima prisotnost očeta več kot pozitiven izid. To je opaziti tako v samem odnosu s partnerico, kot posledično pri vzgoji otrok. Čeprav so premiki počasni, so pozitivni rezultati že vidni. Pozitivno je, da so danes moški vedno bolj osveščeni o pomembnosti svoje vloge in prisotnosti znotraj družine. Prav to jim omogoča, da bolje spoznajo gospodinjska opravila, ki so tako dolgo veljala kot strogo ženska. Danes, bolj kot prej, lahko moški spoznajo, kako naporno je za žensko uskladiti gospodinjstvo, delo ter popolnoma skrbeti za obstoj družine. Moški se vedno bolj zavedajo, da lahko tukaj dosti pripomorejo in tako žensko razbremenijo. Tako jim ostane več skupnega časa za ostale dejavnosti, ki so tako pomembne za sam odnos, kot tudi za otroke.

2. PROBLEM

2.1. FORMULIRANJE PROBLEMA

V prvi vrsti naju zanima, kakšno je danes dožemanje ženske kot matere, ali se je percepcija le-te kaj spremenila in/ali se sploh spreminja skozi čas. Namreč, zgodovinske reprezentacije ženskega spola pričajo o določenem dožemanju žensk - bodisi kot ženske, bodisi kot matere - kot manjvredna bitja. Sedanjost priča drugače, zato naju zanima, v kolikšni meri se stari vzorci oklepajo sedanjosti. Na podlagi rezultatov raziskave bova lahko razpravo napisali v esejski obliki. Rezultati naj bi prikazali, kakšne so današnje razmere razumevanja tega pojava in bova lahko potegnili črto med »prej in zdaj«. Skratka, zanima naju, kako ljudje razumejo žensko in katera so njihova pričakovanja do žensk samih.

Najino raziskovalno vprašanje se glasi: *»Kako percepirate mater kot žensko?«*

2.2. OPREDELITEV OSNOVNIH ZNAČILNOSTI

Kaj natančno misliva z vprašanjem *»Kako percepirate mater kot žensko?«*? S tem vprašanjem želiva preko ankete odprtega tipa izvedeti mnenje, kako ljudje sploh dojemajo žensko. Z različnimi vprašanji o tej temi bi tako želeli priti do zaokrožene zgodbe, kaj nam danes predstavlja ženska. Poleg mnenja nasploh naju zlasti zanima primerjava mnenj med ženskami in moškimi ter primerjava med mestnim, primestnim in vaškim okoljem, pa tudi primerjava med različnimi generacijami.

3. METODOLOGIJA

3.1. VRSTA RAZISKAVE IN ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sva obdelale na kvalitativen način, saj gre za kvalitativno analizo. Ker gre v najini raziskavi za besedne opise, sva uporabili anketo kot merski instrument. Anketa je sestavljena iz dveh delov. Pri prvem delu gre za vprašanja splošne narave, kot so: spol, starost, prebivališče, viri dohodkov in status anketirancev. Drugi del pa je sestavljen iz 13 vprašanj odprtega tipa, kjer so lahko anketiranci prosto izražali svoje mnenje. Preden sva pričeli z obdelavo, sva ankete sortirali in razdelili na 3 dele, in sicer, na mestni, primestni in vaški del. Vsakega pa še na 2 dela, torej na moški in ženski del, ki sva jih sortirali še dodatno po starostnih lestvicah (od najmlajše skupine do najstarejše). Ko so bile ankete urejene, sva začeli s kodiranjem. Ker je bilo anket veliko, sva kodirali direktno iz njih. Po tem, ko sva iz populacije izluščili vzorec, sva mednje razdelili ankete. Anketiranci so na ankete pisno odgovorili. Razdelili sva več kot 65 anket, saj je bilo težko naenkrat dobiti točen vzorec, ki sva ga predhodno izluščili iz populacije. Na koncu sva uporabili ankete, ki so sestavile vzorec.

3.2. VZORČENJE

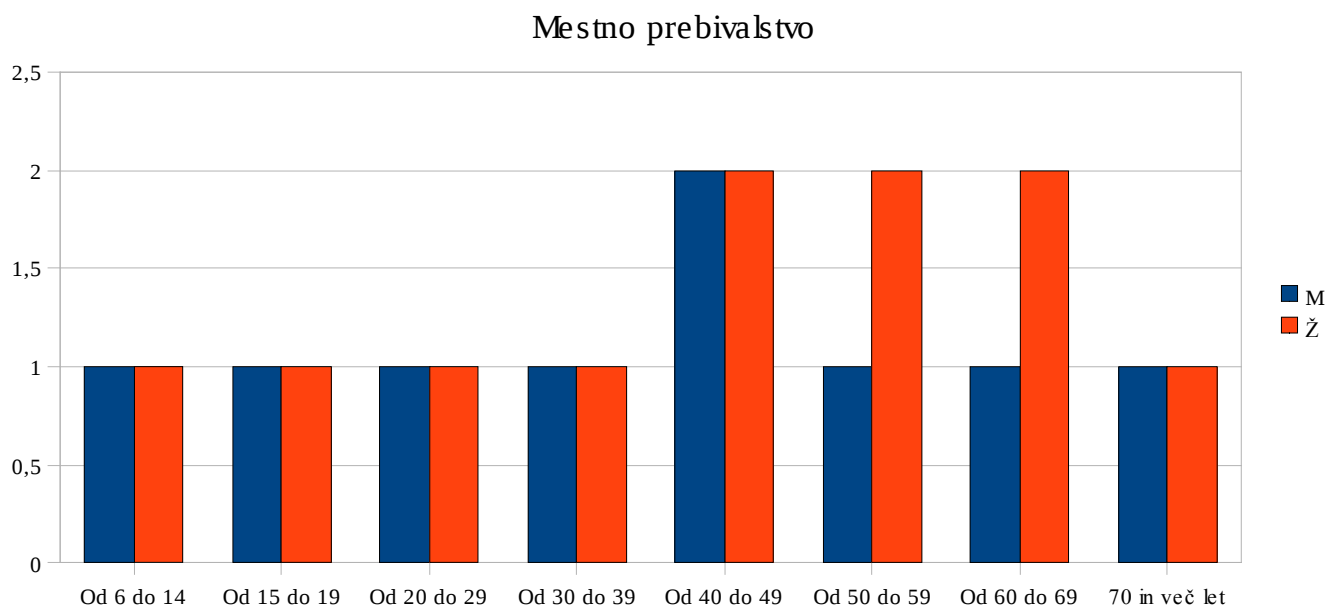
Raziskavo sva opravili na reprezentativnem vzorcu koprške populacije. V vzorec sva zajeli 65 ljudi, in sicer 31 moških in 34 žensk. 20 oseb iz mestnega jedra, 20 oseb iz vaškega okolja in 25 oseb iz primestnega okolja. Starost sva razdelili na 8 postavk, kot je to prikazano Tabeli 1.

Tabela 1: Reprezentativni vzorec raziskave

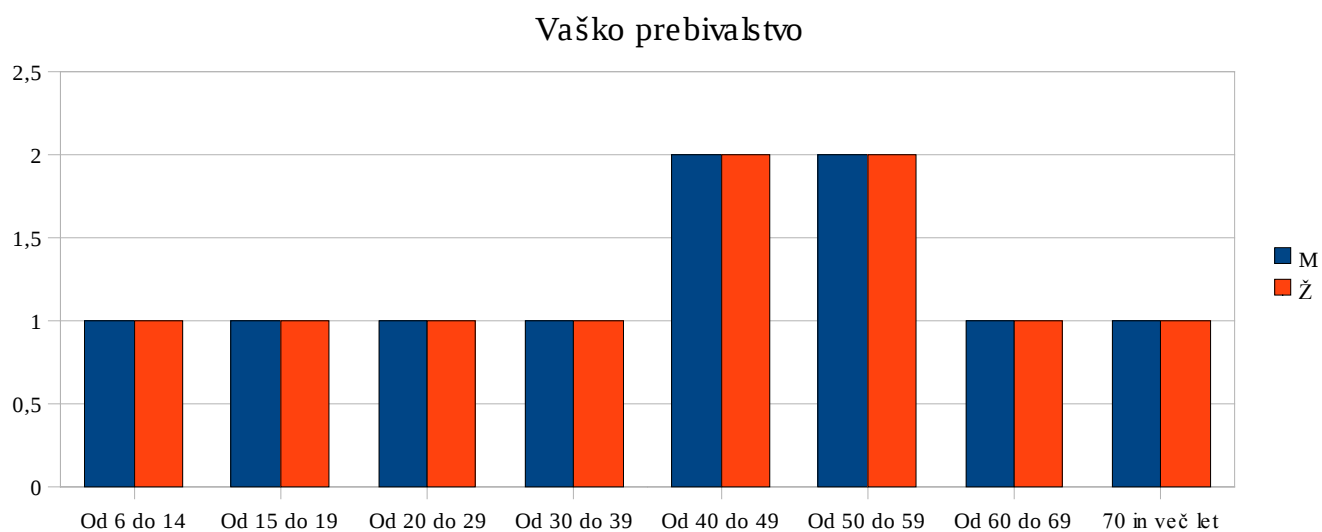
Št.	Leta	Mestno prebivalstvo		Vaško prebivalstvo		Primestno prebivalstvo	
		M	Ž	M	Ž	M	Ž
1	Od 6 do 14	1	1	1	1	1	1
2	Od 15 do 19	1	1	1	1	1	1
3	Od 20 do 29	1	1	1	1	1	2
4	Od 30 do 39	1	1	1	1	2	2
5	Od 40 do 49	2	2	2	2	3	3
6	Od 50 do 59	1	2	2	2	2	2
7	Od 60 do 69	1	2	1	1	1	1
8	70 in več let	1	1	1	1	1	1
	Skupaj M/Ž	9	11	10	10	12	13
	Skupaj	20		20		25	

Tabela prikazuje, kako sva razdelili anketirance na 3 temeljne značilnosti. V prvi vrsti je to po spolu, nato na krajevne značilnosti (mestno, primestno in vaško okolje) in nazadnje na starostne značilnosti.

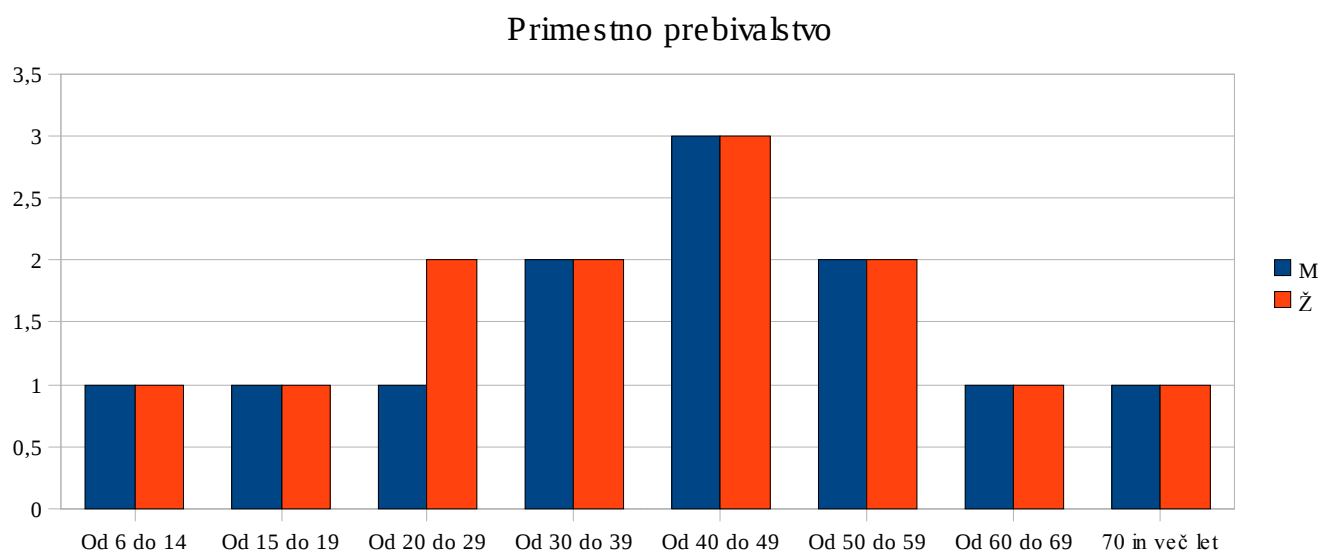
Graf 1: Mestno prebivalstvo po letih

Graf 2: Vaško prebivalstvo po letih

Graf 3: Primestno prebivalstvo po letih

3.3. STATISTIČNA OBDELAVA

- **Podčrtovanje izjav**

Ko sva dobili vrnjene ankete, sva jih razdelili na 3 dele - vaški, mestni in primestni del. Vsakega od teh delov sva razdelili še na moški in ženski del, vse skupaj pa še po starostnih

skupinah anketirancev. Ko je bilo razvrščanje končano, sva podčrtali relevantne izjave in vsakemu od odgovorov sva dodali kodo.

- **Izpis podčrtanih delov izjav in besed**

Vse skupaj sva prepisali na list papirja, kjer sva kode še dodatno obdelali. Nekatere sva zamenjali, druge dodali ali pa združili.

- **Kodiranje izjav glede na lokacijo in spol**

Kode:

Mestno okolje: ženske/moški

Primestno okolje: ženske/moški

Vaško okolje: ženske/moški

Mestno okolje

MOŠKI	ŽENSKE
1. USKLAJENO - zadovoljna ženska je zadovoljna žena in mati PRVO DRUŽINA USKLADITEV S PARTNERJEM 2. POVSEM OBIČAJNO 3. MORA OSTATI - čim dlje z materjo ODVISNO OD OKOLIŠČIN - priporočljiv vrtec - družba tega ne dovoljuje 4. IZBIRA ŽENSKE - ženska začuti NUJA ZA ŽENSKO - kdaj, zakaj in kako je izbira 5. LASTNA IZBIRA - posvečanje karieri - finančne težave - odločitev obeh partnerjev MORA IMETI OTROKA 6. NE PODPIRAM PODPIRAM	1. USKLAJENO - ne v škodo družini PRVO DRUŽINA - ob pomoči moškega je še časa za službene obveznosti 2. POVSEM OBIČAJNO - ima lastne dohodke in stike zunaj družine 3. PRIPOROČLJIVO - vsaj do 3. leta starosti NI NUJNO - vendar zaželeno - če to dopuščajo življenjski pogoji 4. IZBIRA OBEH PARTNERJEV IZBIRA ŽENSKE - suverena odločitev ženske za dobrobit otroka 5. LASTNA IZBIRA - nerazvit materinski čut - opravičljivi razlogi - egocentričnost in sebičnost 6. NE PODPIRAM - egoistična želja - otrok potrebuje oba starša PODPIRAM - odgovorna oseba - utemeljeni razlogi - močna želja

7. POZITIVNO MNENJE – občutek izpopolnjenosti – lastna izbira NEGATIVNO MNENJE – veliko je takih 8. ENAKOVREDNO SKRBI NE SKRBI ENAKOVREDNO – dolžnost moškega pomagati 9. SE STRINJAM – osebno si tega ne želim – potrebna podpora ženski 10. SE STRINJAM – podpora ženski – če obstaja možnost, da ženska ostane brez službe 11. ENAKOVREDNO – zdravniki so tudi moški 12. STRINJAM SE NE STRINJAM SE 13. PRAVA ŽENSKA - uspešna v svojem poklicu - zadovoljna, dobra mati, razumevajoča žena PRAVI MOŠKI – razumevajoči moški, sposoben, praktičen, skrben – uspešen v svojem delu RELATIVNO	7. POZITIVNO MNENJE – lastna izbira NEGATIVNO MNENJE – ne zavedanje ženskega poslanstva RELATIVNO – prevladuje želja po karieri 8. POTREBUJE OBA – čustva moškega in čustva ženske so drugačna ENAKOVREDNO SKRBI NEENAKOVREDNO SKRBI – moški tej nalogi niso kos – so pa izjeme 9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV – prav, da se le-to omogoči 10. SE STRINJAM – pravilna odločitev – čim več takih – pohvale vredna odločitev – gre za izkušnjo za moške 11. ENAKOVREDNO 12. STRINJAM SE – saj je ženska tudi zaposlena – čim več takih – samo, da je delitev dela pravična 13. RELATIVNO – ni razlike v opisu – oba iskrena, poštena, strpna PRAVA ŽENSKA – dobra mati, samostojna, z lastnimi finančnimi viri, zna uskladiti zakonsko življenje PRAVI MOŠKI – posveča se svojemu intelektualnemu razvoju – prispeva k zdravemu načinu življenja – skupno sodelovanje in podpiranje – reševanje medsebojnih konfliktov – odgovorno opravljanje vloge moža in očeta – dopušča in sprejema ženino razmišljanje ter njene poglede na svet – stoji ob strani ženi pri vzgoji otrok – zna reševati konflikte na pameten način
---	--

Glej priloge!

4. REZULTATI IN RAZPRAVA

Podatke sva primerjali po spolu, letih in kraju bivanja. Presenetilo naju je, da ni bilo večjih razlik v odgovorih tako po kraju bivanja kot po letih. Le po spolu so se odgovori nekoliko razlikovali. Pri tem se nama zdi pomembno dodati, da so bile pri komentiranju odgovorov ženske bolj zgovorne kot moški.

4.1. MOŠKI

4.1.1. Matere med kariero in skrbjo za otroke

Fantje iz starostne lestvice **od 6 do 14 let** so odgovorili, da mora biti na prvem mestu družina. Fantje **med 15 in 19 let** so odgovorili, da se lahko ženska posveti karieri, naj pa bi vselej na prvo mesto postavila družino. Odgovorov niso argumentirali, kljub temu pa je razvidno, da naj bi bila družina na prvem mestu. Posebnih razlik med okolji ni bilo.

Anketiranci iz starostne skupine **od 20 do 29 let** so na to vprašanje odgovorili na naslednje načine: *»Lahko se posveti, vendar večje kariere od otroka ni«*. Nekaj jih je odgovorilo takole: *»Lahko se posvečajo tudi karieri«*. Torej, anketiranci se strinjajo, da se lahko mati posveti tudi karieri. Eden izmed njih pa je mnenja, da je največja kariera otrok sam.

Nižje kot se spuščamo po starostni lestvici, bolj se moški anketiranci strinjajo, da se lahko mati posveti tudi karieri. Najpogostejši argument se glasi takole: *»Lahko se posvečajo tudi karieri«*. Kot protiutež slednji trditvi je odgovor moškega iz mestnega okolja, ki strogo zagovarja družino kot prvo. Nekaj jih je še takšnih, ki zagovarjajo žensko kariero pod pogojem, da ne zapostavljajo družine in ob dogovoru s partnerjem. Tako so odgovorili moški **med 30 in 39 let**. Večjih razlik v odgovorih med okolji pa ni bilo.

V starostni skupini **od 40 do 49 let** so moški iz vaškega okolja odgovorili, da je na prvem mestu družina. Iz iste skupine pa se anketiranci iz mestnega in primestnega okolja strinjajo, da se lahko mati posveti tudi karieri. *»V današnjem času je neizogibno, da se ženska ne bi posvetila tudi karieri. Ne vidim razloga, da družine in kariere ne bi mogla uskladiti«*, je bil eden izmed argumentov, ki potrjuje, da se lahko ženska posveti tudi karieri (poleg družine).

Moški iz starostne skupine **od 50 do 59 let**, iz primestnega okolja, je napisal: *»Ni nujno, da je vedno moški karierist. Mnenja sem, da se lahko partnerja dogovorita o obveznostih cele družine«*. Iz iste skupine pa je moški iz vaškega okolja odgovoril: *»Mati prej ali slej potrebuje*

družino kot prvo. Če pa se uspe uskladiti s partnerjem, ji privoščim tudi kariero«. Moški iz mestnega okolja pa je na odgovor kratko odgovoril s privolitvijo, da se lahko ženska posveti tudi karieri. Iz odgovorov lahko sklepamo, da se vsi strinjajo, da se mati lahko posveti tudi karieri. Pri tem je najpomembnejša uskladitev s partnerjem.

Moški iz starostne lestvice **od 60 do 69 let** so odgovorili podobno. Navedli so najprej družino, nato kariero. Ne glede na okolje, kjer se nahajajo, so moški iz te skupine zedinjeni, da je na prvem mestu družina in šele nato kariera. Nihče pa svojih odgovorov ni argumentiral.

Anketiranci **od 70 let** in več so v večini odgovorili enako, ne glede na okolje, kjer živijo. Najpogostejši odgovor je bil: *»Matere se lahko posvečajo tudi karieri, vendar mora imeti ob tem družina privilegij. Vse to se lahko uskladi s pomočjo partnerja*«. Pogosti odgovor je tudi bil, da se morata dogovoriti in uskladiti s partnerjem. Odgovorov, ki bi temu nasprotovali, pa ni bilo. Večina se jih je torej strinjala, da se lahko ženska posveti tudi karieri, pri tem pa ne sme zapostavljati družine. Iz odgovorov lahko tako sklepamo, da moški iz starostne lestvice **70 let** in več, ne glede na okolje, kjer živijo, sprejmejo dejstvo, da se lahko ženske posvečajo tudi karieri, poleg družine.

Povzetek

Če povzamemo, vidimo, da moški iz starostnih skupin od 6 do 14 in od 14 do 19 let, ki so še odvisni od družinskih dohodkov, postavljajo družino na prvo mesto. Višje kot se povzpnejo po starostni lestvici, bolj se moški strinjajo, da se lahko ženska posveti tudi karieri. Pri tem je pomembno dodati, da je veliko takšnih, ki to sprejmejo, v kolikor ne trpi družina. Torej, kariera da, vendar ne na račun družine. Največji pristaši ženske kariere so bili moški med 40 in 59 let. Med moškimi starimi od 60 do 69 let je nekoliko takšnih, ki postavljajo družino na prvo mesto. Presenetili pa so naju odgovori moških od 70 let naprej, ki so podprli žensko kariero. Večjih razlik med okolji ni bilo.

4.1.2. Zaposlene matere

Anketiranci iz starostne skupine **od 6 do 14 let** so odgovorili, da se jim zdi povsem običajno, da so matere zaposlene. Odgovorov pa niso argumentirali.

Fantje **med 15. in 19. leti** so prav tako odgovorili s pritrdilnim odgovorom, da se jim zdi povsem običajno, da so matere zaposlene.

Med anketiranci iz starostne lestvice **od 20 do 29 let** pa sta anketiranca iz vaškega okolja napisala: *»Niti ne, vendar so takšni časi in politika, da je to postalo nujno zlo.«*, *»Da. Toda ne bi bilo nič narobe, če bi mati ostala doma v primeru, ko je v družini več otrok. To bi morala stimulirati država.«*. Anketiranci iz mestnega in primestnega okolja pa so odgovorili na kratko, da se jim to zdi povsem običajno. Tukaj lahko že zasledimo spremembe v mišljenju med okolji. Tako so fantje iz vaškega okolja sprejeli, da so ženske zaposlene, ne zdi pa se jim dobro. Fantje iz ostalih okoljih pa to sprejmejo povsem običajno.

V starostni lestvici **od 30 do 39 let** so anketiranci napisali, da se jim zdi dejstvo, da so matere zaposlene, povsem običajno. Le eden izmed njih iz mestnega okolja je napisal: *»Da, v primeru enega otroka. Če pa je število otrok v družini veliko in ima partner visoke dohodka, mislim, da je boljše, da ženska ostane doma.«*.

Moškim **med 40 in 49 let** se zdi povsem običajno, da so ženske zaposlene. Nihče od anketirancev iz te skupine ni argumentiral svojega odgovora.

V starostni lestvici **od 50 do 59 let** pa so moški odgovorili, da je povsem običajno, da so matere zaposlene. Anketiranec iz mestnega okolja je temu dodal, da je družina manj obremenjena, če ženska dela.

Tudi v starostni lestvici **med 60 in 69 let** so anketiranci odgovorili, da se jim zdi povsem običajno, da so matere zaposlene, saj je tako več denarja v hiši.

Anketiranci iz starostne skupine **70 let** in več so prav tako odgovorili, da je to danes povsem običajno.

Povzetek

Med mlajšimi generacijami, torej med 6. in 19. letom, so fantje napisali, da se jim zdi povsem običajno, da so matere zaposlene. Če gremo po starostni lestvici višje, ugotovimo, da se vsi moški med 20. in 29. letom ne strinjajo s tem, da naj bi bile matere zaposlene. Moškim iz vaškega okolja se namreč zdi dejstvo, da so matere zaposlene, bolj nujno zlo, kot pa da gre za običajen pojav, med tem, ko so moški iz mestnega in primestnega okolja napisali, da se jim to zdi povsem običajno. Moškim med 30 in 39 let se to zdi povsem običajno. Eden pa navaja, da je, a le v primeru, ko v družini ni več kot en otrok. Med moškimi, starimi 40 let pa vse do 70 let in več, ni bilo posebnosti v odgovorih. Vsem se zdi povsem običajno, da so matere zaposlene. Moški iz starostne skupine od 50 do 59 let pa je dodal, da je celo zaželeno, saj je tako družina manj finančno obremenjena.

4.1.3. Obveza mater, da ostanejo doma do določene starosti otrok

Anketiranci iz prve starostne skupine, torej fantje **med 6. in 14. leti** so odgovorili, da bi morala mati ostati doma. Odgovorov niso argumentirali.

Fantje **med 14. in 19. letom** pa so na isto vprašanje odgovorili, da ni nujno, je pa vsekakor priporočljivo, ko je otrok še majhen. Razlik med okolji pa nisva zasledili.

V starostni lestvici **med 20. in 29. leti** so moški na to vprašanje odgovorili, da je za otroka dobro, da ženska ostane doma, le da ta doba ne bi smela biti preveč dolga. Naslednji odgovor, ki ga je zapisal moški iz vaškega okolja, se glasil takole: *»Vsekakor je dobro. V prvih letih življenja otroka je to priporočljivo, kajti med materjo in otrokom se vzpostavi pristen stik.«*. Eden izmed anketirancev iz primestnega okolja je na kratko odgovoril, da ni nujno, da ženska ostane doma.

Moški **med 30. in 39. letom** starosti so na to vprašanje odgovorili različno. Moški iz vaškega okolja je izrazil, naj mati naredi, kot sama čuti. Moška iz mestnega okolja sta na to vprašanje različno odgovorila. Eden je odgovoril pritrdilno, torej naj bi morala ženska ostati doma, drugi pa je odgovoril takole: *»Če se uskladita s partnerjem in tako zadostijo potrebam otroka, ne vidim razloga, zakaj bi morala ostati doma.«*. Moški iz primestnega okolja je odgovoril na naslednji način: *»Da, vsaj do petega leta starosti bi se matere morale posvetiti otrokom, saj do te starosti otroci največ sprejemajo.«*.

Moški **med 40. in 49. letom** so bili bolj redkobesedni in so na to vprašanje odgovorili na kratko. Dva moška iz vaškega in mestnega okolja sta odgovorila, da bi mati morala ostati doma, moški iz primestnega okolja pa je odgovoril, da ni nujno.

V starostni lestvici **med 50 in 59 let** so odgovorili na naslednje načine: *»Da, ker so prva leta starosti otroka zelo pomembna.«* in *»Prva leta otroštva so najbolj pomembna.«*. Ta dva odgovora sta podala anketiranca iz vaškega in mestnega okolja. Moški iz primestnega okolja pa je odgovoril takole: *»Spet je tu partnerski dogovor.«*.

Moški **med 60. in 69. letom** so prav tako kot moški iz starostne lestvice **od 40 do 49 let** odgovorili na kratko, in sicer, moški iz vseh treh okolij so odgovorili, da mora biti ženska do določene starosti otroka doma.

Anketiranci **od 70 let** naprej so presenetili z odgovori. Moški iz primestnega okolja je odgovoril, da: *»V bistvu ne. Gre za dogovor med partnerjema in za upoštevanje okoliščin.«*. Moški iz vaškega okolja pa je zapisal tako: *»Bilo bi idealno. Država bi morala s podporami*

pomagati. Otroci bi imeli potrebno vzgojo že doma, bilo bi manj bolezni, imeli bi zdravo prehrano itd.» Tudi moški iz mestnega okolja je odgovoril pritrdilno.

Povzetek

Večina generacij se strinja, da naj bi matere ostale doma do določene starosti. Mlajša generacija med 6. in 14. letom se je popolnoma strinjala, da ostanejo doma. Drugi so bili nekoliko bolj fleksibilni, a vseeno so bili mnjenja, da je to pozitivno, če je mater nekaj časa doma. Presenetila nas je generacija od 70 let in več, saj so bili ti predstavniki bolj odprti in so odgovorili, da gre bolj za dogovor med partnerjema, da je predvsem odvisno od okoliščin, in da bi morala država s podporami pomagati, kar bi bilo dolgoročno za otroke boljše.

4.1.4. Materinstvo kot izbira ali dolžnost vsake ženske

Fantje **med 6. in 14. letom** so odgovorili na naslednje načine: fant iz vaškega okolja je napisal, da gre za izbiro, medtem, ko sta fanta iz mestnega in primestnega okolja na isto vprašanje odgovorila, da bi ženske morale imeti otroke.

Moški **med 14. in 19. letom** so na to vprašanje odgovorili: *»Ni nujno. Odvisno je od situacije.«*, *»Je izbira.«* in *»Danes je to bolj izbira kot nuja. Včasih so se te stvari gledale drugače.«* Prvi odgovor pripada fantu iz vaškega okolja, na naslednja dva pa sta odgovorila fanta iz mestnega in primestnega okolja.

Moška iz starostne lestvice **med 20 in 29 let** iz primestnega in mestnega okolja menita, da gre predvsem za izbiro. Njun vrstnik iz vaškega okolja pa misli drugače: *»Ženske morajo imeti otroke, saj je to njihovo poslanstvo.«*

Anketiranci **med 30. in 39. letom** so bili zelo zgovorni, zlasti moški iz vaškega okolja, ki je napisal tako: *»Materinstvo je povsem svobodna izbira oz. odločitev vsake ženske. Sem moški, vendar menim, da se pri vseh ženskah razvije »materinski čut« in ko/če se ta razvije, mu je vredno slediti.«* Moški iz primestnega okolja pa je zapisal: *»Mislim, da ženske morajo imeti otroka, saj je to naravno in skupno vsem živim bitjem na svetu.«* Nazadnje je moški iz mestnega okolja izrazil, da je materinstvo izbira.

Moški, stari **od 40 do 49 let**, so v večini zapisali, da gre predvsem za izbiro. Le moški iz primestnega okolja je zapisal, da: *»... je materinstvo najlepša doba v življenju neke ženske. Lahko je tudi obratno, vendar le v redkih primerih.«*

Prav tako kot moški iz starostne lestvice od **40 do 49 let** so moški stari **med 50 in 59 let** odgovorili, da gre za izbiro, ne glede na okolje, kjer živijo.

Moški stari **med 60 in 69 let** so prav tako izrazili mnenje, da gre za izbiro, ko govorimo o materinstvu.

Vsi moški, stari **od 70 let** in več, so zapisali, da je materinstvo naravni dar, ki ga je potrebno upoštevati. Odgovori pa so se glasili takole: *»Naravno je, da ima ženska otroke. Kdaj, zakaj, kako pa je njena izbira«, »... je izbira, vendar ima človeštvo že tisočletja otroke, se jih veseli in ne vidi, da bi bila ženska kot mati kaj prikrajšana zaradi tega« in »... prav je, da imajo otroke.«.*

Povzetek

Pri tem vprašanju so večinoma odgovarjali, da je to izbira matere. Ni bilo večjih razlik glede na okolje ali starost. Le moški iz starostne lestvice od 70 in več so poudarili obratno od ostalih, in sicer, da je materinstvo naravno in da ženska mora imeti otroka.

4.1.5. Ženska odločitev ne imeti otroka

Dečki **med 6 in 14 let** so odgovorili tako: *»Nič drugače kot pri teh, ki imajo otroke.«, »Same se tako odločijo.«.* Torej bistvenih vsebinskih razlik med okolji ni bilo.

Fantje **med 14 in 19 let** so na isto vprašanje odgovorili, da nimajo posebnega mnenja, se pa strinjajo, če je ženski sami tako prav.

Moški **med 19. in 20. letom** so na to vprašanje odgovorili: *»Mislim, da je to nenaravno, če ga lahko imajo in imajo vse pogoje, da ga imajo.«, »Po vsej verjetnosti jim bo na stara leta žal.«* in nazadnje anketiranec iz primestnega okolja, ki je zapisal: *»Da so se suvereno odločile, saj za marsikatero žensko otrok predstavlja samomor kariere.«.*

Anketiranci iz starostne lestvice **med 30 in 39 let** so bili zelo zgovorni, tako je moški iz vaškega okolja zapisal, da: *»... dostikrat ne poznamo pravega razloga za takšno odločitev. Vendar menim, da gre za odločitev oz. pravilo vsake posameznice.«.* Moški iz mestnega okolja pa meni, da: *»... je njihova osebna odločitev. Verjetno pa imajo določene motnje. Ženske, ki se odločijo ne imeti otrok, so izgubile občutek in nagon za materinstvo, ki je zapisan v genih.«.* Nazadnje še moška iz primestnega okolja, ki menita, da gre za izbiro ženske.

Moški, stari **od 40 do 49 let**, so bili bolj redkobesedni in vsi so na enak način odgovorili, da gre za osebno odločitev ženske, razen moškega iz primestnega okolja, ki je zapisal: *»Mislim, da jih je zelo malo. Če že nimajo otroka, je bolj stvar medicine in zdravja. Nekaj pa tudi zaradi istospolne ljubezni.«*

Moški **med 50 in 59 let** so odgovorili nekoliko drugače. Anketiranec iz primestnega okolja je odgovoril tako: *»Da so dobro razmislile o tem, v kakšnem svetu spravljajo otroka. Temu bi rekli, da ni egoist.«* Anketiranec iz mestnega okolja: *»Njihova samostojna odločitev. Prisiljena nosečnost je samo velika verjetnost neuspeha pri vzgoji otroka.«*

Moški, stari **od 60 do 69 let**, so odgovorili različno. Moški iz vaškega okolja je zapisal, naj se sama ženska odloči, moška iz primestnega in mestnega okolja pa sta zapisala, da se takšne ženske ne čutijo biti poklicane za materinstvo.

Moški stari **nad 70 let** so bili zelo zgovorni. Anketiranec iz primestnega okolja je na peto vprašanje odgovoril tako: *»Vsak človek je oseba sama zase in v skladu s tem ima svojo voljo in pravico odločanja za svoja dejanja. Na to vprašanje ne bom odgovoril, kajti nimam pravice razsojati, kaj je prav in kaj ni za druge ljudi.«* Moški iz vaškega okolja: *»Mislim, da je največja krivda v tem, ker ji kariera ne dovoli imeti otroka, ne pa, da si ga sama ne bi želela. Statistika pravi, da imajo danes ženske prvega otroka nekje v tridesetem letu starosti, ko so že nekako situirane.«* Nazadnje še anketiranec iz mestnega okolja, ki meni, da ni prav, da se tako odločijo.

Povzetek

Generacija med 6 in 19 let je bila pri tem vprašanju precej odprta. Posebnih mnenj o materah, ki se odločijo ne imeti otrok, niso imeli, a vendar so mnenja, da je to njihova odločitev in da je tako prav. Polovica anketiranih moških med 19. in 39. letom meni, da je to odločitev ženske, druga polovica pa, da je to nenormalno, moteno in da jim bo lahko kasneje žal.

V starostni lestvici od 40 do 49 let so bili bolj redkobesedni, od 50 let naprej stari moški so zelo različno odgovarjali med seboj, zato ne moremo prikazati konkretnih zaključkov, saj je vsak posameznik zelo različno odgovarjal, ne glede na okolje ali starost.

4.1.6. Podpiranje samskih žensk pri želji po otrocih

Vsi fantje **med 6 in 14 let** so odgovorili, da bi žensko pri tem podprli.

Fantje **med 15. in 19. letom** so prav tako odgovorili, da bi jih pri tem podprli. Razlik med okolji ni bilo.

Moški **med 20. in 29. letom** iz vaškega okolja je napisal, da jih ne bi podprl, kajti otrok potrebuje mater in očeta. Njegov vrstnik iz mestnega okolja je zapisal, da je tudi ne bi podprl, kajti, če si ni sposobna najti moža in ohraniti vezo, kako bo vzgajala otroka. Nazadnje še moški iz primestnega okolja, ki je zapisal, da bi jih podprl, kajti je veliko žensk samohranilk, ki dobro poskrbijo za otroka.

Skoraj vsi moški **med 30. in 39. letom** so odgovorili pritrdilno, torej, da bi žensko podprli pri takšni odločitvi. Odgovori so se glasili nekako tako: *»Podpiram samske ženske. Ne bi pa podprl skupnost dveh žensk«, »...jih podpiram, saj materinstvo in ljubezen do otrok ni vezano na partnerja.«*. Le odgovor moškega iz vaškega okolja se je razlikoval od ostalih. Njegovo mnenje je bilo: *»Za spočetje otroka sta potrebna tako moški kot ženska. Menim, da ni skladno z zakoni narave, da bi imela ženska sama otroka.«*

Moški **med 40 in 49 letom** so odgovorili različno. Odgovori so bili naslednji: *»Podprl bi jih, saj poznam veliko mater, ki same vzgajajo svoje otroke in so dobre matere«, »Ne bi jih podprl, saj manjka vloga očeta«*.

Vsi moški **med 50. in 59. letom** so bili proti. Odgovori so bili naslednji: *»Ne, vendar menim, da ima vsakdo pravico odločati se po svojih kriterijih«, »Ne podpiram. Samske ženske so odvisne od svojega dela in so zato velikokrat v stiski. Oče igra močno vlogo pri vzgoji otroka.«*

Anketiranci **med 60. in 69. letom** so na kratko odgovorili. Moški iz vaškega okolja je na to vprašanje odgovoril, da jih ne bi podprl, med tem, ko je moški iz mestnega okolja odgovoril, da bi jih pri tem podprl.

Moški **nad 70 let** so odgovorili različno. Moški iz vasi je odgovoril, da jih ne bi podprl. Moška iz mestnega in primestnega okolja pa sta odgovorila: *»Bi jih podprl, v kolikor ima pogoje, da ga normalno preživlja in vzgaja. Zmotna je misel, da ji mora družina pri tem pomagati.«* in *»Seveda bi jih podprl.«*

Povzetek

Starostna lestvica med 6 in 19 let se je tukaj izkazala kot najbolj odprta do samskih žensk, ki si želijo imeti otroke. V naslednji starostni lestvici, in sicer od 20 do 29 let, že niso več kazali take naklonjenosti do tovrstnih žensk, razen posameznika iz primestnega okolja. Moški stari od 30 do 39 let so se izkazali kot bolj odprti in razumljivi do samskih žensk, ki se odločajo

imeti otroke, z eno izjemo iz vaškega okolja, ki meni, da za otroka morata biti dva. Moški od 40 do 49 let so odgovorili različno, polovica bi take ženske podprla polovica teh moških pa ne. Zanimivo, da so bili vsi moški v starostni lestvici od 50 do 59 let proti. Različnih mnenj so bili tudi v starostni lestvici, kjer moški iz vaškega okolja ne bi podprl takih žensk, moški iz mestnega pa bi jih. Prav tako se je izkazalo tudi v lestvici moških starih nad 70 let. Bolj ko smo rasli po starostni lestvici, bolj so bile razlike vidne glede na okolje. Vaško okolje je bolj nasprotovalo, medtem ko se je mestno in primestno pozitivno odzvalo.

4.1.7. Ženske in kariera

Fantje **med 6. in 14. letom** so odgovorili, da takšne ženske verjetno ne marajo otrok, drugi je zapisal, naj vselej ne pozabijo na družino in da takšne ženske verjetno ne marajo otrok.

Fant **med 15. in 19. letom** iz mestnega okolja je zapisal, da je to skrajnost, ki ni dobra. Njegov vrstnik iz vasi je zapisal, da nima nič proti, se pa sam ne strinja, da se ženska posveti izključno karieri.

Moški **med 20. in 29. letom** iz primestnega okolja je zapisal: *»Pač dajo prednost karieri pred družino. Svobodna odločitev, ki jo je potrebno spoštovati.«*. Moški iz vaškega okolja pa se ne strinja s tem, da je družina na stranskem tiru.

Vsi moški **med 30. in 39. letom** se nekako strinjajo. Odgovorili pa so na naslednje načine: *»Če pri tem ne trpijo otroci, naj. Samske pa brez težav.«*, *»To je njihova osebna odločitev, spoštujem.«*, *»Gre za osebno odločitev. Najpomembnejše je, da pri tem ne trpijo otroci, če so.«*.

Moški **med 40. in 49. letom** se prav tako vsi strinjajo. Najpogostejši odgovor je bil, da gre za osebno odločitev.

Moški, stari **med 50 in 59 let**, se s tem niso strinjali. Argumenti so bili naslednji: *»Takšne ženske so nesigurne«*, *»Mislim, da se takšne ženske kasneje kesajo, kajti ne bodo nikoli doživele nekaj, kar jim je naravno dano.«*. Le moški iz primestnega okolja je zapisal, da gre za osebno željo oz. odločitev. Vsaka odločitev pa ima svoje pozitivne in negativne strani.

Moški iz starostne lestvice **60 in 69 let** niso posebno argumentirali odgovorov, zapisali so samo, da gre za osebno odločitev in da so takšne ženske po navadi ambiciozne karieristke.

Moški, stari **70 let** in več, se niso strinjali z idejo, da se ženska posveti samo karieri, kajti na ta način naj bi trpela družina. Svoje odgovore so argumentirali tako: *»Pretirana emancipacija*

je privedla, da je danes vse manj družin«, »... na žalost je vedno več takšnih. Vendar je to osebna izbira ženske.«.

Povzetek

Zanimivo, da je pri vprašanju o karieri žensk mlajša generacija, in sicer do dvajsetega leta, negativno gledala na to. Ko smo se pričeli vzpenjati po starostni lestvici navzgor, in sicer od 20. do 50. leta, so v večini vsi dali dobro besedo za ženske, ki se odločijo za kariero. V skupini moških med 50. in 59. letom smo se ponovno srečali z negativnim odzivom na karieristke, prav tako tudi pri moških nad 70 let. V skupini med 60. in 69. letom pa moški niso pretirano argumentirali.

4.1.8. Enakovredna skrb moškega za otroka

Fantje **med 6 in 14 let** iz primestnega okolja so odgovorili, da lahko, toda mama to bolje stori. Ostala dva iz mestnega in vaškega okolja sta zapisala, da moški lahko popolnoma enakovredno poskrbi za otroka.

Fantje **med 15. in 19. letom** so odgovorili podobno. Fanta iz mestnega in primestnega okolja sta odgovorila, da lahko, medtem ko je njun vrstnik iz vasi odgovoril, da moški ne more enakovredno poskrbeti za otroka.

Vsi moški **med 20. in 29. letom** so se strinjali, da lahko moški enakovredno poskrbi za bolnega otroka.

Med moškimi, starimi **med 30 in 39 let**, so bili odgovori različni. Moški iz mestnega okolja je napisal, da sta za vzgojo in skrb za otroka potrebna oba, vendar je mati tista, ki lahko več prenese na otroka. Moški iz vaškega okolja je zapisal, da v prvih letih otrok potrebuje mamo, kasneje pa lahko moški popolnoma enakovredno poskrbi zanj. Nazadnje še moški iz primestnega okolja, ki je na kratko odgovoril, da lahko moški popolnoma enakovredno poskrbi za otroka.

Vsi moški, stari **med 40 in 49 let**, so napisali, da moški ne more enakovredno poskrbeti za otroka.

Anketiranci, stari **od 50 do 59 let**, so različno odgovorili. Tako sta moška iz mestnega in primestnega okolja odgovorila, da moški ne more enakovredno poskrbeti za otroka, med tem ko je moški iz vasi odgovoril, da lahko popolnoma enakovredno poskrbi.

Vsi moški iz starostne lestvice **med 60 in 69 let** so se strinjali, da lahko moški popolnoma enakovredno poskrbijo za otroka.

Moški, stari **70 let** in več, pa so odgovorili, da lahko delno poskrbijo. Najpogostejši argument je bil, da je materinstvo dar, ki ga moški nimajo.

Povzetek

Pri podaji mnenj o enakovredni skrbi za otroke so moški do 30. leta odgovarjali v glavnem pritrdilno. Starostna lestvica od 30 do 39 let pa je pričela odgovarjati bolj raznoliko. Iz vseh treh okolij so moški odgovorili drugače med sabo, od tega, da moški lahko enakovredno poskrbi, do tega, da ne more, in pa še to, da lahko, vendar kasneje, ko je otrok starejši. Zanimivo, da se generacija moških med 40. in 49. letom sploh ni strinjala s tem, da lahko moški enakovredno poskrbi za otroka. Pri moških med 50. in 59. letom je bila zanimivost ta, da se je samo moški iz vaškega okolja strinjal s to trditvijo. V starostni lestvici med 60 in 69 let so se popolnoma strinjali s trditvijo, moški stari nad 70 let pa so bili mnjenja, da lahko, a le delno.

4.1.9. Moška prisotnost pri porodu

Fantje **med 6. in 14. letom** so odgovorili, da se jim zdi v redu. Odgovori so bili takšni: *»... je prav. Oče podpira mamo«* in *»... nimam nič proti.«*

Fantje **med 15. in 19. letom** so odgovorili na naslednje načine: *»Zakaj pa ne.«* in *»Lepa izkušnja za očeta.«*

Moški **med 20. in 29. letom** so odgovorili, da je to predvsem odločitev vsakega para posebej.

Moški iz primestnega okolja je dodal: *»Če ima moški živce in želodec, da bi to gledal, na.j«*.

Moški iz vasi **med 30. in 39. letom** starosti je napisal, da gre za stvar mode. Moški iz primestnega okolja je zapisal, da gre za pozitivno izkušnjo, podporo partnerki in življenjsko izkušnjo, ter da si sam želi biti prisoten, ko mu bo partnerka rodila otroka. Nazadnje je moški iz mestnega okolja zapisal, da se s tem ne strinja, kajti: *»To lahko pusti na moškemu negativne posledice, ki se kasneje odražajo pri spolnih odnosih s partnerko. Moški vidi žensko, kako trpi, in to lahko negativno vpliva nanj.«*

Moški **med 40. in 49. letom** starosti so izrazili različna stališča. Zanimanje za takšno ravnanje je pokazal moški iz vasi in napisal, da gre za ljubeče izkazovanje pomoči partnerki. S tem je

ženski lažje prebroditi porod. Moška iz primestnega in mestnega okolja pa sta napisala, da gre za stvar odločitve para. Moški iz mestnega okolja je dodal, da porod tako izgubi ves čar.

Moški iz vaškega okolja **med 50. in 59. letom** je zapisal, da sam ne bi rad prisostvoval. Moška iz mestnega in primestnega okolja pa sta izrazila zanimanje in dodala, da gre za čudovito izkušnjo, ki jo je vredno doživeti.

Moški **med 60. in 69. letom** so se prav tako strinjali z idejo, da je moški prisoten pri porodu. Moški, stari **70 let** in več, so odgovorili, da nimajo posebnega mnenja o tem, da pa se jim to zdi dobra podpora partnerki.

Povzetek

Ko zaključimo, lahko opazimo, da so večinoma vsi pozitivno naravnani, ko govorimo o prisotnosti očeta pri porodu. Razlika je bila videti le pri dveh posameznikih iz mestnega okolja, in sicer in starostne skupine od 30 do 39 ter od 40 do 49 let, ki nista imela najboljšega mnenja o prisotnosti očeta pri porodu.

4.1.10. Moški in porodniški dopust

Fant iz vaškega okolja, star **med 6 in 14 let**, je zapisal, da se mu zdi prav, če le moški zna dobro poskrbeti za otroka. Fanta iz mestnega in primestnega okolja sta podobno odgovorila, da se jima sicer zdi nenavadno, toda če zna oče dobro poskrbeti, naj vzame porodniški dopust. Moški **med 15. in 19. letom** so napisali, da ne za to ne vidijo ovir.. Eden je dodal, da znajo tudi moški dobro poskrbeti za otroka.

Moški, star **od 20 do 29 let** iz vaškega okolja, je zapisal, da se mu to zdi zelo smiselno, če si to le lahko privoščijo. Moški iz primestnega okolja pa je temu nasprotoval. *»Takšni moški so izkoriščevalci. Želijo si samo oddahniti od dela.«*

Moški, stari **med 30 in 39 let**, so v večini primerov idejo sprejeli pozitivno. Najpogostejši argumenti so bili: *»V novem sistemu je to normalno.«*, *»Pozitivna odločitev, v kolikor je sprejeta v ta namen.«*, *»Dobra ideja, v kolikor ima ženska boljše dohodke.«*

Niso pa se strinjali vsi moški **med 40. in 49. letom** starosti. Tako je anketiranec iz primestnega okolja napisal, da moški v nobenem primeru ne more nadomestiti matere. Lahko je le v oporo. Drugi, iz vaškega okolja, pa je mnenja, da je takšen moški resno vzel vzgojo otroka, njegov vrstnik iz mestnega okolja pa je napisal, *»... če to moškemu pripada in če to pomaga družini, zakaj ne.«*

Vsi moški iz starostne lestvice **od 50 do 59 let** so napisali, da gre za možnost, ki jo zakon ponuja. *»Če je tako, zakaj ne bi tega izkoristili«*. Moški iz vaškega okolja je še dodal, da: *»... je pohvalno dejanje, saj tako je partnerica razbremenjena in se lahko ukvarja s kariero, če si to želi.«*

Vsi moški stari **od 60 do 69 let** so se strinjali, da moški lahko vzame porodniški dopust.

Moški, stari **70 let** in več, so različno odgovorili. Moška iz mestnega in primestnega okolja sta idejo sprejela zelo pozitivno, medtem ko je njun vrstnik iz vasi zapisal, da: *»... takšni moški niso pravi moški.«*

Povzetek

Ideji o tem, da bi moški vzel porodniški dopust, sta v glavnem nasprotovala samo dva posameznika, in sicer moški nad 70 let iz vaškega okolja ter moški iz primestnega okolja v starostni lestvici od 20 do 29 let. Lahko vidimo, da mnenje ni bilo povsem pogojeno z okoljem in starostjo, ampak je bolj odvisno od posameznika. Prav to opazimo tudi pri odgovorih, ki so jih podajali. Čeprav so bili v večini pozitivnega mnenja, so bili argumenti različni, neodvisno od starosti in okolja.

4.1.11. Skrb moškega za bolnega otroka

Fantje **med 6. in 14. letom** so odgovorili, da lahko.

Fantje stari **od 15 do 19 let** so prav tako odgovorili, da moški lahko poskrbi za bolnega otroka.

Tudi vsi moški stari **od 20 do 29 let** so se strinjali, da lahko moški poskrbi za bolnega otroka. *»Zdravniki so dostikrat moški, zakaj torej ne bi moški mogel poskrbeti za bolnega otroka?«* in *»Seveda.«* so bili najpogostejši odgovori.

Tudi vsi moški **med 30. in 39. letom** so se strinjali. Moški iz primestnega okolja je zapisal, da: *»... v primeru, če se pozanimaš in se počutiš, da zmoreš, lahko poskrbiš povsem enakovredno materi.«*

Moški stari **od 40 do 49 let** so se strinjali, vendar ne povsem. Tako je moški iz primestnega okolja zapisal: *»Lahko, vendar ne daljši čas. So pa seveda izjeme.«*. Ostala dva pa sta se povsem strinjala, da moški lahko enakovredno poskrbi za bolnega otroka.

Moški iz starostne lestvice **med 50. in 59. letom** so odgovorili podobno kot moški **med 40. in 49. letom** starosti. *»Da, vendar mama je mama.«*, *»Popolnoma!«* in *»Seveda, saj v dvoje je lažje.«*.

Tudi moški stari **od 60 do 69 let** so se strinjali, da lahko moški popolnoma enakovredno poskrbijo za bolnega otroka.

Predstavniki, stari **70 let** in več, so se strinjali, razen moškega iz vasi, ki je dodal, da lahko, vendar do določene meje.

Povzetek

Pri vprašanju, ali moški lahko enakovredno poskrbi za bolnega otroka, sva prišli do zaključka, da bistvenih razlik v odgovorih ni bilo. Tudi pri tem vprašanju odgovori niso bili pogojeni ne z okoljem ne s spolom. Vsi so se strinjali, da moški lahko poskrbi za bolnega otroka. Le v skupini moških nad 70 let in skupinah od 40 do 59 let so še poudarili pomembnost matere in pa to, da je mogoče, a vendar do določene meje.

4.1.12. Moški in gospodinjska opravila

Fantje **med 6. in 14. letom** so napisali, da se jim zdijo pridni in da je prav, da pomagajo mami.

Fantje **od 14. do 19. leta** so napisali, da se jim to zdi povsem normalno in prav.

Moški **med 20. in 29. letom** so prav tako napisali, da se jim to zdi normalno. Odgovore pa so argumentirali tako: *»Takšni moški so sposobni samostojno živeti.«*, *»Mislim, da je to povsem normalno.«* in *»Vsako delo je spoštovanja vredno.«*.

Moški stari **od 30 do 39 let** so na to vprašanje odgovorili na naslednje načine: *»Nič ne mislim, ker to počnem.«*, *»To so moški, ki so prebili miselni vzorec moški mačo.«* in *»... to so sodobni moški, ki v življenju znajo narediti tudi kakšno stvar več. Super!«*.

Moški **med 40. in 49. letom** so prav tako napisali, da je to povsem običajno. *»Koristno. Tako razbremeni žensko, ki po naravi drži tri vogale hiše.«*.

Moški **med 50. in 59. letom** so se s tem že manj strinjali, razen anketiranca iz primestnega okolja, ki je napisal, da je prav, saj tako razbremeni partnerko. Anketiranec iz mestnega okolja je napisal, da gre za izgubo smisla, zaradi katerega moški živi: *»... naj raje dela in privošči ženi pomočnico.«*. Anketiranec iz vaškega okolja pa je napisal, da gre za stvar vzgoje.

Moški, stari **od 60 do 69 let**, so se strinjali, da moški pomaga pri hišnih opravilih: *»Takšni moški so odlični možj.e« in »S tem pokažejo spoštovanje do družine.«*

Moški, stari **70 let** in več, so sami to izkusili in se jim zdi prav. Le anketiranec iz vasi je dodal, da *»... pomoč ne sme biti pretirana. Ko gre za izkoriščanje, ni prav. Takšni moški postanejo copate.«*

Povzetek

Moški v starostnih lestvicah od 6 do 50 let so odgovarjali zelo podobno in povsem so se strinjali, da moški pomaga pri gospodinjskih opravilih. Po 50. letu so moški različno odgovarjali. Strinjal se je popolnoma le moški iz primestnega okolja, ostali argumenti so bili različni. Od 60 let dalje ponovno odgovorijo pritrdilno, le posameznik, star 70 let ali več, poudari, da se pa ne sme razviti v izkoriščanje, kajti moški v tem primeru postane copata.

4.1.13. Prava ženska in pravi moški

Fantje **med 6. in 14. letom** starosti so napisali:

- Ženska: ljubeča, skrbi za družino, dobra gospodinja.
- Moški: deloven, pomaga ženi, skrbi za družino.

Fant, star **med 15 in 19 let**, iz vaškega okolja, je napisal, da bi morala biti tako moški kot ženska prijazna, družabna in spoštovati prijateljstvo. Fanta iz mestnega in primestnega okolja pa sta napisala podobno:

- Ženska: razumevajoča mama in žena, dobra gospodinja, prijazna.
- Moški: skrben in deloven.

Moški, stari **od 20 do 29 let**, so odgovorili na različne načine. *»Tega ne morem soditi. Vsak ima svoj specifičen način dojemanja, kaj je za nekoga pravi moški in kaj prava ženska.«, »Prava ženska ima ženske spolne organe, moški pa moške spolne organe. Vse ostalo so priučeni družbeni vzorc.i«.*

Moški **med 30. in 39. letom** so prav tako različno odgovorili. Anketiranec iz vaškega okolja je kot pravo žensko opisal: *»... ženska, ki mora biti predvsem dobra mati, partnerju izkazovati spoštovanje. Nanj mora vplivati, ga spodbujati in biti do njega odgovorna. Moški pa mora čutiti potrebe otrok, biti odgovoren, komunicirati mora s partnerko ter ji nuditi varnost, toplino in finančno stabilnost.«*. Anketiranec iz mestnega okolja je napisal, da ne obstaja prava ženska oz. pravi moški, vsak zase mora biti samostojen, morata se medsebojno

podpirati in biti razumevajoča in strpna do potreb partnerja. Anketiranec iz primestnega okolja pa je napisal, da je ženska tista, ki podpira tri vogale v hiši, moški pa je tisti, ki ji pomaga.

Moški, stari **od 40 do 49 let**, so na to vprašanje odgovorili tako: moški iz primestnega okolja:

- Ženska: topla, razumevajoča, ženstvena, urejena, se mora znati postaviti zase.
- Moški: mora znati vračati toplino, podpirati ženstvenost pri ženski, skrbeti za družino, mora znati spoštovati žensko.

Moška iz mestnega in vaškega okolja pa sta napisala, da morata oba odgovorno izpolnjevati starševsko vlogo in se medsebojno spoštovati.

Moški **med 50 in 59 let** so odgovorili različno. Anketiranec iz vaškega okolja je napisal, da sta pravi moški in prava ženska oče in mati. Anketiranec iz mestnega okolja je napisal, da ni pravega moškega in prave ženske, saj *»... je pravi tisti, za katerega smo prepričani, da je pravi.«*. Anketiranec iz primestnega okolja je napisal, da je prava ženska tista, ki izraža ljubezen do partnerja in da le-ta ne izgine, ko pride otrok. Moški pa naj bi ravno tako izražal ljubezen do partnerke.

Moški iz starostne lestvice **med 60. in 69. letom** so podobno opisali tako moškega kot žensko. Oba naj bi bila ljubeča eden do drugega, naj bi bila spoštljiva eden do drugega, odgovorno naj bi sprejela starševsko vlogo.

Moški iz vaškega okolja, star **od 70 let** naprej, je pravo žensko opisal tako: *»Mora biti delovna v službi in doma, skrbi za svoj videz, spoštuje partnerja, mu pomaga in skupaj s partnerjem enakovredno rešujeta probleme. Moški mora imeti podobne nazore. Biti mora urejen, deloven in spoštljiv do partnerke.«*. Anketiranec iz mestnega okolja je na kratko zapisal, da je to relativno, vsakdo ima svojo predstavo o tem, kaj je zanj pravi moški in obratno. Nazadnje še anketiranec iz primestnega okolja, ki je napisal, da je najpomembnejše medsebojno spoštovanje.

Povzetek

Tukaj so anketiranci našli veliko različnih lastnosti tako za pravo žensko kot moškega. Videti je, kako je mit o materinstvu še prisoten. Odgovori so bili različni, a vendar so imeli skupne točke. Razlike v odgovorih so bile odvisne bolj od posameznika.

4.2. ŽENSKE

4.2.1. Matere med kariero in skrbjo za otroke

Dekleta **med 6. in 14. letom** starosti so odgovorile, da se mati lahko posveti tudi karieri.

Dekleta **med 15. in 19. letom** so ravno tako odgovorile, da se mati lahko poleg družine posveti tudi karieri, razen dekle iz primestnega okolja, ki je napisalo, da se mora mati najprej posvetiti družini, šele nato drugim stvarem.

Odgovori žensk iz starostne lestvice **od 20 do 29 let** so bili pestri. Tako so se pretežno vse strinjale, da se lahko mati poleg družine posveti tudi karieri. Odgovori so se glasili takole: *»Matere se lahko posvetijo karieri v enaki meri kot družini. Zadovoljna in uspešna ženska je zadovoljna žena in mati.«*, *»Morala bi biti prvo družina, lahko pa se matere posvetijo tudi karieri.«* in *»Ženske se morajo posvečati tudi karieri, kajti so lahko poleg kariere tudi dobre matere.«*

Ženske, stare **med 30. in 39. letom** so se strinjale, da se lahko kariero in družino uskladi. Odgovori so se glasili nekako tako: *»Vsekakor se lahko posvečajo tudi karieri. Oboje je možno uskladiti.«*

Ženske **med 40. in 49. letom** so že nekako drugače odgovarjale. Ženski iz vaškega okolja sta na prvo vprašanje odgovorili: *»Lahko se posvečajo karieri v enaki meri kot družini, le paziti je treba, da pri tem družina ne trpi.«*, *»Poslanstvo vsake ženske je rojevanje in vzgoja otrok. Moški bi moral zaslužiti toliko, da bi bila družina preskrbljena. Danes to žal ni možno, zato smo ženske razdvojene med družino in službo.«* Ženska iz primestnega okolja je odgovorila, da se lahko ženske posvetimo tudi karieri, saj nam danes družba omogoča takšen način življenja. Nazadnje še ženska iz mestnega okolja, ki se je prav tako strinjala, da se lahko uskladi oboje, pri tem pa je dodala: *»Lahko uskladi oboje, čeprav v prvih letih otroka malo težje, kasneje pa se da izpeljati in uskladiti enako uspešno kariero in družino.«*

Ženske, stare **med 50 in 59 let**, so podobno odgovorile, da je prva družina, obenem pa je ženska lahko tudi uspešna v karieri.

Ženske **med 60. in 69. letom** starosti so se strinjale, da je na prvem mestu družina. Ženski iz vaškega in primestnega okolja pa sta dodali, da se lahko ženska posveča tudi karieri, vendar ne na škodo družine.

Ženske **od 70 let** naprej so vse odgovorile, da bi morala biti najprej družina, nato pa vse ostalo.

Povzetek

Mlajše generacije, in sicer do 40. leta starosti, so bile v večini pozitivno naravnane do ideje o materi, ki se med drugim posveča tudi karieri, a vendar so poudarile pomembnost družine. Opazno je bilo, kako se mnenje spreminja v poznejših letih. Tam so večinoma dale prednost družini in nato karieri. Vidno je bilo, kako so bile mlajše generacije pri tem vprašanju bolj odprte.

4.2.2. Zaposlene matere

Deklice **med 6. in 14. letom** starosti so odgovorile, da se jim zdi povsem običajno, da so matere zaposlene.

Deklicam, starim **od 15 do 19 let**, se je prav tako zdelo povsem običajno, da so matere zaposlene.

Ženske stare **od 20 do 29 let** so prav tako odgovorile, da se jim zdi povsem običajno, da so matere zaposlene. Svojih odgovorov pa niso argumentirale.

Ženske, stare **med 30 in 39 let**, so se ravno tako strinjale, da je običajno, da so matere zaposlene. Ženska iz primestnega okolja poudarja, da je to danes nujno zaradi časa, v katerem živimo.

Ženske iz starostne lestvice **od 40 do 49 let** so odgovorile, da je povsem običajno, da so matere zaposlene. Pri tem so vse poudarile finančno neodvisnost in samozavest, ki jo daje zaposlitev, saj je tako ženska neodvisna od partnerja.

Ženske **med 50. in 59. letom** starosti so se strinjale, da so matere zaposlene. Najpogostejši argument je bil ekonomski položaj, ki je danes zelo pomemben, predvsem zaradi preživetja družine in otrok. Ženska iz mestnega okolja še dodaja, da je zaposlena in neodvisna ženska bolj samozavestna in zadovoljna.

Ženske **med 60. in 69. letom** so se prav tako strinjale z idejo, da so matere zaposlene. Svojih odgovorov pa niso argumentirale.

Tudi ženske **od 70 let** naprej so pritrdilno odgovorile, brez posebnih komentarjev.

Povzetek

Brez izjem lahko pri tem vprašanju opazimo, da ni bilo nobenih razlik v pogledu na zaposleno mati. Tudi tukaj odgovori niso bili pogojeni z leti in okoljem.

4.2.3. Obveza mater, da ostanejo doma do določene starosti otroka

Deklice **od 6. do 14. leta** so odgovorile različno. Deklici iz vaškega in primestnega okolja sta odgovorili, da bi mati morala ostati doma, med tem, ko je deklica iz mestnega okolja napisala, da ženski ni treba ostati doma.

Deklice **med 15. in 19. letom** so na isto vprašanje odgovorile podobno. Deklici iz vaškega in primestnega okolja sta napisali, da materi načeloma ni treba ostati doma. Deklica iz mestnega okolja pa je napisala, da si mati mora vzeti čas za otroka.

Ženske **med 20. in 29. letom** so odgovorile različno. Večina jih je odgovorila pritrdilno, toda nekatere dodajajo, da je stik z vrtcem in jaslicami neizogibna komponenta odraščanja otroka, saj je ta del socializacije.

Ženske **od 30. do 39. leta** so odgovorile različno. Tako sta ženski iz vaškega in mestnega okolja podobno odgovorili, da ni nujno, saj otroka vzgajata oba starša, tako je tudi moški pomemben pri vzgoji otroka. Ženski iz mestnega in vaškega okolja pa sta odgovorili, da bi morala mati do določene starosti otroka ostati doma.

Ženske **med 40. in 49. letom** so podobno odgovorile, in sicer, da je priporočljivo, da otroci ostanejo z materjo do določenega leta starosti. Razlika je bila le v tem, da so bila ta leta različno postavljena. Ene so napisale, da bi morala mati ostati doma do prvega leta starosti otroka, druge so napisale, da bi morala ostati doma nekje do šestega leta starosti otroka.

Ženske, stare **med 50 in 59 let**, so napisale, da bi mati morala ostati z otrokom do določene starosti otroka. Ženska iz primestnega okolja je dodala, da je prvi stik z materjo najbolj pomemben.

Ženski iz mestnega in primestnega okolja, stari **od 60 do 69 let**, sta napisali, da ni nujno. Ena je temu dodala, da pa je dobro izkoristiti takšno možnost, če nam jo država ponuja. Ženska iz vaškega okolja pa je na kratko odgovorila, da bi mati morala ostati doma.

Ženske **nad 70. letom** starosti so napisale, da bi bilo dobro, da ženska ostane z otrokom do določene starosti otroka.

Povzetek

Punce med 6. in 19. letom so različno odgovorile. Nekatere se popolnoma strinjajo, da bi morale matere ostati doma do določene starosti otroka, drugim se pa zdi to povsem nepotrebno. Tukaj okolje ni igralo vloge. Med 20. in 29. letom so odgovarjale pritrdilno, vendar je ena posameznica dala prednost jaslicam in vrtcu. V starostni lestvici med 30 in 39 let, pa tudi vse do 70 let, je nekako polovica žensk odgovorila, da je prisotnost matere pomembna v prvih letih, druga polovica pa je na to odgovorila obratno. Pri tem so drugače argumentirale svoje odgovore. Ženske nad 70 let so se strinjale, da ženska ostane z otrokom do določene starosti. Tudi tukaj nisva zaznali, da bi na odgovore vplivalo okolje, iz katerega so ženske prihajale.

4.2.4. Materinstvo kot izbira ali dolžnost vsake matere

Deklice **med 6. in 14. letom** so napisale, da gre za izbiro.

Deklice **med 15. in 19. letom** so ravno tako odgovorile, da gre za izbiro ženske.

Ženske **med 20. in 29. letom** so napisale, da gre za izbiro. Ženska iz mestnega okolja je dodala, da vsaka ženska materinstvo čuti po svoje.

Ženske **med 30. in 39. letom** se strinjajo, da gre za izbiro. Ženska iz primestnega okolja dodaja, da si mora ženska res želeli otroka in da ta želja mora izhajati iz nje same, ne pa, ker to družba veleva.

Ženske, stare **od 40 do 49 let**, so na to vprašanje odgovorile različno. Polovica jih meni, da gre za izbiro in pri tem ne dodajajo posebnih argumentov, druga polovica pa je mnenja, da ženska mora imeti otroka, saj: *»Za razvoj in obstoj družbe je nujno, da imajo ženske otroke.«* in *»Materinstvo je dar, ki ga mora ženska sprejeti.«*

Ženske **med 50 in 59 let** se strinjajo, da gre za izbiro. Ženska iz mestnega okolja pa dodaja, da je lahko le ženska, ki si otroka resnično želi, dobra mati.

Ženski **od 60. do 69. leta** iz primestnega in vaškega okolja sta mnenja, da gre za izbiro ženske, medtem ko je ženska iz mestnega okolja prepričana, da ženske morajo imeti otroka.

Ženske, stare **od 70 let naprej**, so napisale, da gre za izbiro. Ženska iz vaškega okolja poudarja še to, da se ženska ne bi smela odločati za otroka za vsako ceno, kajti takšen otrok ne bo deležen tolikšne ljubezni, kot jo dejansko potrebuje.

Povzetek

Vse do starostne skupine od 40 do 49 let so bile anketiranke enotnega mnenja, da je materinstvo izbira. V skupini med 40. in 49. letom jih polovica meni, da je to izbira, druga polovica pa ravno obratno. Starostna skupina med 50. in 59. letom se, tako kot mlajše, tudi strinja s tem, da je to izbira vsake ženske. Zanimivo, da je anketiranka iz mestnega okolja, in sicer med 60. in 69. letom, mnenja, da ženska mora imeti otroke, anketiranke iz primestnega in vaškega okolja pa so nasprotnega mnenja. Presenetile so nas tudi anketiranke stare nad 70 let, ki tudi menijo, da gre tukaj za izbiro ženske.

4.2.5. Ženska odločitev ne imeti otroka

Deklice **med 6 in 14 let** so odgovorile, da se jim zdi povsem običajno, da se ženske same odločijo za takšen način življenja.

Deklice **med 15. in 19. letom** so odgovorile različno. Deklica iz primestnega okolja je napisala, da takšne ženske ne marajo otrok, ali pa je razlog v tem, da jih ne morejo imeti. Ostali dve deklici pa sta napisali, da gre za osebno odločitev. Deklica iz mestnega okolja je temu dodala, da bi na takšno žensko gledala drugače.

Ženske **med 20. in 29. letom** so prav tako različno odgovorile. Ženski iz vaškega okolja sta napisali, da nimata dobrega mnenja o takšnih ženskah, ker se jima to ne zdi naravno. Ostale pa so napisale, da se jim zdi to osebna odločitev in da takšne ženske pri tem podpirajo.

Ženske **od 30. do 39. leta** so v večini napisale, da gre za osebno odločitev. Ženska iz primestnega okolja dodaja, *»... da so takšne ženske pogumne, saj so se bile pripravljene temu odreči, četudi okolica navadno na to gleda kot nekaj napačnega.«*.

Ženske **med 40. in 49. letom** so različno odgovorile. Ženski iz mestnega in vaškega okolja sta napisali, da je škoda ne imeti otroka, saj: *»... tako ženska ne doseže največjega cilja v življenju«* in *»... se ne zavedajo sreče, ki je dosežejo ob materinstvu.«* Ostale menijo, da gre za izbiro, in da ima vsaka ženska, ki se odloči ne imeti otroka, dobre razloge za takšno odločitev.

Ženske **od 50 do 59 let** so prav tako različno odgovorile. Ženska iz mestnega okolja je odgovorila: *»To so ženske, ki dajo prednost karieri. Verjetno čutijo, da niso poklicane za materinstvo. Zato je boljše, da takšna ženska nima otroka.«* Ženska iz vaškega okolja: *»Mislim, da gre za odločitev, ki ji botrujejo osebni razlogi in okoliščine, v katerih ženska*

živi.«. Nazadnje ženska iz primestnega okolja, ki je napisala, da brez otrok ni prihodnosti, toda meni, da je bolje jih ne imeti, kakor da bi bili v breme.

Ženske **med 60. in 69. letom** so podobno odgovorile. Ženska iz vaškega okolja meni, da se takšne ženske ne odločajo prav, drugi dve pa menita, da gre za osebno odločitev in da imajo svoje razloge za takšen način življenja.

Ženske **od 70 let** naprej se v večini strinjajo, da gre za osebno odločitev. Ženska iz mestnega okolja pa dodaja, da: *»... v kolikor gre za opravičljive razloge, kot je zdravstveno stanje, finančna stiska ipd., se strinjam. Ko pa je razlog kariera, menim, da gre za egoistično željo«.*

Povzetek

Pri vprašanju, kaj si mislite o ženskah, ki so se odločile ne imeti otrok, so anketiranke med sabo zelo različno odgovarjale in podajale zelo različne argumente. Iz podanih odgovorov nisva mogli razbrati pomembnih skupnih točk, saj se je tukaj ponovno izkazalo, da so bili odgovori zelo odvisni od posameznice, ne pa od drugih dejavnikov. Vseeno pa so naju presenetili odgovori iz najmlajše starostne lestvice, kjer se punce popolnoma strinjajo z odločitvijo ženske, da ne bo imela otrok. Tudi anketiranke stare nad 70 let so naju presenetile z pozitivnim mnenjem o ženskah, ki se odločijo za tak korak.

4.2.6. Podpiranje samskih žensk pri želji po otrocih

Deklice **med 6. in 14. letom** starosti so odgovorile pritrdilno. Ena od deklic je sama sicer mnenja, da bi bilo v primeru, da nista prisotna oba starša, težje pri vzgoji, če pa je mati sposobna skrbeti sama in če ima vse pogoje, bi jo tukaj podprla.

Deklice, stare **od 15. do 19. leta**, so odgovorile različno. Nekatere pritrdilno, druge pa ne. Ena izmed deklic misli, da si ženska, ki želi imeti sama otroka ne more dobiti resnega fanta, saj je mnenja, da si vsaka oseba želi imeti nekaj skupnega z resno osebo.

Ženske **med 20. in 29. letom** so pritrdilno odgovorile na to vprašanje, brez posebnih komentarjev.

Tudi ženske **med 30. in 39. letom** so na vprašanje odgovorile pritrdilno, torej bi jih podprle. Ena od njih še doda: *»... to ne pomeni, če si sam, da si manj sposoben kot vezana ženska.«.*

Ženske **med 50. in 59. letom** so bile tukaj bolj zgovorne. Ena od njih, ki izhaja iz vaškega okolja, je absolutno proti, saj meni, da sta za vzgojo otrok potrebna dva. Druga, ki je tudi iz vaškega okolja, meni, da k odločitvi o samskem življenju spada tudi odločitev o ne imeti

otroka. Druge so pa v glavnem za to, da bi ženske pri tem podprle, saj menijo, da je včasih bolje imeti samo enega od staršev kot pa dva, ki se odraščanja otrok ne zavedata.

Ženske **med 60. in 69. letom** so različno odgovorile. Nekatere so mnenja, da je to napačno, ker družina pomeni sestavo očeta, matere in otroka. Gospa iz primestnega okolja pa je odgovorila pritrdilno v primeru, če so matere dobre.

Ženske **nad 70 let** so v večini mnenja, da za otroka morata skrbeti dva. Gospa iz mestnega okolja pa bi take ženske podprla, v kolikor si resnično to želijo.

Povzetek

Do starostne skupine 50 let so anketiranke v večini izjavile, da bi podprle samske ženske, ki si želijo otrok z eno izjemo, in sicer v skupini med 15 in 19 let. Ženske iz vaškega okolja, stare med 50 in 59 let, popolnoma nasprotujejo taki odločitvi, anketiranke iz drugih okolij v isti starostni skupini pa bi take ženske podprle. V nadaljnjih starostnih lestvicah se tudi izkaže bolj kot ne negativen pogled anketirank na samske ženske, ki želijo imeti otroka.

4.2.7. Ženske in kariera

Deklice **med 6. in 14. letom** so odgovorile, da s tem ni nič narobe.

Deklice **med 15. in 19. letom** pa menijo, da je to v redu izbira, v kolikor ni v škodo družini. Deklica iz predmestnega okolja pravi: *»... preveč gledajo samo nase in nimajo časa za družino.«*

Ženske **med 20 in 29 let** so se v glavnem strinjale s tem, da so to ženske, ki so ambiciozne, druge menijo pa, da so celo preveč ambiciozne. Ena izmed njih, in sicer iz mestnega okolja, pravi: *»... njihova izbira, če so tudi na dolgi rok pripravljene, da ne bodo imele družine.«* V glavnem pa se strinjajo v primeru, če se čutijo tako bolj realizirane, če jim je to močna želja.

Ženske **med 30. in 39. letom** so se izkazale kot najbolj tolerantne do te teme. Zdi se jim, da je to stvar odločitve in da se za to odločajo ambiciozne ženske. Ženska iz primestnega okolja pravi: *»... zame so to pogumne ženske, kajti se dobro zavedajo, da se bodo marsičemu odrekle v življenju.«* Druga iz primestnega pravi: *»... zmeraj stojim za tem, če se v tem najdejo, je tako prav.«*

Ženske **od 40 do 49 let** so se tudi pozitivno odzvale, za razliko od ene iz vaškega okolja, ki meni, da je to egoistično ravnanje. Druge pa navajajo pozitivne odgovore, kot: *»...*

občudujem tiste, ki so poslovno uspešne in istočasno tudi dobre žene in matere.« Ali pa: »... so zelo ambiciozne, to jim je prioriteta in s tem ni nič narobe«.

Ženske, stare **med 50 in 59** let se strinjajo v primeru, da te ženske nimajo družin. Ženska iz primestnega okolja pravi: *»... so rojene karieristke, zato naj si gradijo svojo kariero, družino pa naj kar odpišejo, ker je tako bolje zanje kot tudi za otroke.«.*

Ženske **med 60. in 69. letom** se brez izjem strinjajo, da s tem ni nič narobe.

Ženske **po 70. letu** so različnega mnenja. Razlikujejo se med temi, ki so popolnoma za in drugimi, ki so mnenja, da so to ženske, ki ne skrbijo za družino.

Povzetek

Pri vprašanju o tem, ali je prav, da se ženska posveti tudi karieri, so se najbolj pozitivno odzvale prav ženske v starostnih lestvicah med 30 in 49 let. Te so pokazale največjo toleranco do karieristk in podajale največ argumentov. Tudi anketiranke med 6. in 14. letom, ter med 60. in 69. letom se popolnoma strinjajo s tako odločitvijo ženske. Anketiranke iz drugih starostnih lestvic pa so različno odgovarjale, a skupna točka je vendar bila ta, da ima družina prednost.

4.2.8. Enakovredna skrb moškega za otroka

Deklice **med 6. in 14. letom** so odgovorile, da lahko brez posebnih komentarjev.

Deklice **med 15. in 19. letom** so tudi mnenja, da lahko. Ena izmed njih komentira, da sicer lahko, vendar odvisno od tega, koliko je moški skrben in zrel.

Ženske **med 20. in 29. letom** so vse odločno odgovorile, da lahko moški enakovredno skrbi za otroka. Med drugim ženska iz mestnega okolja komentira: *»... vzgoja je stvar vsakega posameznika, ter ni odvisna od spola.«.*

Ženske **med 30. in 39. letom** se tudi strinjajo s tem, vendar ena med njimi, in sicer iz vaškega okolja, pravi: *»Načeloma da, vendar je dejstvo, da nobeden še tako dober oče ne more ustvariti iste vezi, kot je med otrokom in materjo.«.*

Ženske **od 40 do 49 let** so dajale več različnih komentarjev na to vprašanje, a vendar so pritrtilno odgovorile. Ženska iz vaškega okolja pravi: *» ... da, vendar za otroka, ki je starejši od treh let.«.* Spet druga, tudi iz vaškega okolja, pravi, da lahko, ali celo boljše. Med tem ko ženska iz primestnega okolja pravi: *»... lahko, menim, da so lahko moški dobri vzgojitelji in da enakovredno ženskam skrbijo za otrokovo rast.«.*

Ženske, stare **od 50 do 59 let** so bolj mnenja, da lahko, vendar ne enakovredno. Ena izmed njih iz primestnega okolja pravi: *»... moški lahko veliko naredijo za otroka, popolnoma enakovredno pa nikoli. Vez med otrokom in materjo ne more vzpostaviti še najboljši oče.«*. Ženska iz mestnega okolja pa odgovori takole: *»V večini primerov moški tej nalogi niso kos, so pa izjeme in tem vsaka čast za odlično opravljeno očetovsko dolžnost.«*.

Ženske stare **od 60 do 69 let** so bile manj zgovorne in so samo pritrdilno odgovorile, torej da moški lahko enakovredno skrbi za otroka.

Ženske **po 70. letu** tudi niso podajale večjih komentarjev in odgovori so bili tako pritrdilni kot negativni.

Povzetek

Anketiranke do starostne lestvice od 50 do 59 let se v glavnem strinjajo, da lahko moški enakovredno poskrbi za otroka, vendar so nekatere svoje mnenje še razširile z različnimi argumenti. Ženske med 50 in 59 let pa so bile bolj skeptične in se niso ravno strinjale s trditvijo, da moški lahko enakovredno poskrbi za otroka. Strinjale so se tudi ženske med 60. in 69. letom, anketiranke starejše od 70 let pa so odgovorile tako pritrdilno kot negativno. Najmanjša toleranca je bila torej očitna v starostni skupini med 50. in 59. letom.

4.2.9. Moška prisotnost pri porodu

Deklice **med 6. in 14. letom** različno odgovarjajo. Ene menijo, da je to pozitivno, saj se vendar rojeva njihov otrok. Druge pa mislijo, da to ni potrebno.

Dekleta, stara **od 14 do 19 let**, so podala pozitivne odgovore. Dekle iz primestnega okolja pravi: *»... mislim, da tak oče želi videti otroka takoj ob porodu in da mu to nekaj pomeni.«*. Dekle iz vaškega okolja pa pravi: *»... to podpiram, saj menim, da bi morali moški žensko podpirati in sodelovati pri vzgoji otrok.«*.

Ženske **med 20. in 29. letom** so dale presenetljive odgovore. Polovica jih pravi, da si tega ne želijo in da tega ne podpirajo. To so odgovorile tako ženske iz vaškega kot mestnega okolja. Druga polovica pa se strinja in ženska iz mestnega okolja pravi: *»... sem za, saj lahko nudijo čustveno oporo pri tako pomembnem dogodku.«*.

Ženske **med 30. in 39. letom** so dale pozitivne odgovore in so navdušene nad tem, da so moški lahko prisotni pri porodu, saj menijo, da so tako v pomoč partnerki in se čutijo

vključene tudi v ta del družinskega življenja. Ženska iz primestnega okolja pravi: *»... sem pristaš tega, da se vse, kar je le mogoče, počne in doživlja v dvoje.«*

Ženske, stare **od 40 do 49 let**, so bile ponovno bolj zgovorne kot druge. Odgovori so bili različni. Ženska iz primestnega okolja pravi: *»Nimam nič proti, osebno pa si tega ne bi želela.«*. Ponovno ženska iz primestnega okolja pravi, da je to odvisno od moškega, ali to prenese ali ne. Ženska iz vaškega okolja pravi, da tega ne odobrava, ker bi ji bilo nerodno. Ženska iz predmestnega okolja pove tako: *»To je v redu, če si to želijo. Naj vidijo, kako težko je na porodu, morda jim je to šola v življenju, nova izkušnja.«*

Ženske **med 50 in 59 let** menijo, da je to predvsem pozitivno. Gospa iz predmestnega okolja pove tako: *»To je idealna zamisel in vsaka čast tistemu, ki si je tega domislil. Žal mi je, da tega sama nisem doživela.«*. Ženska iz vaškega okolja pa poudari, da sama nima take želje, sicer pa je ne moti. Druga ženska iz vaškega okolja pravi: *»... pozitivno, da lahko s partnerko delita ta srečni trenutek.«*

Ženske, stare **od 60 do 69 let** se v glavnem strinjajo in se jim zdi to zelo pohvalno in ljubeče do svoje partnerke.

Ženske **po 70. letu** so različno odgovorile. Nekatere niso pristaš temu, druge spet podpirajo prisotnost očeta pri porodu, nekatere pa pravijo, da je pozitivno, v kolikor si to oba partnerja želita.

Povzetek

Pri vprašanju o prisotnosti moškega pri porodu so nas ženske veliko bolj presenetile kakor moški. Pričakovali sva več pozitivnih odzivov s strani žensk, a izkazalo se je obratno. Nekatere starostne lestvice, in sicer od 14 do 19, od 30 do 39, od 50 do 69 let, so v glavnem imele pozitiven odnos do tega vprašanja. Druge kategorije pa so odgovarjale tako pozitivno kot tudi negativno in ponovno neodvisno od okolja, iz katerega prihajajo. Najbolj zgovorne pa so bile ponovno anketiranke med 40. in 49. letom.

4.2.10. Moški in porodniški dopust

Deklice **med 6. in 14. letom** so zanimivo odgovorile. Menijo, da je to nesmiselno in nepotrebno, sploh pa, ker ima dopust že mama.

Deklice **med 14. in 19. letom** so odgovorile tako: *»... da mu družina veliko pomeni.«* in pa *»o njih si nič ne mislim.«*

Ženske **med 20. in 29. letom** se popolnoma strinjajo s tem, da moški vzame porodniški dopust. Ženska iz mestnega okolja pa pravi še to: *»Sem za, ter upam, da bo tudi več delodajalcev poskrbelo, da si lahko vsak novopečen oče to brez problema zagotovi, ne da bi ob tem trpelo delo oziroma podjetje.«*.

Nekatere ženske **med 30. in 39. letom** so odgovorile, da se jim zdi to pozitivno. Iz vaškega okolja smo dobili odgovor: *»Nič posebnega. Ponavadi je to skupna odločitev s partnerko, in če se oče čuti pripravljenega prevzeti to skrb, je to dobrodošlo.«*. Iz primestnega okolja pa: *»V razmerah, kjer je to boljša rešitev, nimam nič proti. Drugače pa sem sama raje uživala z mojimi otroki.«*.

Ženske, stare **od 40 do 49 let** se strinjajo s tem, da vzame moški porodniški dopust. Vse so v glavnem mnenja, da so to pogumni moški, odgovorni, skrbni očetje. Ženska iz vaškega okolja pa odgovori, da je ženina kariera v tem primeru očitno bolj pomembna kot njegova.

Ženske, stare **od 50 do 59 let** se tudi strinjajo s tem, da moški vzame porodniški dopust. Ženska iz primestnega okolja poudarja: *»To je super ideja, sicer ne bi nikoli v celoti izvedel, kaj pomeni imeti otroka in koliko navora ter odpovedovanja terja od matere.«* Druga ženska iz mestnega okolja poda podobno mnenje.

Ženske, stare **od 60 do 69 let**, imajo pozitivno mnenje o tem vprašanju.

Tudi ženske **po 70. letu** gledajo na to pozitivno. Razlik v odgovorih ni, pa tudi večjih komentarjev ne.

Povzetek

Pri vprašanju, kaj si mislite o moških, ki vzamejo porodniški dopust, so se v glavnem in brez posebnih komentarjev vse anketiranke strinjale. Le deklice med 6. in 14. letom so podale mnenje, da se jim zdi to nepotrebno, in nas z odgovorom presenetile.

4.2.11. Skrb moškega za bolnega otroka

Deklice, stare **od 6 do 14 let**, se strinjajo brez izjem, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka.

Dekleta **od 14 do 19 let** se tudi strinjajo s tem, da lahko oče dobro poskrbi za bolnega otroka, le ena izmed njih poudari še to, da vendar ne tako kot ženska.

Vse ženske **med 20. in 29. letom** so odgovorile pritrdilno, brez večjih komentarjev. Le ženska iz mestnega okolja je poudarila še to, da so zdravniki tudi moški in zato je mnenja, da lahko poskrbijo enakovredno.

Tudi ženske **med 30. in 39. letom** so odgovorile pritrdilno. Tudi tukaj nisva zasledili večjih izjem oziroma sploh ne.

Ženske **med 40. in 49. letom** so bolj pokomentirale. V glavnem so se vse strinjale, da lahko oče poskrbi za bolnega otroka. Ženska iz primestnega okolja pravi: *»Absolutno. Gre samo za to, da se moramo ljudje navaditi na nove oblike spolnih vlog.«* Druga ženska, tudi iz primestnega okolja, pa pravi: *»Seveda, potrebno jih je le naučiti.«*

Ženske, stare **od 50 do 59 let**, se tudi brez izjem strinjajo, da je moški tega sposoben. Ženska iz primestnega okolja pa še pokomentira: *»V glavnem da, razen v zelo težkih primerih, kjer je mati nenadomestljiva (npr. duševno in telesno prizadeti otroci). Tu pride moški prav bolj pri fizični pomoči, vse ostalo pa je delo matere, ki je večna borka za svojega otroka.«*

Ženske **od 60 do 69 let** so odgovorile pritrdilno. Nobena ni dala posebnih komentarjev.

Ženske **po 70. letu** so tudi odgovorile na kratko, in sicer potrdile to, da tudi moški lahko poskrbi za bolnega otroka.

Povzetek

Zanimivo je spoznanje, da prav vse anketiranke iz različnih okolij in starostnih skupin menijo, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka. Nekatere so tudi argumentirale, vendar ni bilo nič bistvenega.

4.2.12. Moški in gospodinjska opravila

Deklice **med 6. in 14. letom** so odgovorile, da se jim zdi prav in v redu tako.

Dekleta **od 14 do 19 let** menijo, da so taki moški skrbni in razumevajoči. Ena od njih pravi: *»Zdi se mi lepo od moških, čeprav je to žensko delo. Malo se jih najde takih.«*

Ženskam **med 20. in 29. letom** se to zdi povsem normalno.

Ženske **od 30 do 39 let** so podale različne odgovore. Ženska iz vaškega okolja meni: *»Občudujem jih, da se tega ne otepajo in prelagajo to breme na partnerko.«*

Druga ženska iz vaškega okolja pravi, da si je delo potrebno deliti in ni pomembno, kdo kaj opravlja. Pravi, da je tak moški zagotovo sodoben moški. Ženska iz mestnega okolja pravi:

»Super, so za poročiti. Lepo pa je tudi, da se ženska posluži tudi moških, bolj tehničnih opravil.«

Ženske **od 40 do 49 let** so pestro odgovarjale. V glavnem vse menijo, da je to pozitivno. Ženska iz vaškega okolja meni, da je to znak spoštovanja. Ženska iz primestnega okolja se strinja, predvsem pa v primeru, ko sta oba zaposlena in je prav, da si tudi doma delita gospodinjska dela. Ženska iz primestnega okolja pa pravi: *»Končno sprejel dejstvo, da ni ženska izključno gospodinja, ampak da je z modernizacijo postala tudi ona prinašalka dohodkov in s tem mora tudi moški prispevati nekaj pri hišnih opravilih.«*

Ženske **od 50 do 59 let** so tudi drugače odgovarjale, vendar v podobnem pomenu. Ženska iz primestnega okolja se recimo ne strinja, da moški opravlja gospodinjska dela, razen v primeru, ko je ženska zaposlena. Druga ženska iz primestnega okolja pa poda tak komentar: *»To je delo, ki naj bi bilo resnično porazdeljeno tako med žensko kot med moške.«* Ženska iz vaškega okolja pove tako: *»Mislim si, da spoštujejo žene in njihova pravila. Dela ni potrebno deliti na ženska in moška. Najlepše jih lahko opravita skupaj.«*

Ženske **od 60 do 69 let** imajo v glavnem pozitivno mnenje. Pravijo, da so taki moški pridni in da pripomorejo h kvaliteti družinskega življenja.

Tudi ženske **nad 70 let** se brez izjem strinjajo, da je to prav in da delitev dela v družini mora biti. Njihovo mnenje je, da moški, ki opravlja gospodinjska dela, resnično spoštuje ženo.

Povzetek

Pri vprašanju o moških, ki opravljajo gospodinjska opravila, nisva prav nič presenečeni nad odgovori anketirank. Ponovno ni bilo bistvenih razlik v njihovih mnenjih. Vse dojemajo moške, ki pri gospodinjstvu pomagajo ženskam, več kot pozitivno. Na to vprašanje je bilo podanih veliko argumentov. Posameznica, stara med 50 in 59 let, iz primestnega okolja, je bila v glavnem edina, ki se ni strinjala s tem, da bi tudi moški opravljali gospodinjska dela, kar nas je tudi presenetilo.

4.2.13. Prava ženska in pravi moški

Deklice **med 6. in 14. letom** so naštele naslednje kvalitete, in sicer, da naj bi bila prava ženska skrbna in naj bi pomagala možu pri drugih stvareh. Mož pa naj bi bil skrben, delaven in bi včasih tudi pomagal pri gospodinjskih opravilih.

Dekleta **med 14. in 19. letom** menijo, da naj bi ženska bila očarljiva, uspešna, delovna, samostojna, urejena ter osebnostno močna. Moški pa naj bi bil v dobri fizični kondiciji, samozavesten, urejen, samostojen, s cilji v življenju.

Ženske **med 20. in 29. letom** so različno odgovorile. Ena ženska iz mestnega okolja na to vprašanje ni znala odgovoriti. Druga iz mestnega okolja meni, da je prava ženska tista, ki je uspešna v poklicu, zadovoljna, dobra mati in razumevajoča žena. Moški pa predvsem razumevajoč, sposoben, praktičen in skrben. Ženska iz vaškega okolja meni, da sta pravi moški in prava ženska tista, ki se skupaj dopolnjujeta in izpolnjujeta. V drugih odgovorih pa nisva zasledili večjih razlik.

Ženske, stare **med 30 in 39 let**, so odgovorile različno. Ženska iz primestnega okolja pravi: *»Samo tista dva, ki sta skupaj, vesta, zakaj sta skupaj. Vsak je za nekoga prav.i«* Ženska iz vaškega okolja pa meni, da se prava ženska in pravi moški dopolnjujeta predvsem v smislu socialnih vlog. Ponovno ženska iz vaškega okolja meni, da prava ženska in pravi moški ne obstajata, in da je vsak sam po sebi poseben. Ostale so naštevale podobne lastnosti.

Ženske **med 40. in 49. letom** v večini niso konkretizirale, kaj za njih pomeni prava ženska in kaj moški. V glavnem so mnenja, da ima vsak svoj ideal, in da je težko opisati pravo žensko in pravega moškega. Večina jih poudari spoštovanje enega do drugega. Ženska iz vaškega okolja pa je opisala pravo žensko kot dobro gospodinjo, ljubečo mater in dobro ženo. Pravega moškega pa kot ljubečega očeta, ljubečega moža in takšnega, ki zna poskrbeti za družino.

Ženske **med 50. in 59. letom** so predvsem mnenja, da naj bi bila prava ženska predvsem dobra žena in ljubeča mati, in šele nato dobra delavka, pravi moški pa naj bi bil predvsem razumevajoč mož, dober oče v smislu vzgoje otrok in dober delavec, da družini lahko zagotovi človeka vredno življenje. V glavnem so vse ženske iz te skupine podale podobne odgovore. Ženska iz vaškega okolja pa je odgovorila, da razume pravo žensko in pravega moškega kot eno celoto.

Ženske **med 60. in 69. letom** so v glavnem odgovarjale podobno kot ženske iz drugih skupin, torej so navajale podobne lastnosti za pravo žensko kot tudi za pravega moškega. Ženska iz mestnega okolja pa je odgovorila tako: *»... ohraniti morata svoj značaj in s pravo mero tolerance sprejemati kompromise, ki jih zahteva življenje.«* Ženska iz vaškega okolja je poudarila to, da si morata moški in ženska pomagati v dobrem in slabem.

Ženske **po 70. letu** pa so nekoliko različno odgovorile. Ženska iz vaškega okolja meni, da sta prava ženska in pravi moški tista, ki si pomagata in skrbita za otroke. Ženska iz primestnega okolja, meni da je prava ženska tista, ki skrbi za družino, pravi moški pa naj bi skrbel za vse

ostalo. Še ena ženska iz vaškega okolja pove tako: »*Prava ženska in pravi moški sta tipa, ki jima uspe uskladiti skupno življenje in gospodinjstvo.*«

Povzetek

Kot sva že povzeli, ko sva obravnavali anketirane moške pri vprašanju o pravi ženski in pravem moškem, lahko ponoviva, da so bili odgovori odvisni predvsem od posameznika, ne pa od tega, koliko je star in od kod prihaja. Tukaj so bile anketiranke precej zgovorne in ponovno je bilo opaziti prisotnost mita o materinstvu. Prav pri tem vprašanju sva si potrdili to, da je mit o materinstvu še vedno globoko zakoreninjen v nas. To se opazi prav pri opisu o tem, kakšna naj bi bila za anketirance prava ženska in kakšen naj bi bil pravi moški. Odgovori so bili pestri, raznoliki, a vendar popolnoma odvisni od dožemanja vsakega posameznika.

5. UGOTOVITVE IN SKLEPI

Sprva sva nameravali med seboj primerjati tudi okolja, ker pa so si bili odgovori zelo podobni, ne glede na mestno, primestno in vaško okolje, sva vse skupaj združili. Tako sva primerjali moške in ženske iz različnih starostnih skupin, kjer pa je bila kakšna posebnost, sva posebej poudarili.

Pri prvem vprašanju, ali naj bi se matere morale posvečati najprej družini, in/ali naj bi se lahko posvečale tudi karieri, so se odgovori, ne glede na okolje, glasili tako: materam bi morala biti na prvem mestu družina, vendar se ob pomoči partnerja lahko posveča tudi karieri. Kariera naj bi bila prav tako pomembna, toda skoraj vsak anketiranec poudarja, da ne bi smela biti družina zaradi tega prikrajšana.

Pri vprašanju, ali je običajno, da so matere zaposlene, so si bili odgovori med moškimi in ženskami povsem enaki. Skoraj vsi anketiranci so odgovorili, da je to povsem običajno, kajti današnji časi ne dovoljujejo tega, da bi ženske ostale doma. Ženske so pri tem dodale, da je zaposlitev pomembna zaradi stikov zunaj družine in osebnostnega razvoja ženske, samozavesti in finančne neodvisnosti. Izjemoma pa sta dva anketiranca navedla, da naj bi pri večjem številu otrok mati ostala doma, saj je že v družini veliko dela.

Odgovori na vprašanje, ali naj ženska ostane doma do določene starosti otroka, so bili precej razgibani. V glavnem pa anketiranci priporočajo, naj ženska ostane doma vsaj do prvega leta starosti otroka. Tukaj navajajo pomembnost primarnih stikov. Zanimiv se pa je zdel odgovor, ki prihaja iz vaškega in primestnega okolja, da ni nujno, da ženska ostane doma, kajti, to nalogo naj bi znal opraviti tudi moški oziroma stari starši, vrtci ipd. In dodajajo, da ima ženska kljub delu čas tudi za otroka.

Pri vprašanju, ali je materinstvo izbira, ali ženske morajo imeti otroke, je večina anketirancev odgovorila, da gre za izbiro, četudi jih je veliko odgovorilo, da gre za nujo. Zlasti v vaškem okolju so ženske poudarile, da gre za nujo, kajti materinstvo naj bi bilo dar in poslanstvo ženske. Tudi pri ostalih odgovorih so anketiranci navajali pomembnost materinstva, vendar so prepuščali odločitev posameznici. Med moškimi in ženskami pa nisva zasledili večjih razlik pri argumentaciji odgovorov.

Pri 5. vprašanju, kaj si mislite o ženskah, ki se odločijo ne imeti otroka, pa so odgovori precej pestri. Četudi prevladuje odgovor, da gre za lastno izbiro, so ženske in moški dajali različne argumente. Moški so bolj poudarjali, da gre za finančne razloge, za odločitev vsake

posameznice, in da je bolje, da se tako odločijo, če ne čutijo želje po otroku. V vaškem okolju moški dodajajo, da je to nesmisel glede na pogoje, ki jih imamo danes, ter da gre za nenaravno dejanje. Večina nestrinjanja s tem izhaja prav iz vaškega okolja, kjer je veliko število anketirancev izrazilo nestrinjanje s takšno odločitvijo. V primerjavi z ženskami pa so moški idejo sprejeli bolj blago, kajti ženske, ne glede na to, da so navedle, da gre za lastno izbiro, so se sklicevale na to, da gre za nenaravno pot, da takšne ženske ne dosežejo svojega primarnega cilja v življenju. Nekaj jih je izrazilo popolno nestrinjanje z argumentom, da so takšne ženske sebične in egocentrične. Moški, ki takšno odločitev ne podpirajo, pa so to argumentirali s finančnimi težavami. Izjema v odgovorih je bil tudi argument moškega, ki za takšno odločitev navaja istospolno nagnjenost in zdravstvene težave. Zanimiv je bil odgovor moškega iz primestnega okolja, ki je obratno od žensk odgovoril, da se mu takšna odločitev zdi nesebična, saj ženska pri tem dobro razmisli, v kakšnem svetu naj bi rodila otroka.

Skratka, odgovorov je bilo veliko, četudi anketiranci navajajo, da gre za lastno izbiro, je čutiti, da takšne odločitve ne razumejo iz njihovih osebnih razlogov. Le nekaj posameznikov, bodisi moških bodisi žensk, se je strinjalo s takšno odločitvijo in bi žensko pri tem tudi podpirali.

Pri vprašanju, kaj si mislite o samskih ženskah, ki si želijo imeti otroka, in ali bi podprli njihovo željo, so odgovori odstopali v primestnem okolju, kjer so tako moški kot ženske v glavnem podprli željo samskih žensk pri tem, da bi imele otroke. V vaškem okolju so moški v glavnem negativno odgovorili na vprašanje, torej niso pri tem podpirali samskih žensk pri taki odločitvi. V vaškem okolju je bilo toliko takih žensk, ki podpirajo to odločitev samskih žensk, kot takih, ki tega ne podpirajo. V mestnem okolju so se ženske in moški podobno strinjali, vendar so ženske podajale več argumentov. Poudarile so to, da otrok potrebuje dva starša in da je to egoistična želja. Ženske, ki pa so se s tem strinjale, so poudarile to, da je očitno močna želja ženske, in da ima le-ta tehtne razloge, zato jo pri tem podpirajo. Tudi, če pogledava na ostale odgovore iz ostalih dveh okolij, so v glavnem tako moški kot ženske, ki se s to odločitvijo ne strinjajo, poudarili, da sta za družino potrebna tako ženska kot moški. Tisti, ki pa žensko podpirajo pri tej odločitvi, verjamejo v to, da je to dovolj močna želja ženske, in da ji prav zaradi tega zaupajo, da bi to nalogo dobro opravila.

Pri vprašanju, kaj si mislite o ženskah, ki svoje življenje posvetijo karieri, sva odgovore razdelili na pozitivne, negativne in relativne. Med pozitivne sva dodali odgovore, ki so kariero pri ženskah bolj opravičevali, jo spodbujali. Pri negativnih je šlo za upiranje tej ideji, kot relativne pa sva označili odgovore, ki so na nek način izražali nevtralno mnenje. Veliko je

takih, ki imajo pozitivno mnenje, le da se sami tako ne bi odločili. Tudi pri tem vprašanju ni večjega razhajanja med moškimi in ženskami. Največkrat so pozitivno mnenje argumentirali z navedbo, da gre za osebno željo posameznice in da je prav, če se tako počuti realizirana. Tisti, ki se niso strinjali z idejo, pa so to podprli z izjavo, da se takšne ženske ne zavedajo svojega poslanstva, ter da jim bo nekega dne žal. Med relativnimi pa prevladuje odgovor, da gre za lastno izbiro in da si vsak sam kroji življenje, da pa bi morala biti vselej prva družina.

Osmo vprašanje, ali menite, da lahko moški enakovredno skrbi za otroka, je bilo zanimivo že zaradi same narave vprašanja, in pa tudi zaradi odgovorov. Presenetili so naju moški, ki so v večini odgovorili, da lahko popolnoma enakovredno skrbijo za otroka, pri tem pa so dodali, da je bolje, da do določene starosti otroka skrbi mama, zaradi dojenja ipd. Nato so bili tisti, ki menijo, da moški lahko skoraj enakovredno poskrbijo, torej, da mama vselej bolje poskrbi, in nekaj takšnih, ki menijo, da otrok potrebuje oba. Zanimivi so bili odgovori žensk. Tudi večina žensk meni, da lahko moški enakovredno skrbijo za otroka. Vseeno pa jih veliko število dodaja, da moški ne morejo enakovredno skrbeti, da so pa v veliko pomoč. Presenetile so naju ženske iz vaškega okolja, saj vse menijo, da moški lahko povsem enakovredno poskrbi za otroka, in da eni to storijo celo boljše.

Pri vprašanju, kaj si mislite o tem, da so moški prisotni pri porodu, so vsi moški iz mestnega okolja izrazili željo biti prisotni pri porodu. Ženske so na to vprašanje odgovorile, da gre za odločitev obeh partnerjev. Tudi anketirani moški iz primestnega in vaškega okolja so podprli idejo z argumenti, kot so: nepozabna izkušnja, podpora partnerki, tesnejša povezava s partnerjem in otrokom. Le manjše število moških iz omenjenih okolij pa je izrazilo nesoglasje, kajti naj bi ta izkušnja vplivala negativno na partnerski odnos. Ženske so odgovorile podobno kot moški. Podpiranje so argumentirale kot pohvalno, da je v partnerstvu dobro doživeti kar se da veliko lepih trenutkov v dvojce, nekaterim so to zdi dobro, vendar si same tega ne bi želele, ena anketiranka pa je temu dodala, da je prav, da moški vidi, kako težko in naporno je rojstvo otroka. Le ena ženska se ni strinjala, ker naj bi jo bilo sram. Skratka, večina moških in večina žensk je idejo podprla, veliko jih tudi meni, da gre za odločitev obeh partnerjev. Tisti, ki so izrazili nestrinjanje, pa so v manjšini.

Na vprašanje, kaj si mislite o tem, da moški vzame porodniški dopust, ni bilo razlik med odgovori pri moških in ženskah iz mestnega okolja. Vsi so se strinjali, da gre za podporo ženski in za pohvale vredno dejanje. Moški iz primestnega okolja so se v veliki večini strinjali, vendar z mero previdnosti, kajti so pogosto poudarjali pomen tega, da mora biti moški, ki to nalogo sprejme, odgovoren in pripravljen za to. Nekateri so idejo pozdravili z

navdušenjem in pri tem dodali, da gre za nenavadno dejanje, ki pa ni nič novega za današnje čase. Drugi so se strinjali pod pogojem, da ima ženska boljše dohodke. Moški, ki se s tem niso strinjali, pa so to argumentirali kot zgolj finančni interes ter kot moško nezmožnost za skrb za otroka. Toda takšnega mnenja sta bila le dva anketiranca. Ženske so na to vprašanje odgovorile sorodno, toda brez nestrinjanj. Nekatere so idejo zelo dobro sprejele in upajo, da se bo ta točka v zakonu še naprej razvijala. Druge se strinjajo, toda ne kažejo večjega navdušenja. Le nekaj jih je komentiralo, da podpirajo, toda se jim zdi nepomembno. Strinjajo se tudi v primeru, da je ženina kariera res bolj pomembna od njegove. Vsi moški iz vaškega okolja so se strinjali. Večjih razlik v mnenjih ni bilo. Večina žensk se je strinjala z idejo, le dve sta bili proti, češ, da je to nepotrebna zadeva.

Skratka, procentualno gledano se je z moško porodniško strinjalo več moških, četudi je razlika skorajda zanemarljiva.

Na 11. vprašanje, ali lahko moški enakovredno poskrbijo za bolnega otroka, so moški iz mesta odgovorili, da popolnoma. Moški naj bi bili tudi zdravniki, zato ne vidijo razlogov, zakaj ne bi mogli sami poskrbeti za otroka. Ravno tako so se strinjale ženske. V glavnem so imele podobne argumente tudi druge skupine anketirancev, le en moški iz vaškega okolja je poudaril, da ne more enakovredno skrbeti, ker je mati nenadomestljiva. Tako moški kot ženske iz primestnega okolja so bili tukaj bolj zgovorni, vendar so se kot drugi strinjali, da lahko moški enakovredno skrbi, čeprav menijo moški iz tega okolja, da je to odvisno tudi od posameznika, da je sicer v dvoje lažje, da vendar ne daljši čas, in da je to mogoče, če se moški o tem pozanima. Ženske iz iste skupine pa so tukaj še dodale, da je mati še vedno boljša, da to omogoča materi razbremenitev, da se tukaj pojavijo nove oblike spolnih vlog, in da le v zelo težkih primerih to ni mogoče.

Na vprašanje, kaj si mislite o moških, ki opravljajo gospodinjska dela, so se v glavnem tako moški kot ženske podobno odzvali. Tudi tukaj ni bilo čutiti razlik med okolji. V glavnem so bili odgovori pozitivni, torej so se strinjali s tem, da tudi moški opravlja gospodinjska opravila. Večjih razlik med komentarji tudi ni bilo. V večini so poudarili, da je to samoumevno, da sodobni moški pomaga partnerici v dobrobit družini, da so se vloge spremenile, da tudi moški lahko opravlja gospodinjska dela, ženska pa dela izven doma, da je tak moški prebil miselni vzorec „moški mačo“. Četudi so ženske idejo pozdravile z večjim navdušenjem, naju je presenetil visok delež moških, ki je to pripravljen narediti oz., ki to že dela. Tisti, ki se niso strinjali, so bili večinoma moški, zlasti iz vaškega okolja, kjer menijo, da je to izguba smisla, zaradi česar moški živi, in naj raje privošči ženski pomočnico.

Pri zadnjem vprašanju, ki se glasi, kako bi opisali pravo žensko in kako pravega moškega, so v glavnem tako moški kot ženske našli značilnosti, ki bi jih pripisali pravi ženski in pravemu moškemu. Pri tem vprašanju so anketiranci napisali veliko, odgovori pa so bili med seboj podobni. V glavnem naj bi bila ženska ljubeča mati in žena, samostojna, samozavestna, močna oseba, družabna, urejena, dobra gospodinja, tista, ki podpira vogale v hiši ipd. Pravega moškega so opisali kot razumevajočega moškega, sposobnega, praktičnega, uspešnega v svojem delu, ki se posveča svojemu intelektualnemu razvoju, ki odgovorno opravlja vlogo moža in očeta, stoji ob strani ženi pri vzgoji otrok, ki pomaga ženski pri gospodinjskih opravilih, spoštuje žensko, partnerki nudi varnost, toplino, finančno stabilnost ipd. Skratka, skupni imenovalci, ki opisujejo tako ženske kot moške, so: varnost, podpora, pomoč, spoštovanje, skrb do otrok, medsebojna skrb. Kar nekaj anketirancev je odgovorilo, da naj bi se partnerja obojestransko izpopolnjevala, se medsebojno spoštovala, ter da ni prave definicije, kdo naj bi bil pravi moški in katera naj bi bila prava ženska.

Iz ugotovitev lahko izluščimo, da ni večjih razlik med mnenji bodisi pri moških bodisi pri ženskah. Tudi okolje ni vplivalo veliko na odgovore. Največja razlika v odgovorih je bila pri prvem vprašanju, in sicer, ali naj bi bila za žensko prva družina, ali se lahko posveti tudi karieri. Osebe iz vaškega okolja so bolj poudarjale pomen družine, ki naj bi bila na prvem mestu. Tudi glede argumentiranja izjav so bili vaščani bolj redkobesedni, medtem ko so anketiranci iz predmestnega okolja imeli veliko za povedati. Poudariti je treba tudi to, da je bilo število primestnega prebivalstva največje, zato tudi ne bi preveč poudarjali razlike v odgovorih med samimi okolji. Presenetila pa naju je primerjava odgovorov med moškimi in ženskami. Nisva namreč zasledili večjih razlik pri odgovarjanju. Le nekateri predstavniki moških in nekateri predstavniki žensk so odgovorili nekoliko drugače v primerjavi s tem, kar je odgovorila množica. Ženske so navajale več kot moški.

Če strneva zgodbo glede percepcije matere kot ženske, lahko vidimo, da še zmeraj prevladuje mnenje, da je materinstvo pomembna oziroma celo nujna komponenta ženskosti. Četudi se meje premikajo v tem smislu, da postaja okolje čedalje bolj tolerantno do drugače mislečih. Toda tako moški kot ženske v večini vidijo žensko ne ločeno od njene materinske vloge. Kljub temu pa naju je presenetil visok odstotek oseb, ki bi podpirale žensko, ki bi si izbrala vzgajati otroka sama. Podobno kot pri tem vprašanju je pri vprašanju kariere, saj bi pričakovali od moških večje nestrinjanje, tako pa so bile ženske bolj proti temu, da se ženska posveti samo karieri.

Kar pa zadeva gospodinjstvo in skrbstva za otroka, naju veseli dejstvo, da tako moški kot ženske mislijo zelo podobno. Meniva, da je število, ki nasprotuje moškim, ki gospodinijo ter moškim, ki skrbijo za otroke, majhno – seveda ne zanemarljivo – toda visoko število „privržencev“ kaže na bolj odprt odnos do spolnih vlog. Tako bi lahko rekli, da se materinska vloga delno predaja moškim. Ali obrnimo stvari drugače, očetovstvo dobiva na pomenu in dobiva nove razsežnosti. To pomeni, da se materinska vloga kot smo jo nekoč poznali spreminja v bolj sproščeno in fleksibilno formo.

6. PREDLOGI

6.1. Kaj lahko naredi država

Časi so se spremenili in četudi bi hoteli zavrteti čas nazaj, ga ne moremo, zato je potrebno živeti v korak s časom. Država nam danes ponuja možnost, da tudi očetje prevzamejo bolniško za otroka. Najin predlog je, da se le-to možnost izkoristi. Meniva, da gre za občo korist. Na tak način se lahko namreč ženska bolj posveti karieri, če ji je le-ta v interesu, za otroka je izkušnja, ki jo preživlja ob očetu, dragocena in drugačna. Mislim, da so tisti očetje, ki so se pripravljani posvečati otroku, celo boljši od žensk, ki to nalogo sprejmejo kot obvezo. Seveda pa to ni pravilo.

Pri tem je vredno tudi omeniti koristnost 4-urnega delovnika, ki ga je omenila ena od anketirank. S tem je rešen marsikateri problem, saj se matere, ki imajo otroka in delajo 4 ure, sploh ne pritožujejo nad pomanjkanjem časa za otroka. Lahko se posvetijo delu, obenem so dobre matere. Najin predlog v tem primeru bi bil le ta, da posvarimo o možnosti uskladitve dela in družine.

Ozreti pa se moramo tudi na problem najbolj zaposlenih žensk, tistih, ki so v karieri uspele. Marsikatera si ne more ali ne želi ustvariti družine. Potrebno je vzpostaviti fleksibilen delovni čas in preprečiti zlorabe pri izvajanju krajšega delovnega časa ter delovnega časa, sklenjenega za določen čas. Preobremenjenost ženske doma ne sme biti vzrok za zatekanje h krajšemu delovnemu času. Res pa je, da bi morala država nuditi olajšave delodajalcem, in sicer v primerih, ko so zaposlene ženske na porodniškem dopustu. Socialna politika države pa mora biti usmerjena predvsem v omogočanje socialno varne zaposlitve mladih obeh spolov in v reševanje njihovega stanovanjskega vprašanja.

6.2. Kaj lahko naredita partnerja skupaj

Partnerja lahko že sama, z načrtovanjem in usklajevanjem življenjskih poti, storita marsikaj, da bi se izognila kasnejšim problemom pri uresničevanju zastavljenih ciljev. Ni dovolj, če partnerja samo izpostavljata željo po družini, otrocih, uskladiti se morata tudi v svojih ambicijah, željah, ki ne zadevajo neposredno samo družine. Drug drugega morata razumeti

kot posameznika, ki ima svoje cilje. Torej kako uskladiti ambicije, da ne pride pri obeh v istem času do velikih sprememb in zahtev, kar se tiče življenja zunaj družine. Opaziti je, da nam je tovrstno razmišljanje še izredno tuje, zato bi bilo potrebno k njemu spodbujati predvsem mlade.

6.3. Kaj lahko naredijo ženske same

Ženske same lahko veliko storijo na poti k razbremenitvi vsakdana. Postaviti si morajo cilje, narediti kar se da natančen plan zadolžitev tako na delovnem mestu kot doma, pri tem pa ne smejo pozabiti na pristočasne aktivnosti. Zavedati se morajo, da v družini niso same. Delo morajo s smislom razdeliti tudi na ostale člane. Če jim finančno stanje dopušča, lahko za tista opravila, ki jih najbolj obremenjujejo, najamejo pomočnico, same pa se v tem času posvečajo sebi, partnerju, družini.

6.4. Ukrepi s strani podjetij

Delodajalci bi morali imeti večje razumevanje za porodniški dopust in spodbujati moške k pogostejšim odločitvam za dopust, ki je namenjen negi otroka. Oba spola bi morali spodbujati k izenačitvi vlog v družini. Samo tako bi bile ženske enakovredna delovna sila moškim kolegom pri zaposlovanju, napredovanju in posledično tudi nagrajevanju.

Podjetja bi morala pomagati ženskam pri varstvu otrok, tako da bi se lažje posvečale delu, in zagotavljati določeno delovno mesto tudi po vrnitvi s porodniškega dopusta. Zelo pomembno bi bilo tudi izobraževanje žensk in s tem lažji prehod z nižjega na višje delovno mesto.

6.5. Predlogi za socialno delo

Danes ženske vse bolj vzbujajo zanimanje tako v javni kot zasebni sferi. Veliko je govora o njih, prisoja se jim vedno več pomena. Zaradi nastalih sprememb v tem okviru se nama zdi pomembno, da bi bili socialni delavci in sorodni strokovni delavci seznanjeni s pristopi, ki bi bili najbolj primerni nastalim spremembam. Tako kot se je skozi čas spreminjala vloga ženske, se je tudi vloga moškega in posledično celoten pogled na družino ter njeno strukturo. Prav zato se morajo tudi sami socialni delavci naučiti novih pristopov, metod ter nove

zakonodaje, pomeni, da morajo slediti spremembam in v okviru le-teh delovat, če hočejo biti uspešni in prodorni. S spreminjanjem vloge ženske so nastale nove težave, ki jih je potrebno reševati z novimi strokovnimi pristopi. Čas bi bil, da bi se strokovnjaki združili med seboj in se tako lotili aktivnejšega prepoznavanja pomoči tistim, ki so je potrebni, v tem primeru družina, partnerji ali posamezniki, kot so moški in ženska. Veliko je strokovnjakov, ki delujejo v dobro družbi. Vprašali pa bi se lahko, ali nudimo dovolj osveščanja in konkretne pomoči. Posamezniki, tako ženske kot moški, in pa družine, živijo danes v zmedu zaradi svobode, ki jo družba dopušča, in to velikokrat povzroča kontradiktornost v njih samih, kar povzroča probleme tako v družini kot izven nje. Starši so jih vzgajali po starih vzorcih ravnanja, saj so tudi sami bili tako vzgojeni, odraščali pa so kasneje v družbi, ki je vedno več dopuščala. Znotraj tega so nastale zmede. Meniva, da bi morali strokovnjaki na različnih področjih bolj usmerjati posameznike, ki so zapadli v določene kritične situacije, ter jim nuditi več konkretne pomoči za blažitev nastalih psihosocialnih stisk. Že vzgojitelji, ter kasneje učitelji v šolah, bi morali preventivno delovati ter vključiti v programe tudi učenje čustvene inteligence, ki je življenjsko zelo koristna, predvsem v postmoderni dobi. Čustvene inteligence se je mogoče učiti skozi vse življenje, da pa bi bili pri tem bolj spretni, je pomembno, da jo začnemo v življenju že zgodaj uporabljati. Zato se nama zdi pomembno, da bi tako vzgojitelji, učitelji, kot socialni delavci in podobni strokovnjaki, bolj poskušali vključevati učenje čustvene inteligence in jo uporabiti kot preventivo. Tako bi se posamezniki, moški, ženske ali pa družine bolje spopadali s problemi, ki danes nastajajo v družbi in medsebojnih odnosih.

Veliko je posameznikov, ki so osveščeni z oblikami pomoči, ki jih nudi stroka socialnega dela ali druge sorodne stroke, veliko pa je tudi takih, ki ne vedo, kam se obrniti. Ko socialni delavec presodi, da je uporabnik potreben konkretne pomoči, je pomembno, da ga le-ta usmeri ali napoti naprej k primernim strokovnjakom in ga na to tudi psihično pripravi. Včasih ni dovolj, da pomoč zgolj obstaja, pomembno je osveščati in poučevati ljudi o oblikah pomoči, ki jih stroka nudi, in jih v tem okviru pravilno usmerjati.

Medve bi torej poudarili preventivno delo, ki naj bi se začelo že zgodaj v otroštvu, to pa v smislu osveščanja ljudi, poučevanja in vnašanja veščin čustvene inteligence, nudenja pravih in jasnih informacij za pravilno nadaljnje ravnanje tako v zasebni kot tudi javni sferi.

Eden od predlogov bi tudi bil, da bi socialni delavci, učitelji in drugi strokovnjaki dali poudarek na poučevanju enakopravnosti in enakovrednosti med spoloma že v vrtcih, šolah in

širšem družbenem okolju. Pomembno se nama zdi, da bi upoštevali ustavo in zakone in bili aktivni pri osveščanju le-teh ter tako zagotovili enakopravnost med spoloma. Moške in ženske bi morali spodbujati k učenju nove zakonodaje, ki poudarja enakovrednost in enakopravnost med spoloma. Počasi bi na ta način dosegli nov in bolj zdrav pogled na ženski ter moški spol.

7. POVZETEK

Raziskava je pokazala, da je mit o materinstvu med nami še vedno zelo prisoten. Višja stopnja prisotnosti mita se pokaže pri moških, ni pa opaziti razlik med mlajšimi in starejšimi anketiranci.

Pri delitvi opravil med moškimi in ženskami nam raziskava pove, da stereotip glede delitve dela pri ženskah in moških ni toliko prisoten. Lahko torej govorimo o sodobnih trendih enakomerne porazdelitve dela med partnerjema v skupnem gospodinjstvu, s tem se tudi zmanjšajo bremena žensk v zvezi z družino.

Tudi glede enakih možnosti za porodniški dopust moških in žensk se strinja večina žensk, pa tudi moških. Tudi v primerjavi med leti tukaj nisva zaznali posebnih izjem.

V glavnem vsi izražajo mnenje, da naj si skrb za otroke in družino oče in mati čim bolj porazdelita. Materinstvo ne predstavlja več najvišjega ideala žensk, kažejo se spremembe pri vrednotenju materinstva kot poslanstva ženske.

Glede delitve družinskega in gospodinjskega dela nam rezultati pokažejo, da si partnerja večino del delita, predvsem pa v zvezi s skrbjo za otroke. Še vedno je nekoliko prisotna delitev opravil na tipična »moška dela« in na tipična »ženska dela«.

Z rezultati anket sva prišli do spoznanja, da tako ženske kot moški različnih starosti in iz različnih okolij še vedno dajejo veliko težo družini.

Opaziti je bilo tudi, da moški ni več prisoten zgolj v sferi javnega življenja, ampak je vedno bolj prisoten tudi v zasebni sferi. To pokaže, da danes ni več takega neravnovesja med moškim in žensko, kar pomeni, da so v zvezi z družino obema spoloma omogočene enake pravice in dolžnosti.

Čeprav sva v raziskavi prišli do nekaterih pomembnih ugotovitev, še vedno ne moremo trditi, da so določene izjave anketirancev odvisne od tega, iz katerega okolja anketiranec prihaja, oziroma koliko je star in ali je to moški ali ženska. Izkazalo se je, da je to predvsem odvisno od posameznika, njegove mentalitete, ki pa ni nujno pogojena, kot smo rekli, z leti, okoljem ali spolom.

8. LITERATURA

1. Berger, P. L., T. Luckmann. 1988. Družbena konstrukcija realnosti. Ljubljana: Cankarjeva založba.
2. Beauvoir, S. de. 2000,. Drugi spol 1. del. Ljubljana: Delta.
3. Beauvoir, S. de. 2000,. Drugi spol 2. del. Ljubljana: Delta.
4. Bogovič, L., Z. Skušek 1996. Spol: Ž, Ljubljana: KUD France Prešeren, Institutum Studiorum. ISH.
5. Cigale, M. 1992. O ženskem delu. Zbornik: Ko odgrneš 7 tančic. Ljubljana: Društvo iniciativa.
6. Černič, I. M. 1995. Spremembe v družbenem položaju žensk in upadanje rodnosti v Sloveniji. Rener Tanja, ur., Družine: različne-enakopravne. Ljubljana: Vitrum.
7. Freud, S. 1995. Ženskost. Ljubljana: Delta.
8. Freud, S. 1991. O ženski seksualnosti. Ljubljana: Društvo za teoretsko psihoanalizo.
9. Glazer, J. 1998. Tudi na trgu dela enakopravne, Ženske in zaposlovanje. Mrgole Jukič Tjaša, ur., Izobraževanje in zaposlovanje žensk nekoč in danes. Ptuj: Zgodovinski arhiv Ptuj.
10. Goody, J. 2003. Evropska družina, Ljubljana: založba /*cf.
11. Haralambos, M., M. Holborn. 1999. Sociologija: teme in pogledi. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
12. Jalušič, V. 2002. Kako smo hodile v feministično gimnazijo. Ljubljana: založba /*cf.

13. Jalušič, V. 1992. Dokler se ne vmešavajo ženske. Ljubljana: Študentska organizacija Univerze v Ljubljani.
14. Jogan, M. 1990. Družbena konstrukcija hierarhije med spoloma. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.
15. Jogan, M. 2001. Seksizem v vsakdanjem življenju, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
16. Južnič, S. 1993. Identiteta. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
17. Kanjuo, M. A. 1995. Poklicna vloga žensk-položaj žensk v sferi plačanega dela. Zbornik študij. B.k.
18. Kristan, Z. 2005. Materinski mit: Kultura, psihoanaliza, spolna razlika. Ljubljana: Delta.
19. Kobal, D. 2001. Temeljni vidiki samopodobe. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
20. Košiček, M. 1992. Otrok, moja skrb!. Maribor: Obzorja.
21. Kozmik, V. 1998. Še diskriminirane? Mrgole Jukič Tjaša, ur., Izobraževanje in zaposlovanje žensk nekoč in danes. Ptuj: Zgodovinski arhiv Ptuj.
22. Leskošek, V. 2002. Zavrnjena tradicija: ženske in ženskost v slovenski zgodovini od 1890 do 1940. Ljubljana:/*cf.
23. Mesec, B. 1997. Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1. Ljubljana: VŠSD.
24. Mesec, B. 1997. Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2. Ljubljana: VŠSD.
25. Mesec, B., N. Cigoj-Kuzma. 2001. Navodila za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita. Ljubljana: VŠSD.

26. Moi, T. 1999. Politika spola. Ljubljana: Literarno umetniško društvo.
27. Musek, J. 2000. Nova psihološka teorija vrednot. Ljubljana: Educy in Inštitut za psihologijo osebnosti.
28. Musek, J. 1993. Znanstvena podoba osebnosti. Ljubljana: Educy.
29. Mulej, N. 1992. Ženska na poti k sebi. Ljubljana: Tangram.
30. Nastran Ule, M. 2000. Temelji socialne psihologije. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
31. Oakley, A. 2000. Gospodinja. Ljubljana: /*cf.
32. Phillips, A. 1998. Zdrava, privlačna, uspešna: praktični nasveti za vsako žensko. Ljubljana: DZS.
33. Renner T. (ured.), Potočnik V. (ured.), Kozmik V. (ured.). 1995. Družine: različne-enakopravne: zbornik. Ljubljana: Vitrum.
34. Štukelj, B. 1997. Ekonomska teorija o ženskem delu na trgu in v gospodinjstvu. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
35. Švab, A. 2001. Družine od modernosti k postmodernosti. Ljubljana: znanstveno in publicistično središče.
36. Vavti, Š. 1998. Samozavestne ženske ljubijo drugače. Ljubljana: Mohorjeva družba.
37. Vode, A. 1998. Spol in upor. Ljubljana: Krtina.
38. Vode, A. 1999. Značaj in usoda. Ljubljana: Knjižna zbirka Krt.
39. Vries, S. De., R. Bouwkamp. 2002. Psihosocialna družinska terapija. Logatec: Firis.

40. Zavrl, N. 1999. Očetovanje in otroštvo. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
41. Zaviršek, D. 1994. Ženske in duševno zdravje. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
42. Zaviršek, D. 1997. Diskurzi o nasilju in pomoči. Socialno delo, 36, 5-6: 329-344.

8.1. Spletne strani

<http://pristolic.freehost386.com/materinski%20instinkt,%20mit%20ali%20resnica.html>

<http://www.cityofwomen.org/2005/sl/coweb/insecurity/konstrukcija-identitete-materinstva>

9. PRILOGE

Priloga 1: Kodiranje izjav glede na lokacijo in spol

Mestno okolje: moški

1. Ali menite, da se lahko matere posvečajo tudi karieri, ali bi morala biti prva družina?
 - vse v mejah normale
- zadovoljna ženska je zadovoljna žena in mati
 - prvo družina
 - uskladitev s partnerjem
2. Vprašanje:
 - povsem običajno
3. Vprašanje:
 - mora ostati doma
 - družba nam tega ne dovoljuje
- čim dlje z materjo
 - odvisno od okoliščin
- priporočljiv vrtec zaradi socializiranosti otroka
4. Vprašanje:
 - materinstvo je izbira ženske
- le to ženska začuti
 - materinstvo je nuja za žensko
- kdaj, zakaj in kako pa je njena izbira
5. Vprašanje:
 - lastna izbira
- zaradi posvečanja karieri, zaradi finančnih težav in zaradi odločitev obeh partnerjev
 - mora imeti otroka
6. Vprašanje:
 - podpiram
 - ne podpiram
7. Vprašanje:
 - dobro mnenje
- tudi tako se človek počuti izpopolnjen
- lastna izbira
 - slabo mnenje
- na žalost je veliko takih
 - nimam komentarjev
8. Vprašanje:
 - enakovredno skrbim
 - ne more enakovredno skrbeti
- je pa dolžnost moškega pomagati
9. Vprašanje:
 - se strinjam
- osebno si tega ne želim
- potrebna podpora ženski

10. Vprašanje:
 - se strinjam
- podpora ženski
- če obstaja možnost, da ženska ostane brez službe
11. Vprašanje:
 - enakovredno
- zdravniki so tudi moški
12. Vprašanje:
 - strinjam se
 - ne strinjam se
13. Vprašanje:
 - prava ženska
- uspešna v svojem poklicu
- zadovoljna, dobra mati, razumevajoča žena
 - pravi moški
- razumevajoči moški, sposoben, praktičen, skrben
 - uspešen v svojem delu
 - relativno

Mestno okolje – ženske

1. Ali menite, da se lahko matere posvečajo tudi karieri ali bi morala biti prva družina?
 - v mejah normale
- da, vendar ne v škodo družini
 - prvo družina
- ob pomoči moškega je še časa za službene obveznosti
2. Ali se vam zdi povsem običajno, da so matere zaposlene?
 - povsem običajno
- ima lastne dohodke in stike zunaj družine
3. Ali menite, da mora ženska do določene starosti otroka ostati doma?
 - Priporočljivo
- vsaj do 3. leta starosti
 - ni nujno
- vendar zaželeno
- če to dopuščajo življenjski pogoji
4. Se vam zdi, da je materinstvo izbira, ali ženske morajo imeti otroke?
 - izbira obeh partnerjev
 - materinstvo je izbira ženske
- suverena odločitev ženske za dobrobit otroka
5. Kaj si mislite o ženskah, ki se odločijo ne imeti otroka?
 - lastna izbira
- nerazvit materinski čut
- če odločitev temelji na opravičljivih razlogih
- razlogi zaradi egocentričnosti in sebičnosti
6. Kaj si mislite o samskih ženkah, ki si želijo imeti otroka? Ali bi jih podprli pri tej njihovi želji?
 - ne podpiram
- egoistična želja

- otrok potrebuje oba starša
 - podpiram
- če je to odgovorna oseba
- če ima utemeljene razloge
- močna želja
- 7. Kaj mislite o ženskah, ki svoje življenje posvetijo karieri?
 - Dobro mnenje
- lastna izbira
 - slabo mnenje
- ne zavedanje lastnega ženskega poslanstva
 - relativno
- prevladuje želja po karieri
- 8. Ali menite, da lahko moški popolnoma enakovredno skrbijo za otroka?
 - potrebuje oba
- čustva moškega in čustva ženske so drugačna
 - enakovredno skrbi
 - neenakovredno skrbi
- moški tej nalogi niso kos
- so pa izjeme
- 9. Kaj si mislite o tem, da so moški prisotni pri porodu?
 - odločitev obeh partnerjev
- prav, da se le to omogoči
- 10. Kaj si mislite o moških, ki vzamejo porodniški dopust?
 - se strinjam
- pravilna odločitev
- čim več takih
- pohvale vredna odločitev
- gre za izkušnjo, pri kateri se moški zavedajo, kolikšno breme nosi ženska
- 11. Se vam zdi, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka?
 - enakovredno
- 12. Kaj si mislite o moških, ki opravljajo gospodinjska opravila?
 - strinjam se
- saj je ženska tudi zaposlena
- čim več takih
- samo, da je delitev dela pravična
- 13. Kako bi opisali pravo žensko in pravega moškega?
 - Relativno
- ni razlike v opisu
- oba iskrena, poštena, strpna
 - prava ženska
- dobra mati, samostojna, z lastnimi finančnimi viri, zna uskladiti zakonsko življenje
 - pravi moški
- posveča se svojemu intelektualnemu razvoju
- prispeva k zdravemu načinu življenja
- skupno sodelovanje in podpiranje
- reševanje medsebojnih konfliktov
- odgovorno opravljanje vloge moža in očeta
- dopušča in sprejema ženino razmišljanje ter njene poglede na svet
- stoji ob strani ženi pri vzgoji otrok

- zna reševati konflikte na pameten način

Primestno okolje – moški

1. Ali menite, da se lahko matere posvečajo tudi karieri, ali bi morala biti prva družina?
 - v mejah normale
- družina je pomembna, vendar dati priložnost za kariero
 - uskladitev s partnerjem
- odvisno od partnerjevih dohodkov
- s pomočjo partnerja se da
- če uspe uskladiti obveznosti s partnerjem, naj se posveti karieri
 - prvo družina
- če jim časovno znese
- naj najprej poskrbi, da ni preobremenjena in odsotna mati
2. Ali se vam zdi povsem običajno, da so matere zaposlene?
 - povsem običajno
- v današnjih časih je to neizbežno
- premalo je en sam dohodek
- če družina ne trpi
- delo je manj obremenjujoče od družine
 - izjemoma ne
- pri večjemu številu otrok bi mati morala biti doma
- država bi to morala stimulirati
- mati ima veliko dela že doma
3. Ali menite, da mora ženska do določene starosti otroka ostati doma?
 - Priporočljivo
- država bi morala pri tem pomagati
- prisotnost mame dokler je otrok majhen
- mama je nenadomestljiva
- pristen stik vsaj v prvih letih
 - ni priporočljivo
 - partnerski dogovor
 - ni nujno
- dobra organizacija varstva otrok (stari starši, vrtci, sorodniki itd.)
- v primeru, da zagotovi potrebe otroka
4. Se vam zdi, da je materinstvo izbira, ali ženske morajo imeti otroke?
 - izbira obeh partnerjev
 - materinstvo je izbira ženske
- to ni več gledano kot samoumevno
- četudi se mi zdi, da se materinski čut razvije pri vsaki ženski in temu je vredno slediti
- je pa najlepša stvar v življenju
 - je nuja
- naravno je imeti otroka
- je najlepša doba pri ženski
5. Kaj si mislite o ženskah, ki se odločijo ne imeti otroka?
 - sprejemem, ampak ne odobravam
- mislim, da imajo določene motnje
- razlogi so lahko istospolna nagnjenja ali pa zdravstveni razlogi

- lastna izbira
- nič drugače kot tiste, ki ga imajo
- imajo dovolj tehtne razloge
- suverena odločitve
- pravica vsake posameznice
- temu ne bi smeli soditi
- dobro so premislile o svetu, kjer bi otrok živel
- niso egoistične
- če tako čuti, bolje, da temu sledi
- ne čutijo se poklicane za materinstvo
- velikokrat je kariera kriva za to
- 6. Kaj si mislite o samskih ženskah, ki si želijo imeti otroka? Ali bi jih podprli pri tej njihovi želji?
 - ne podpiram
 - potrebna sta moški in ženska
 - ni skladno z zakonom narave
 - težko izpeljati zaradi pomanjkanja dohodka
 - podpiram
 - če je dovolj močna želja
 - namreč je veliko žensk samohranilk zaradi ločitev
 - le v primeru, da ne gre za istospolno partnerstvo
 - ljubezen do otrok ni vezana na partnerja
 - vendar dvomim, da gre za dobro otroka
 - lahko je zelo pozitivna vzgoja
 - v kolikor so zadovoljeni pogoji za normalno vzgojo otroka
- 7. Kaj mislite o ženskah, ki svoje življenje posvetijo karieri?
 - dobro mnenje
 - lastna izbira
 - vendar ne izključevati družine
 - karieristke, ambiciozne, strmijo k osebni rasti
 - potrebno spoštovati to odločitev
 - če so boljši prihodki od partnerjevih
 - močna želja
 - slabo mnenje
 - ni dobro za nataliteto Slovencev
 - kasneje se morda kesajo
 - zaradi takšnih je čedalje manj družin
- 8. Ali menite, da lahko moški popolnoma enakovredno skrbijo za otroka?
 - potrebuje oba
 - potrebna oba, vendar ima mati pomembnejšo vlogo
 - enakovredno skrbi
 - zlasti v današnjih časih
 - v prvih letih mama, toda so moški vse bolj izurjeni za skrb za otroke
 - ni nujno, da je skrb slabša zaradi razlike v spolu
 - neenakovredno skrbi
 - otroku vsekakor nekaj manjka
 - materinstvo je dar, ki ga moški ne zmoremo
- 9. Kaj si mislite o tem, da so moški prisotni pri porodu?
 - odločitev obeh partnerjev

- osebno si tega ne bi želel
 - nezaželeno
- posledice na partnerskem odnosu, pri spolnih odnosih
- moški vidi žensko trpeti, ta lahko kasneje to izkorišča
- izgublja vso poezijo
 - zaželeno
- še tesnejša povezava med partnerjema in otrokom
- lepa, nepozabna izkušnja
- sam imam isto željo ob rojstvu mojega otroka
- izrazijo voljo, da pomagajo družici, četudi samo s svojo prisotnostjo
- pomembna življenjska izkušnja
- je postalo že običaj
- 10. Kaj si mislite o moških, ki vzamejo porodniški dopust?
 - se strinjam
- vendar je nenavadno
- mora biti sposoben za to nalogo
- v novem sistemu to ni nič nenavadnega
- razbremenitev za žensko
- da, v kolikor ima ženska boljše dohodke
- pozitivno, v kolikor je res vzeto v ta namen
 - se ne strinjam
- moški nikakor ne more nadomestiti matere, gre le za pomoč ženski
- gre za finančni interes, ne pa skrb in bližina z otrokom
- moški nikakor ne more nadomestiti matere
- gre za pomoč pri ženini karieri
- 11. Se vam zdi, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka?
 - enakovredno
- čeprav je to odvisno od posameznika
- zdravniki so dostikrat moški
- če se moški o tem pozanima
- da, vendar ne daljši čas
- da, vendar je v dvoje lažje
- 12. Kaj si mislite o moških, ki opravljajo gospodinjska opravila?
 - se ne strinjam
- izguba smisla, zaradi česar živi
- raje naj dela in privošči ženi pomočnico
 - strinjam se
- razbremenitev partnerke, zlasti, če je karieristka
- sodobni moški, ki v življenju vedo še kakšno stvar več
- odlični možje
- normalno za dobrobit družine
- moški, ki so prebili miselni vzorec „moški mačo“
- da, naj pa bodo opravila enakovredno porazdeljena
- 13. Kako bi opisali pravo žensko in pravega moškega?
 - Relativno
- vsak zase samostojen
- medsebojna podpora
- razumevanje potreb drug drugega
- vsakdo je pravi za nekoga

- prava ženska
 - dobra mati, partnerju izkazovati spoštovanje
 - hodi v službo
 - razumevajoča mama in žena
 - je tista, ki podpira vogale v hiši
 - čustvena, razumevajoča
 - mora znati se postaviti zase
- pravi moški
 - pomaga ženski pri gospodinjskih opravilih in skrbi za otroke
 - skrben oče in delaven
 - s pravimi moškimi organi
 - je tisti, ki ženski pomaga
 - biti moški v vseh pogledih
 - zna vračati toplino
 - daje ženski občutek, da je ženska, jo spoštuje
 - začuti želje in potrebe otrok
 - zna komunicirati s partnerko
 - partnerki nudi varnost, toplino in finančno stabilnost

Primestno okolje – ženske

1. Ali menite, da se lahko matere posvečajo tudi karieri, ali bi morala biti prva družina?
 - usklajeno
 - poskrbeti pa mora tudi za družino
 - v prvih letih po rojstvu otroka težje
 - gre za odločitev posameznika
 - ne sme pa biti prikrajšana družina na račun kariere
 - prvo družina
 - rojevanje in vzgoja otrok je na prvem mestu
 - moški skrbi za kvalitetno življenje družine
 - ko je le-to poskrbljeno, se lahko posveti karieri
2. Ali se vam zdi povsem običajno, da so matere zaposlene?
 - povsem običajno
 - zaradi slabšega ekonomskega položaja
 - je neizogibno
 - z eno plačo družina ne preživi
 - zaposlitev je nuja za osebni razvoj ženske
 - samostojnost, samozavest
 - povsem, le naj si vzame čas za družino
3. Ali menite, da mora ženska do določene starosti otroka ostati doma?
 - Priporočljivo
 - do 1. leta starosti otroka nujno
 - vsaj prva leta
 - odlična rešitev je 4-urni delovnik
 - najpomembnejši stik je v zgodnjem otroštvu
 - ni nujno
 - saj si lahko ravno tako vzame čas za otroka
 - to funkcijo lahko opravi tudi moški

4. Se vam zdi, da je materinstvo izbira, ali ženske morajo imeti otroke?
 - je nuja
 - zaradi razvoja in obstoja družbe
 - materinstvo je izbira ženske
 - le na ta način se lahko kvalitetno posveti otroku naj bi pa imele otroka
 - v današnjem času gre za izbiro
 - če ženska tega ne začuti ni nuja
5. Kaj si mislite o ženskah, ki se odločijo ne imeti otroka?
 - lastna izbira
 - sprejemem, čeprav ne razumem
 - podpiram pri odločitvi
 - pogumna odločitve
 - se ne zavedajo pomembnosti materinstva
 - se ne počuti dovolj odgovorna
 - bolje, da nima otroka, če tega ne čuti
 - niso poklicane za materinstvo
 - mora imeti otroka
 - ne mara otrok
6. Kaj si mislite o samskih ženkah, ki si želijo imeti otroka? Ali bi jih podprli pri tej njihovi želji?
 - ne podpiram
 - družina pomeni oče, mati in otrok
 - podpiram
 - saj ni zagotovila, da je vezana ženska boljša mati
 - če so zagotovljeni vsi pogoji
 - pomembno, da so dobre matere
 - bolje en sam in dober, kot pa dva slaba
 - podpiram, sama pa se ne bi tako odločila
 - podpiram, četudi je oče zelo pomemben
 - če ima ženska možnost
7. Kaj mislite o ženskah, ki svoje življenje posvetijo karieri?
 - slabo mnenje
 - so sebične in egoistične
 - dobro mnenje
 - pogumne, saj so se marsičemu odrekle
 - v tem se počutijo realizirane
 - ambiciozne
 - obstaja razlog za to
8. Ali menite, da lahko moški popolnoma enakovredno skrbijo za otroka?
 - enakovredno skrbi
 - vendar za otroka starejšega od treh let
 - vzgoja je neodvisna od spola
 - odvisno od zrelosti moškega
 - ne enakovredno skrbi
 - lahko veliko prispeva, ne more pa enakovredno skrbeti
 - je pa pomembna pomoč
 - ne povsem, skoraj pa
9. Kaj si mislite o tem, da so moški prisotni pri porodu?

- odločitev obeh partnerjev
- podpiram
- osebno si pa tega ne želim
- kar se da, naj se doživlja v dvoje
- naj vidijo, kako je to težko
- je pohvalno
 - ne podpiram
- bilo bi mi nerodno
- 10. Kaj si mislite o moških, ki vzamejo porodniški dopust?
 - se strinjam
- vendar moški ne more čutiti v celoti napora, ki ga pri tem občuti ženska
- podpiram in upam, da se bo stvar razvijalo naprej
- lahko kvalitetno opravi
- če je sporazumno s partnerjema
- da, vendar raje poskrbim sama
- novost v družini
- če mama ne more, lahko
 - relativno
- če je ženina kariera res bolj pomembna od njegove
- zdi se mi nepotrebno
- 11. Se vam zdi, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka?
 - Enakovredno
- vendar mama vseeno boljše
- nove oblike spolnih vlog
- prav, da moški igra vlogo očeta
- razbremenitev matere
- potrebno le naučiti nege
- če je sposoben
- v zelo težkih primerih pa ne
- 12. Kaj si mislite o moških, ki opravljajo gospodinjska opravila?
 - strinjam se
- če sta oba zaposlena
- delitev del v družini mora biti
- jih je malo
- so dobri moški
- spoštujejo partnerico in ji pomagajo
- sprememba spolnih vlog: ženske tudi delajo, moški tudi gospodinjsko
- naj pa se tudi ženske lotijo tehničnih opravil
- četudi je to delo ženske, naj pomaga
- 13. Kako bi opisali pravo žensko in pravega moškega?
 - relativno
- oba popustljiva, prilagodljiva
- razumljiva, uspešna v komunikaciji
- odgovorna, spoštljiva
- usklajena
- vsakdo je za nekoga pravi
- naj ohranjata svoj značaj
- prava meja tolerance
- sposobna sprejemati kompromise

- prava ženska
- urejena, prijazna, skrbna
- samozavestna, gospodinja, delovna
- samostojna
- skrbna mati, ljubeča žena
- odločna, zna poskrbeti najprej zase, nato za otroka, nazadnje za moža
- poštena, širokega pogleda, aktivna
- ima gosto mrežo prijateljstva
- pravi moški
- skrbi za družino
- deloven, pomaga v stiski
- urejen, samostojen
- ljubeč oče in mož
- glava družine
- razumevajoč, uspešen
- ne pozabi na zabavo in sprostitev
- skrb za finance, varnost

Vaško okolje – moški

1. Ali menite, da se lahko matere posvečajo tudi karieri, ali bi morala biti prva družina?
 - prvo družina
 - lahko kariera, vendar večje kariere od družine ni
 - lahko, vendar za družino
2. Ali se vam zdi povsem običajno, da so matere zaposlene?
 - neobičajno
 - ne bi smelo biti tako
 - zaradi politike je nujno zlo
 - povsem običajno
 - finančno manj obremenjena družina
3. Ali menite, da mora ženska do določene starosti otroka ostati doma?
 - priporočljivo
 - če ni starih staršev
 - vendar ne predolgo
 - prva leta so najpomembnejša
 - ni nujno
 - po občutku
4. Se vam zdi, da je materinstvo izbira, ali ženske morajo imeti otroke?
 - izbira obeh partnerjev
 - materinstvo je izbira ženske
 - je nuja
- gre za poslanstvo ženske
5. Kaj si mislite o ženskah, ki se odločijo ne imeti otroka?
 - Ne podpiram
 - nenaravno
 - ne smiselno ob pogojih, ki jih imamo danes
 - izguba naravne možnosti
 - kasneje lahko takšno odločitev obžalujejo

- lastna izbira
- same se odločajo
- 6. Kaj si mislite o samskih ženkah, ki si želijo imeti otroka? Ali bi jih podprli pri tej njihovi želji?
 - ne podpiram
 - če nima moškega ob sebi, ne more pravilno vzgojiti otroka
 - otrok potrebuje oba starša
 - podpiram
 - ne vem
- 7. Kaj mislite o ženskah, ki svoje življenje posvetijo karieri?
 - dobro mnenje
 - slabo mnenje
 - trpi družina
 - kaj bo z otroki
 - relativno
 - gre za lastno izbiro
 - da, v primeru, da jih to veseli
 - vsakdo si sam kroji življenje
 - družina bi vselej morala biti prva
- 8. Ali menite, da lahko moški popolnoma enakovredno skrbijo za otroka?
 - potrebuje oba
 - enakovredno skrbi
 - zlasti v današnjih časih
 - neenakovredno skrbi
 - le delno lahko moški poskrbi
 - lahko, čeprav je mati nenadomestljiva
- 9. Kaj si mislite o tem, da so moški prisotni pri porodu?
 - odločitev obeh partnerjev
 - nimam nič proti
 - osebno pa si tega ne želim
 - ne podpiram
 - to nekoč ni bilo v modi
 - podpiram
 - je lepo
- 10. Kaj si mislite o moških, ki vzamejo porodniški dopust?
 - se strinjam
 - če znajo poskrbeti, naj bodo doma
 - lepa stvar
 - le nekaj dni, da pomaga mami
 - je smiselno, če si to lahko privoščijo
 - naj pa vzamejo resno vzgojo otroka
 - če to zakon dovoljuje, zakaj ne
- 11. Se vam zdi, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka?
 - Enakovredno
 - po svojih močeh
 - neenakovredno
 - mama je nenadomestljiva
- 12. Kaj si mislite o moških, ki opravljajo gospodinjska opravila?
 - Relevantno

- je stvar vzgoje
 - strinjam se
- so pridni
- nekaj normalnega
- vsako delo je spoštovanja vredno
- izkazujejo spoštovanje do družine in pridnost
- 13. Kako bi opisali pravo žensko in pravega moškega?
 - relativno
- pomoč eden drugemu
- oba odgovorno vzdržujeta družino
- ne sodim
 - prava ženska
- ljubeča žena, dobra mati
- prijazna, dobra po duši, družabna
 - pravi moški
- deloven, oče
- prijazen, dober po duši, družaben

Vaško okolje – ženske

1. Ali menite, da se lahko matere posvečajo tudi karieri, ali bi morala biti prva družina?
 - v mejah normale
- vendar mora poskrbeti, da bo dobra mati
- ob podpori tudi kariera
- živimo v času, ki nam to omogoča
- pri tem ne sme trpeti družina
 - prvo družina
2. Ali se vam zdi povsem običajno, da so matere zaposlene?
 - povsem običajno
- saj sem sama tudi zaposlena
3. Ali menite, da mora ženska do določene starosti otroka ostati doma?
 - Priporočljivo
- za dobro otroka
- do treh let starosti
 - ni nujno
- pomembno je, da je ob otroku pomemben drugi, lahko je to tudi oče
4. Se vam zdi, da je materinstvo izbira, ali ženske morajo imeti otroke?
 - materinstvo je izbira ženske
- ženska sama odloči, ali bo imela otroke
 - materinstvo je nuja
- materinstvo je dar
- zakaj ga ne bi sprejele
5. Kaj si mislite o ženskah, ki se odločijo ne imeti otroka?
 - Ne podpiram
- ni naravno, vsaka ženska ima materinski nagon
- ne dosežejo njihovega cilja v življenju
- njihovo življenje je nepopolno
- ne odločijo se prav

- lastna izbira
- same odločajo o svojem življenju
- imajo razloge
- če tega ne čutijo, raje naj otrok nimajo
- pogojeno z okoliščinami, v katerih ženska živi
- 6. Kaj si mislite o samskih ženkah, ki si želijo imeti otroka? Ali bi jih podprli pri tej njihovi želji?
 - ne podpiram
 - k odločitvi, da ne bo imela partnerja, spada ne imeti otroka
 - otrok potrebuje oba
 - podpiram
 - vendar je lažje v dvoje, verjetno gre za močno željo ženske
 - če so za to sposobne
 - materinstvo je potreba žensk
- 7. Kaj mislite o ženskah, ki svoje življenje posvetijo karieri?
 - pozitivno mnenje
 - prav, če tako čutijo
 - so ambiciozne
 - da, če se popolnoma odreče družini
 - če poleg tega imajo še družino, so občudovanja vredne
 - negativno mnenje
 - ne skrbijo za družino
- 8. Ali menite, da lahko moški popolnoma enakovredno skrbijo za otroka?
 - enakovredno skrbi
 - moški so danes dobro ozaveščeni
 - nekateri skrbijo celo boljše
- 9. Kaj si mislite o tem, da so moški prisotni pri porodu?
 - odločitev obeh partnerjev
 - gre za svobodno izbiro
 - ali to moški sploh prenese ali ne
 - se strinjam
 - delitev srečnih trenutkov
 - tako moški podpira žensko in sodeluje pri vzgoji
 - so v pomoč partnerki
 - vključeni so v ta del življenja
 - osebno pa nimam takšne želje
 - se ne strinjam
 - ne čutim te potrebe
 - nisem za te stvari
- 10. Kaj si mislite o moških, ki vzamejo porodniški dopust?
 - se strinjam
 - enakovredno kot pri ženskah
 - v dogovoru s partnerko
 - so dobri in skrbni očetje
 - pomagajo pri rasti in vzgoji otrok
 - se ne strinjam
- zdi se mi nesmiselno
- 11. Se vam zdi, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka?
 - enakovredno

12. Kaj si mislite o moških, ki opravljajo gospodinjska opravila?
- strinjam se
 - skrbni in razumevajoči
 - to je povsem normalno
 - občudovanja vredni
 - prav, da se delo porazdeli
 - lahko skupno opravljamo razna dela
 - ni ženskega oz. moškega dela
 - spoštljivi do žene, pridni
13. Kako bi opisali pravo žensko in pravega moškega?
- relativno
 - ne obstaja
 - gre za skupno dopolnjevanje moškega in ženske
 - pomagata si v dobrem in v slabem
 - prava ženska
 - skrbna, ni lena, pomaga možu pri drugih opravilih
 - očarljiva, uspešna
 - močna oseba
 - ima otroke, uspešna v karieristka
 - dobro organizirana, si zna vzeti čas
 - pravi moški
 - skrben, ni pogosto v gostilni
 - deloven, pomaga ženi pri gospodinjskih opravilih
 - dobra fizična kondicija, postaven
 - samozavesten
 - ima postavljene cilje v življenju
 - je zmožen globljega razmišljanja in gledanja
 - skrbi za družino in dom
 - uspešen v karieri, ima čas zase in prijatelje

Priloga 2: Ureditev izjav glede na lokacijo in spol

Pri tej točki sva izjave uredili v obliki tabele, da je prikaz postal bolj jasn.

Kode sva še dodatno pregledali, nekatere zamenjali in osmislili.

Kode:

Mestno okolje: ženske/moški

Primestno okolje: ženske/moški

Vaško okolje: ženske/moški

Mestno okolje

MOŠKI	ŽENSKE
1. USKLAJENO - zadovoljna ženska je zadovoljna žena in mati PRVO DRUŽINA	1. USKLAJENO – ne v škodo družini PRVO DRUŽINA

USKLADITEV S PARTNERJEM 2. POVSEM OBIČAJNO 3. MORA OSTATI – čim dlje z materjo ODVISNO OD OKOLIŠČIN – priporočljiv vrtec – družba tega ne dovoljuje 4. IZBIRA ŽENSKE – ženska začuti NUJA ZA ŽENSKO – kdaj, zakaj in kako je izbira 5. LASTNA IZBIRA – posvečanje karieri – finančne težave – odločitev obeh partnerjev MORA IMETI OTROKA 6. NE PODPIRAM PODPIRAM 7. POZITIVNO MNENJE – občutek izpopolnjenosti – lastna izbira NEGATIVNO MNENJE – veliko je takih 8. ENAKOVREDNO SKRBI NE SKRBI ENAKOVREDNO – dolžnost moškega pomagati 9. SE STRINJAM – osebno si tega ne želim – potrebna podpora ženski 10. SE STRINJAM – podpora ženski – če obstaja možnost, da ženska ostane brez službe 11. ENAKOVREDNO – zdravniki so tudi moški 12. STRINJAM SE NE STRINJAM SE 13. PRAVA ŽENSKA - uspešna v svojem poklicu	– ob pomoči moškega je še časa za službene obveznosti 2. POVSEM OBIČAJNO - ima lastne dohodke in stike zunaj družine 3. PRIPOROČLJIVO – vsaj do 3. leta starosti NI NUJNO – vendar zaželeno – če to dopuščajo življenjski pogoji 4. IZBIRA OBEH PARTNERJEV IZBIRA ŽENSKE – suverena odločitev ženske za dobrobit otroka 5. LASTNA IZBIRA – nerazvit materinski čut – opravičljivi razlogi – egocentričnost in sebičnost 6. NE PODPIRAM – egoistična želja – otrok potrebuje oba starša PODPIRAM – odgovorna oseba – utemeljeni razlogi – močna želja 7. POZITIVNO MNENJE – lastna izbira NEGATIVNO MNENJE – ne zavedanje ženskega poslanstva RELATIVNO – prevladuje želja po karieri 8. POTREBUJE OBA – čustva moškega in čustva ženske so drugačna ENAKOVREDNO SKRBI NEENAKOVREDNO SKRBI – moški tej nalogi niso kos – so pa izjeme 9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV – Prav, da se le to omogoči 10. SE STRINJAM – pravilna odločitev – čim več takih – pohvale vredna odločitev – gre za izkušnjo za moški 11. ENAKOVREDNO 12. STRINJAM SE – saj je ženska tudi zaposlena – čim več takih – samo, da je delitev dela pravična 13. RELATIVNO
---	---

- zadovoljna, dobra mati, razumevajoča žena PRAVI MOŠKI – razumevajoči moški, sposoben, praktičen, skrben – uspešen v svojem delu RELATIVNO	– ni razlike v opisu – oba iskrena, poštena, strpna PRAVA ŽENSKA – dobra mati, samostojna, z lastnimi finančnimi viri, zna uskladiti zakonsko življenje PRAVI MOŠKI – posveča se svojemu intelektualnemu razvoju – prispeva k zdravemu načinu življenja – skupno sodelovanje in podpiranje – reševanje medsebojnih konfliktov – odgovorno opravljanje vloge moža in očeta – dopušča in sprejema ženino razmišljanje ter njene poglede na svet – stoji ob strani ženi pri vzgoji otrok – zna reševati konflikte na pameten način
---	---

Primestno okolje

MOŠKI

1. USKLAJENO – priložnost za kariero USKLADITEV S PARTNERJEM – odvisno dohodkov – s pomočjo partnerja – usklajenost s partnerjem PRVO DRUŽINA – če jim časovno znese – naj najprej poskrbi, da ni preobremenjena in odsotna mati 2. POVSEM OBIČAJNO – danes neizbežno – premalo en sam dohodek – če družina ne trpi – delo manj obremenjujoče od družine IZJEMOMA NE – pri večjemu številu otrok mater naj ostane doma – država stimulirati – mati ima veliko dela že doma 3. PRIPOROČLJIVO – država pomagati – prisotnost mame, dokler je otrok majhen – mama je nenadomestljiva – pristen stik vsaj v prvih letih NI PRIPOROČLJIVO PARTNERSKI DOGOVOR NI NUJNO – dobra organizacija varstva otrok (stari starši, vrtci, sorodniki itd.) – v primeru, da zagotovi potrebe otroka 4. IZBIRA OBEH PARTNERJEV IZBIRA ŽENSKA – ni več samoumevno – vredno slediti materinskemu čutu – je pa najlepša stvar v življenju NUJA ZA ŽENSKO – naravno je imeti otroka	
--	--

ŽENSKA

1. USKLAJENO – poskrbeti pa mora tudi za družino – v prvih letih po rojstvu otroka težje – odločitev posameznika – ne sme pa biti prikrajšana družina PRVO DRUŽINA – rojevanje in vzgoja otrok na prvem mestu – moški skrbi za kvalitetno življenje družine 2. POVSEM OBIČAJNO – slabši ekonomski položaj – danes neizbežno – premalo en sam dohodek – je nuja za osebnostni razvoj ženske – samostojnost, samozavest 3. PRIPOROČLJIVO – do 1. leta starosti otroka nujno – vsaj prva leta – odlična rešitev je 4-urni delovnik – najpomembnejši stik je v zgodnjem otroštvu NI NUJNO – ravno tako ima čas za otroka – to funkcijo lahko opravi tudi moški 4. NUJA ZA ŽENSKO – razvoj in obstoj družbe IZBIRA ŽENSKA – le na ta način se lahko kvalitetno posveti otroku – naj bi pa imele otroka	
--	--

– najlepša doba pri ženski 5. SPREJMEM, AMPAK NE ODOBRAVAM – imajo določene motnje – razlogi istospolna nagnjenja ali zdravstveni razlogi LASTNA IZBIRA – nič drugače – tehtni razlogi – suverena odločitev – pravica vsake posameznice – temu ne bi smeli soditi – dobro so premislile o svetu, kjer bi otrok živel – niso egoistične – če tako čuti, naj temu sledi – se ne čutijo poklicane za materinstvo – kariera kriva za to 6. NE PODPIRAM – potrebna sta moški in ženska – ni skladno z zakonom narave – pomanjkanje dohodka PODPIRAM – če je dovolj močna želja – veliko žensk samohranilk zaradi ločitev – če ne gre za istospolno partnerstvo – ljubezen do otrok ni vezana na partnerja – vendar dvomim, da gre za dobro otroka – lahko je zelo pozitivna vzgoja – v kolikor so zadovoljeni pogoji za normalno vzgojo otroka 7. POZITIVNO MNENJE – lastna izbira – ne izključevati družine – karieristke, ambiciozne, strmijo k osebni rasti – spoštovati to odločitev – če so boljši prihodki od partnerjevih – močna želja NEGATIVNO MNENJE – ni dobro za nataliteto Slovencev – kasneje se morda kesajo – zaradi takšnih je čedalje manj družin 8. POTREBUJE OBA – potrebna oba, vendar ima mati pomembnejšo vlogo ENAKOVREDNO SKRBI – zlasti v današnjih časih – v prvih letih mama, toda so moški vse bolj izurjeni za skrb za otroke – skrb ni slabša zaradi razlike v spolu NE ENAKOVREDNO SKRBI – otroku nekaj manjka – materinstvo je dar, ki ga moški ne zmoremo 9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV – osebno si tega ne bi želel SE NE STRINJAM – posledice na partnerskem odnosu, pri spolnih odnosih – moški vidi žensko trpeti, ta lahko kasneje to izkorišča – izgublja vso poezijo SE STRINJAM – tesnejša povezava med partnerjema in otrokom – lepa, nepozabna izkušnja	– v današnjem času gre za izbiro – odvisno od občutkov 5. LASTNA IZBIRA – sprejem, čeprav ne razumem – podpiram pri odločitvi – pogumna odločitev – se ne zavedajo pomembnosti materinstva – se ne počuti dovolj odgovorna – bolje, da nima otroka, če tega ne čuti – niso poklicane za materinstvo MORA IMETI OTROKA – ne mara otrok 6. NE PODPIRAM – družina pomeni oče, mati in otrok PODPIRAM – saj ni zagotovila, da je vezana ženska boljša mati – če so zagotovljeni vsi pogoji – pomembno, da so dobre matere – bolje en sam in dober, kot pa dva slaba – sama pa se ne bi tako odločila – četudi je oče zelo pomemben – če ima ženska možnost 7. NEGATIVNO MNENJE – so sebične in egoistične POZITIVNO MNENJE – pogumne, so se marsičemu odrekle – v tem se počutijo realizirane – ambiciozne – obstaja razlog za to 8. ENAKOVREDNO SKRBI – za otroka starejšega od treh let – vzgoja neodvisna od spola – odvisno od zrelosti moškega NE ENAKOVREDNO SKRBI – lahko veliko prispeva – je pomembna pomoč – ne povsem, skoraj pa 9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV PODPIRAM – osebno si pa tega ne želim – čim več doživljati v dvoje – naj vidijo kako je to težko – je pohvalno NE PODPIRAM – bilo bi mi nerodno
--	---

– sam imam isto željo – izrazijo voljo, da pomagajo družici, četudi samo s svojo prisotnostjo – pomembna življenjska izkušnja – je postalo že običaj 10. SE STRINJAM – nenavadno – mora biti sposoben za to nalogo – nič nenavadnega – razbremenitev za žensko – če ima ženska boljše dohodke – pozitivno, v kolikor je res v ta namen SE NE STRINJAM – moški ne more nadomestiti matere – le pomoč ženski – gre za finančni interes – gre za pomoč pri ženini karieri 11. ENAKOVREDNO – odvisno od posameznika – zdravniki so dostikrat moški – če se moški o tem pozanima – vendar ne daljši čas – vendar je v dvoje lažje 12. SE NE STRINJAM – izguba smisla zaradi česar živi – raje naj dela in privošči ženi pomočnico STRINJAM SE – razbremenitev partnerke – sodobni moški, ki v življenju vedo še kakšno stvar več – odlični možje – normalno za dobrobit družine – moški, ki so prebili miselni vzorec „moški mačo“ – opravila enakovredno porazdeljena 13. RELATIVNO – vsak zase samostojen – medsebojna podpora – razumevanje potreb drug drugega – vsakdo je pravi za nekoga PRAVA ŽENSKA – dobra mati – partnerju izkazovati spoštovanje – hodi v službo – razumevajoča mama in žena – je tista, ki podpira vogale v hiši – čustvena, razumevajoča – se zna postaviti zase PRAVI MOŠKI – pomaga ženski pri gospodinskih opravilih in skrbi za otroke – deloven – s pravimi moškimi organi – pomaga ženski – biti moški v vseh pogledih – zna vračati toplino – daje ženski občutek, da je ženska, jo spoštuje – začuti želje in potrebe otrok	10. SE STRINJAM – moški ne čutiti v celoti napora – podpiram, naj se stvar razvija naprej – kvalitetno opravi – če je sporazumno s partnerjema – vendar raje poskrbim sama – novost – če mama ne more RELATIVNO – če je ženina kariera res bolj pomembna od njegove – zdi se mi nepotrebno 11. ENAKOVREDNO – vendar mama vseeno boljše – nove oblike spolnih vlog – prav, da moški igra vlogo očeta – v zelo težkih primerih ne – razbremenitev matere – potrebno le naučiti nege – če je sposoben 12. STRINJAM SE – če sta oba zaposlena – delitev del v družini mora biti – jih je malo – so dobri moški – spoštujejo partnerico in ji pomagajo – sprememba spolnih vlog – tudi ženske naj se lotijo tehničnih opravil – naj pomaga 13. RELATIVNO – oba popustljiva, prilagodljiva – razumljiva, uspešna v komunikaciji – odgovorna, spoštljiva – usklajena – vsakdo je za nekoga pravi – naj ohranjata svoj značaj – prava meja tolerance – sklepanje kompromisov PRAVA ŽENSKA – urejena, prijazna, skrbna – samozavestna, gospodinja, delovna – samostojna – skrbna mati, ljubeča žena – odločna, zna poskrbeti 1. zase, 2. otroka, 3. moža – poštena, širokega pogleda, aktivna – ima gosto mrežo prijateljstva PRAVI MOŠKI – skrbi za družino – deloven, pomaga v stiski – urejen, samostojen – ljubeč oče in mož – glava družine
--	---

– zna komunicirati s partnerko – partnerki nudi varnost, toplino in finančno stabilnost	– razumevajoč, uspešen – ne pozabi na zabavo in sprostitev – skrb za finance, varnost
--	---

Vaško okolje

MOŠKI

1. PRVO DRUŽINA – večje kariere od družine ni – kariera na 2. mestu 2. NEOBICAJNO – ne bi smelo biti tako – zaradi politike je nujno zlo POVSEM OBIČAJNO – finančno manj obremenjena družina 3. PRIPOROČLJIVO – če ni starih staršev – vendar ne predolgo – prva leta so najpomembnejša NI NUJNO – po občutku 4. IZBIRA OBEH PARTNERJEV IZBIRA ŽENSKE JE NUJA – gre za poslanstvo ženske 5. NE PODPIRAM – nenaravno – ne smiselno ob pogojih, ki jih imamo danes – izguba naravne možnosti – kasneje obžalovanje LASTNA IZBIRA – same se odločajo 6. NE PODPIRAM – če nima moškega ob sebi, ne more pravilno vzgojiti otroka – otrok potrebuje oba starša PODPIRAM NE VEM 7. POZITIVNO MNENJE NEGATIVNO MNENJE – trpi družina – kaj bo z otroki RELATIVNO – gre za lastno izbiro – da, v primeru, da jih to veseli	1. USKLAJENO – vendar mora poskrbeti, da bo dobra mati – ob podpori tudi kariera – živimo v času, ki nam to omogoča – pri tem ne sme trpeti družina PRVO DRUŽINA 2. POVSEM OBIČAJNO – sama sem tudi zaposlena 3. PRIPOROČLJIVO – za dobro otroka – do treh let starosti NI NUJNO – pomemben drugi, lahko je to tudi oče 4. JE IZBIRA ŽENSKE JE NUJA – ženska sama odloči – materinstvo je dar – zakaj ga ne bi sprejele 5. NE PODPIRAM – ni naravno, vsaka ženska ima materinski nagon – ne dosežejo njihovega cilja v življenju – nepopolno življenje – ne odločijo se prav LASTNA IZBIRA – same odločajo o svojem življenju – imajo razloge – če tega ne čutijo, raje naj otrok nimajo – pogojeno z okoliščinami 6. NE PODPIRAM – brez partnerja – brez otrok – otrok potrebuje oba PODPIRAM – vendar je lažje v dvoje, verjetno gre za močno željo ženske – če so za to sposobne – materinstvo je potreba žensk 7. POZITIVNO MNENJE NEGATIVNO MNENJE – prav, če tako čutijo – so ambiciozne – da, če se popolnoma odreče družini – če poleg tega imajo še družino, so občudovanja vredne NEGATIVNO MNENJE
---	--

ŽENSKE

– vsakdo si sam kroji življenje – družina bi vselej morala biti prva 8. POTREBUJE OBA ENAKOVREDNO SKRBI – zlasti v današnjih časih NEENAKOVREDNO SKRBI – le delno lahko moški poskrbi – lahko, čeprav je mati nenadomestljiva 9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV – nimam nič proti – osebno pa si tega ne želim NE PODPIRAM – to nekoč ni bilo v modi PODPIRAM – je lepo 10. SE STRINJAM – če znajo poskrbeti, naj bodo doma – lepa stvar – le nekaj dni, da pomaga mami – če si to lahko privoščijo – vzeti resno vzgojo otroka – če to zakon dovoljuje, zakaj ne 11. ENAKOVREDNO – po svojih močeh NE ENAKOVREDNO – mama je nenadomestljiva 12. RELATIVNO – je stvar vzgoje STRINJAM SE – so pridni – nekaj normalnega – vsako delo je spoštovanja vredno – izkazujejo spoštovanje do družine in pridnost 13. RELATIVNO – pomoč eden drugemu – oba odgovorno vzdržujeta družino – ne sodim PRAVA ŽENSKA – ljubeča žena, dobra mati – prijazna, dobra po duši, družabna PRAVI MOŠKI – deloven, oče – prijazen, dober po duši, družaben	– ne skrbijo za družino 8. ENAKOVREDNO SKRBI – dobra ozaveščenost moških – nekateri skrbijo celo boljše 9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV – gre za svobodno izbiro – ali to moški sploh prenese, ali ne PODPIRAM – delitev srečnih trenutkov – podpora ženski in sodelovanje pri vzgoji – so v pomoč partnerki – vključeni so v ta del življenja – osebno pa nimam takšne želje NE PODPIRAM – ne čutim te potrebe – nisem za te stvari 10. SE STRINJAM – enakovredno ženskam – v dogovoru s partnerko – so dobri in skrbni očetje – pomagajo pri rasti in vzgoji otrok SE NE STRINJAM – zdi se mi nesmiselno 11. ENAKOVREDNO 12. STRINJAM SE – skrbni in razumevajoči – povsem normalno – občudovanja vredni – prav, da se delo porazdeli – lahko skupno opravljamo razna dela – ni ženskega oz. moškega dela – spoštljivi do žene, pridni 13. RELATIVNO – ne obstaja – gre za skupno dopolnjevanje moškega in ženske – pomagata si v dobrem in v slabem PRAVA ŽENSKA – skrbna, ni lena, pomaga možu pri drugih opravilih – očarljiva, uspešna – močna oseba – ima otroke, uspešna v karieristka – dobro organizirana, si zna vzeti čas PRAVI MOŠKI – skrben, ni pogosto v gostilni – deloven, pomoč pri gospodinjstvu – dobra fizična kondicija, postaven – samozavesten – postavljeni cilji v življenju – zmožen globljega razmišljanja in gledanja
---	--

	– skrbi za družino in dom – uspešen v karieri, ima čas zase in prijatelje
--	--

Priloga 3: Shematski prikaz

Tukaj imamo prikazano, koliko anketirancev je podalo soroden odgovor.

Shematski pregled mestno okolje

MOŠKI		ŽENSKE	
1.	1	1.	1
USKLAJENO		USKLAJENO	
PRVO DRUŽINA	1	PRVO DRUŽINA	2
USKLADITEV S PARTNERJEM	1		
2.		2.	
POVSEM OBIČAJNO	3	POVSEM OBIČAJNO	3
3.		3.	
MORA OSTATI	2	PRIPOROČLJIVO	1
ODVISNO OD OKOLIŠČIN	1	NI NUJNO	2
4.		4.	
IZBIRA ŽENSKE	2	IZBIRA OBEH PARTNERJEV	1
NUJA ZA ŽENSKO	1	IZBIRA ŽENSKE	
5.		5.	2
LASTNA IZBIRA	2	LASTNA IZBIRA	
MORA IMETI OTROKA	1		3
6.		6.	
NE PODPIRAM		NE PODPIRAM	
PODPIRAM	1	PODPIRAM	1
7.	2	7.	2
POZITIVNO MNENJE		POZITIVNO MNENJE	
NEGATIVNO MNENJE	2	NEGATIVNO MNENJE	1
	1	RELATIVNO	1
8.		8.	1
ENAKOVREDNO SKRBI		POTREBUJE OBA	
NE SKRBI ENAKOVREDNO	2	ENAKOVREDNO SKRBI	1
9.	1	NEENAKOVREDNO SKRBI	1
SE STRINJAM		9.	1
		ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV	
10.	3	10.	
SE STRINJAM		SE STRINJAM	3
11.	3	11.	
ENAKOVREDNO		ENAKOVREDNO	3
12.	3	12.	
STRINJAM SE		STRINJAM SE	1
NE STRINJAM SE			
13.	1	13.	3
PRAVA ŽENSKA	2	RELATIVNO	
PRAVI MOŠKI		PRAVA ŽENSKA	
RELATIVNO	2	PRAVI MOŠKI	1
	2		1
	1		1

Shematski pregled mestno okolje

MOŠKI

ŽENSKE

1. USKLAJENO USKLADITEV S PARTNERJEM PRVO DRUŽINA	6 2 5	1. USKLAJENO PRVO DRUŽINA	8 7
2. POVSEM OBIČAJNO IZJEMOMA NE	11 2	2. POVSEM OBIČAJNO	15
3. PRIPOROČLJIVO NI PRIPOROČLJIVO PARTNERSKI DOGOVOR NI NUJNO	8 1 2 2	3. PRIPOROČLJIVO NI NUJNO	13 2
4. IZBIRA OBEH PARTNERJEV IZBIRA ŽENSKO NUJA ZA ŽENSKO	2 8 3	4. NUJA ZA ŽENSKO IZBIRA ŽENSKO	2 13
5. SPREJMEM, AMPAK NE ODOBRAVAM LASTNA IZBIRA	3 3	5. LASTNA IZBIRA MORA IMETI OTROKA	13 2
6. NE PODPIRAM PODPIRAM	10 3	6. NE PODPIRAM PODPIRAM	1 14
7. POZITIVNO MNENJE NEGATIVNO MNENJE	10 3	7. NEGATIVNO MNENJE POZITIVNO MNENJE	2 13
8. POTREBUJE OBA ENAKOVREDNO SKRBI NEENAKOVREDNO SKRBI	2 7 5	8. ENAKOVREDNO SKRBI NEENAKOVREDNO SKRBI	11 4
9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV SE NE STRINJAM SE STRINJAM	1 3 8	9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV PODPIRAM NE PODPIRAM	1 11 3
10. SE STRINJAM SE NE STRINJAM	11 2	10. SE STRINJAM RELATIVNO	13 2
11. ENAKOVREDNO	13	11. ENAKOVREDNO	15
12. SE NE STRINJAM STRINJAM SE	3 10	12. STRINJAM SE	15
13. RELATIVNO PRAVA ŽENSKA PRAVI MOŠKI	3 10 10	13. RELATIVNO PRAVA ŽENSKA PRAVI MOŠKI	6 9 9

Shematski pregled vaško okolje

MOŠKI

ŽENKSE

1. PRVO DRUŽINA TUDI KARIERA	3 4	1. USKLAJENO PRVO DRUŽINA	9 3
2. NEOBICAJNO POVSEM OBICAJNO	8 1	2. POVSEM OBICAJNO	9
3. PRIPOROČLJIVO NI NUJNO	6 2	3. PRIPOROČLJIVO NI NUJNO	9 7
4. IZBIRA OBEH PARTNERJEV IZBIRA ŽENSKE JE NUJA	2 3 3	4. JE IZBIRA ŽENSKE JE NUJA	9 3
5. NE PODPIRAM LASTNA IZBIRA	3 3	5. NE PODPIRAM LASTNA IZBIRA	7 4
6. NE PODPIRAM PODPIRAM NE VEM	5 6 1	6. NE PODPIRAM PODPIRAM	5 6
7. POZITIVNO MNENJE NEGATIVNO MNENJE RELATIVNO	1 5 2	7. POZITIVNO MNENJE NEGATIVNO MNENJE	3 9
8. POTREBUJE OBA ENAKOVREDNO SKRBI NEENAKOVREDNO SKRBI	1 6 1	8. ENAKOVREDNO SKRBI	2
9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV NE PODPIRAM PODPIRAM	5 1 2	9. ODLOČITEV OBEH PARTNERJEV PODPIRAM NE PODPIRAM	6 1 2
10. SE STRINJAM	1	10. SE STRINJAM	7
11. ENAKOVREDNO NEENAKOVREDNO	2 8	11. SE NE STRINJAM ENAKOVREDNO	2 2
12. RELATIVNO STRINJAM SE	7 1	12. STRINJAM SE	9
13. RELATIVNO PRAVA ŽENSKA PRAVI MOŠKI	1 7 2 6 6	13. RELATIVNO PRAVA ŽENSKA PRAVI MOŠKI	9 3 6 6

Priloga 4: Anketa

Anketa: Kako percepirate mater kot žensko?

I. del: Splošno: ustrezno obkrožite podatke.

1. Spol: M Ž

2. Starost:

- a) od 6 do 14 let
- b) od 15 do 19 let
- c) od 20 do 29 let
- d) od 30 do 39 let
- e) od 40 do 49 let
- f) od 50 do 59 let
- g) od 60 do 69
- h) 70 let in več

3. Živite:

- a) v mestnem okolju
- b) v primestnem okolju
- c) v vaškem okolju

4. Status:

- a) samski-a
- b) partnerstvo ali zakonska zveza
- c) razvezan-a
- d) vdovec-a

5. Viri rednih dohodkov:

- a) izključno nekmetijska dejavnost
- b) kmetijska in nekmetijska dejavnost
- c) izključno kmetijstvo

- d) nezaposlen-a oseba
- e) pokojnina
- f) drugo_____.

II. del

V II. delu so vprašanja odprtega tipa. Prosim, da vsako vprašanje pozorno preberete in na kratek in jedrnat način nanj odgovorite.

1. Ali menite, da se lahko matere posvečajo tudi karieri, ali bi morala biti prva družina?
2. Ali se vam zdi povsem običajno, da so matere zaposlene?
3. Ali menite, da mora ženska do določene starosti otroka ostati doma?
4. Se vam zdi, da je materinstvo izbira ali ženske morajo imeti otroke?
5. Kaj si mislite o ženskah, ki se odločijo ne imeti otroka?
6. Kaj si mislite o samskih ženskah, ki si želijo imeti otroka? Ali bi jih podprli pri tej njihovi želji?
7. Kaj mislite o ženskah, ki svoje življenje posvetijo karieri?
8. Ali menite, da lahko moški popolnoma enakovredno skrbijo za otroka?
9. Kaj si mislite o tem, da so moški prisotni pri porodu?
10. Kaj si mislite o moških, ki vzamejo porodniški dopust?
11. Se vam zdi, da lahko tudi moški poskrbi za bolnega otroka?
12. Kaj si mislite o moških, ki opravljajo gospodinjska opravila?
13. Kako bi opisali pravo žensko in pravega moškega?

Hvala za sodelovanje!

Vanja Dodič in Ana Barić

10. ZAHVALA

Zahvaljujema se mentorici, doc. dr. Vesni Leskošek za strokovno pomoč, komentarje in predloge ter za strokovno usmerjanje pri izdelavi naloge.

Zahvaljujema se lektorici prof. Jelici Tesić za strokovno opravljeno lektoriranje diplomskega dela.

Zahvaljujema se družini ter vsem bližnjim prijateljem, ki so verjeli v naju, ter naju ves čas pisanja spodbujali in motivirali.

Zahvaljujema se sošolkam, ki so nama ponudile praktične nasvete in navodila.